

ಮಾನವಿಕ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಸಂಪುಟ ೫೦ - ಸಂಚಿಕೆ ೨

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು
೨೦೨೨

Manavika Karnataka : A Kannada Quarterly of the University of Mysore,
Volume 50 - Issue 2; Edited by Prof. S. Venkatesha, Prof. Vijayakumari S.
Karikal; Executive Editor : Dr. Lalitha K.P.; Published by the Director,
Prasaranga, Manasagangotri, University of Mysore, Mysore - 570 006;
Pages : x+94=104

© ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಕುಲಪತಿಗಳು

ಗೌರವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ
ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಲಲಿತ ಕೆ.ಪಿ.

ಸಂಪಾದಕರು
ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ
ಪ್ರೊ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್

ಪೀಠಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು

ಪ್ರೊ. ಯಶೋಧ
ಡಾ. ಶೀಲ
ಡಾ. ಮಂಗಳಾ
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿ

ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜು
ಡಾ. ಸದಾಶಿವ
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಮೌಳಿ

ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
ಡಾ. ಸುರೇಶ್ ಬೆಂಜಮಿನ್
ಡಾ. ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಪ್ರೊ. ಎಂ. ನಂಜಯ್ಯ ಹೊಂಗನೂರು
ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ
ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೦೬

ಮುದ್ರಕರು

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಸತೀಶ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೦೬

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕರ್ನಾಟಕ - ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು; ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ mySCIENCE ಹಾಗೂ mySOCIETY ಅರ್ಥವಾರ್ಷಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡುತ್ತಿರುವ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ ದೊಡ್ಡದು. ಇಂದಿಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಭಾಷೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆವು. ಹಾಗಾಗಿ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ಸುಗಮ; ಏಕೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಈ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ದಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲೂ ಒದಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಗಳಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖಕರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕಗಳ ಮಾತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ, ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಪ್ರೊ. ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಂಥ ಮಹನೀಯರು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಿದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಚಿಂತಕರು ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾಲದ ಕಠಿಣವಾದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿಧಾನಗೊಳಿಸದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬರಹ ಕಲಿತು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಯುವ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸಂಚಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರು ಬಲು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಂದವಾಗಿ ಇವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಶುಭಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಹೇಮಂತ ಕುಮಾರ್
ಕುಲಪತಿ

ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ

ಮಾನವಿಕ ಕರ್ತವ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಒಟ್ಟು ೧೩ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಲೇಖನಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳು ಇವಾಗಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಇದೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಈ ಲೇಖನಗಳು ರಚನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಲೇಖನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯು ಅದು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ- ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು. ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದಂತೆ ನೇರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಮಂಡಿಸುವುದು. 'ಮಂಡಿಸು' ಎನ್ನುವ ಪದವೇ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳ ರಚನೆಯು ಸಂಶೋಧಕರನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಭಾವಗಳ ಏರಿಳಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಾಗುಬಳುಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನದ ಭಾಷೆಯು ನೇರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ಎಡೆಯಾಗದಂತಿರಬೇಕು ಸಂಕೀರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಸರಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿರಬೇಕು. ಹೇಳುವ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಖಚಿತವಾದ ನಿಲುವುಗಳಿರಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹ ಮೌಲಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಲೇಖನವು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ ನಂತರ ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ನೋಟವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಾದರಿ. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಬಂಧದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನೂ

ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣದಂತೆ ನೇರಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಹರಹು ಹಿರಿದಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಷಯ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲೇಖನಗಳ ಗಾತ್ರ ಒಂದು ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ನೇರ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಸರಿಯಾದುದು.

ಇಂತಹ ಬರಹಗಳು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಗುಣಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬರಲಿದೆಯೆಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆಯಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಶುಭಾಶಯ ಕೋರುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ
ಪ್ರೊ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್
ಸಂಪಾದಕರು

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಒಂದು ಶತಮಾನವನ್ನು ಪೂರೈಸಿರುವ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಈ ನೆಲದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರ ಹಾಗೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಇಂಥ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ಯಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವತ್‌ಪೂರ್ಣ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯೂ ಒಂದು. ಇದು ಮಾನವಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರವಾಗಿದೆ. ಮಾನವಿಕ ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬಹುಬಗೆಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಈ ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತಲೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ವತ್‌ಲೋಕದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಮಾನವಿಕ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧಕರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಹದಿಮೂರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಜಾನಪದ, ಇತಿಹಾಸ, ರಾಜಕೀಯ, ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸದಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಹೇಮಂತ ಕುಮಾರ್ ಅವರಿಗೂ, ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಪ್ರೊ. ಆರ್. ಶಿವಪ್ಪ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್ ಅವರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣರಾದ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಡಾ. ಲಲಿತ ಕೆ.ಪಿ. ಅವರಿಗೆ, ಅಚ್ಚುಮಾಡಿ ಪುಟಕಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳ ಜಿ.ಬಿ., ಶ್ರೀಮತಿ ಮೀನಾವತಿ ವಿ., ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಹಾಗೂ ಹಾಗೂ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಅನುಷ ಸಿ.ವಿ., ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಸತೀಶ್ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಂ. ನಂಜಯ್ಯ ಹೊಂಗನೂರು
ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಪರಿವಿಡಿ

1. ಮಂಗಳಮುಖಯರು : ಮಂಗಳವಲ್ಲದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ - ಡಾ. ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹೆಚ್.ಎಸ್.	11
2. ದೇಸಿ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ - ಸ್ವಾಮಿ ಆನಂದ್	17
3. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗ - ಒಂದು ಅವಲೋಕನ - ರಮೇಶ್ ಡಿ.ಈ.	24
4. ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಆರೈಕೆ - ತೇಜ ಎಸ್.ಬಿ.	30
5. ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಬಲೀಕರಣ - ಡಾ. ಮನು ವಿ.ಕೆ.	35
6. ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧೀಕರಣದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ : ಗಾಂಧಿ - ಡಾ. ಮಂಜು ಟಿ.	44
7. ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಡಾಂಬರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆರಗು - ಸಿ. ಮಲ್ಲೇಶ್ ಕಲ್ಲಂಬಾಳು	47
8. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದಸರ - ರಂಗನಾಥ ಟಿ.ಎನ್.	51
9. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ - ಪವಿತ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ.	56
10. ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು - ಅರುಣ್ ಕುಮಾರ್ ಕೆ.ಎಸ್.	64

11. ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಕತೆಗಳು	70
- ಮಧುವನ ಶಂಕರ	
12. ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ'ದ ಆಶಯಗಳು	80
- ಸುನೀತ ಎನ್.	
13. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ	87
- ಅವಿನಾಶ್ ಎಂ.ಬಿ.	
ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ವಿಳಾಸ	೧೦೩

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

1. ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು : ಮಂಗಳವಲ್ಲದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ

ಡಾ. ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹೆಚ್.ಎಸ್.

ಮಂಗಳಮುಖಿ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಗೌರವ ಪ್ರೀತಿ ಆದರೆ ಅದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಸಡ್ಡೆ, ಅಸಹ್ಯ ಅನಾದರ, ಜೊತೆಗೆ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರೆಂದರೆ ಮಂಗಳಕರ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಏನೇ ಕೊಟ್ಟರು ಕೂಡ ಅದರಿಂದ ಶುಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ದೇವರೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಕ್ರೂರಿಯೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳಮುಖಿಯೆಂದರೆ ಈ ಕಡೆ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲದ, ಆ ಕಡೆ ಗಂಡು ಅಲ್ಲದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿತಿ ಎನ್ನುಬಹುದು. ಟೋಲ್ ಗೇಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ರೈಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ, ಸಿಗ್ನಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ರಸ್ತೆ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂದಣಿಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈತಟ್ಟಿ ಹಣ ಬೇಡಿ ಅದರಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಜೀವನ ಇವರದ್ದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಧಕರು ಇದ್ದಾರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಾಳವ್ವ ಜೋಗತಿಯಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಂತಹ ಮಂಜಮ್ಮ ಜೋಗತಿವರೆಗೆ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಬದುಕು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತೆಯಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಕಾಮ ತೃಷೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅವರು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಂತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೆಲಸದವರಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಮನೆತನದವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲೂ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮುಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಕೂಡ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಇದೆ.

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇವರನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿ ಮತ್ತು ಮಂಗಳಮುಖಿಯರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಮಂಗಳಮುಖಿಯರನ್ನು ನಪುಂಸಕ, ಚಕ್ಕ, ಕೋಜಾ, ಹಿಜ್ಜಾ, ದ್ವಿಲಿಂಗಿ, ಶಿಖಂಡಿ ಹೀಗೆ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ನಾನಾ ವಿಧದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ದೈಹಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಮೋನ್‌ಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಾವೇ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರಿದ್ದರು. ಅವರ ಕುರಿತಿರುವ ಕಥೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಶಾಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದಾರಂತೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿ :

ಅರ್ಜುನ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾದ ಕಥೆ

ಅರ್ಜುನನು ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನು. ಅರ್ಜುನ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಯಾಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿನ ವನಪರ್ವದ ಇಂದ್ರಲೋಕಾಭಿಗಮನ್ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಲ್ಲೇಖದ ಪ್ರಕಾರ, ಅರ್ಜುನನ ತಂದೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಇಂದ್ರನು ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ತಯಾರಿಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಆಯುಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿಯಲು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅರ್ಜುನನು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಅಪ್ಸರೆ ಮತ್ತು ಊರ್ವಶಿಯರು ಅರ್ಜುನನ ಮೈಮಾಟಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಊರ್ವಶಿಯು ಪುರುವಂಶದ ಆದಿಮಾತೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಜುನನ ವಂಶಸ್ಥಳಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಅರ್ಜುನನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಊರ್ವಶಿಯು ನೀನು ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗು ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳಂತೆ.

ಊರ್ವಶಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಮನನೊಂದ ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತೀಯಾ ಹಾಗೂ ನೀನು ಬಯಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ವರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಇದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ 13 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಬೃಹನ್ನಳಾ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧನುರ್ಧಾರಿ ಅರ್ಜುನನು ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ದೇವರು ಇರಾವಾನ

ಈತನನ್ನು ಇರಾವಾನ್ ಅಥವಾ ಇರಾವಂತ್ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇರಾವಾನನು ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ನಾಗಕನ್ಯೆ ಉಲೂಪಿ ದಂಪತಿಗಳ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು ಮತ್ತು ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದವನು. ಈತ ಅರ್ಜುನನಂತೆ ನುರಿತ ಬಿಲ್ಲುಗಾರ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಇರಾವಾನ ತಾನೇ ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂದು ಸ್ವತಃ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇರಾವಾನ ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ವಿವಾಹದ ನಂತರವೇ ಮರಣ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಂದೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಾರೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ...? ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ಕೂಡ ಇರಾವಾನನಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ, ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಮೋಹಿನಿ ಅವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ಇರಾವಾನನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ಶಕುನಿಯ ಐವರು ಸಹೋದರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ರಾಕ್ಷಸ ಆಶ್ಚರ್ಯಂಗಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮಾಯಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇರಾವಾನ ಹತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇರಾವಾನನು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇರಾವಾನನ ಸಾವಿಗೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೃಷ್ಣನು ಮೋಹಿನಿ ಅವತಾರದಲ್ಲೇ ಕೆಲ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಇರಾವಾನನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರನ್ನು ಶಿಖಂಡಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣ

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶಿಖಂಡಿಯು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಂಬಾ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಸುಂದರ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅಂಬಾಳು ಸುಬಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ ಶಾಲ್ವಾನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀಷ್ಮನು ಅಂಬಾಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರಿಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವಂತೆ ಆದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಬಾ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೂ ಅಂಬಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈದು ಆತನ ವಿರುದ್ಧ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬುಧ ಗ್ರಹನೂ ಕೂಡ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದನು

ಬುಧ ಗ್ರಹವನ್ನು ನಪುಂಸಕ ಗ್ರಹ ಅಥವಾ ಮಂಗಳಮುಖಿ ಗ್ರಹವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಥೆಯೇ ಇದೆ. ಬುಧನು ಶಾಪದಿಂದ ಮಂಗಳಮುಖಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಚಂದ್ರ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರದೇವನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪತ್ನಿ ತಾರಾ ಚಂದ್ರದೇವನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಳಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪತ್ನಿ ತಾರಾದೇವಿಯು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಚಂದ್ರದೇವನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಚಂದ್ರದೇವನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ತಾರಾಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಗುರುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾರಾಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಕೂಡ ಜನಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಬುಧ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಚಂದ್ರದೇವ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಅಥವಾ ಗುರು ಗ್ರಹವು ಬುಧನ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ತಾರಾ ದೇವಿಯು ಬುಧನು ಚಂದ್ರದೇವನ

ಮಗನೆಂದು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗುರು ಅಥವಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಬುಧನಿಗೆ ಮಂಗಳ ಮುಖಿಯಾಗುವಂತೆ ಶಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುಧಗ್ರಹವು ದುರ್ಬಲ ಗ್ರಹವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಕುರಿತಿರುವ ರೋಚಕ ಕಥೆ. ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರನ್ನು ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ಕಥೆಗಳು ಇಂದು ಕೂಡ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರ ಉಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಅಂದೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯೋರೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಸಿಗ್ನಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಬೇಡುತ್ತಾ, ಮದುವೆ - ನಾಮಕರಣ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಬಂದು ದುಡ್ಡು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಮಾಂಸದ ಅಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾಜದ ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ಬರಲು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ರೂ, ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇವರನ್ನು ಜನರು ಅವರ ಮನೆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು, ನವವಿವಾಹಿತರಿಗೆ, ಹೊಸ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಲು, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡಲು ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಾಥಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಕೂಡ ಹಣವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜವು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸಮಾಜವು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ತೃತೀಯಲಿಂಗಿಗಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ. ಹೌದು ಇವರ ಕಂಡರೆ ಸ್ವಂತದವರೆ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಬೆಂಬಲ ಸಿಕ್ಕರೂ ಅದು ತುಂಬಾ ಅಪರೂಪ. ಈ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರನ್ನು ಪಾಲಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೃತೀಯಲಿಂಗಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನೋಭಾವವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಾದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿ ಅನ್ನುವುದು ಭಾರತದಂತಹ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಪ ಅನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೇವಲ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮಂಗಳಮುಖಿಯರಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ, ಅವರು ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಣ ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅವರು ಬಯಸುವ ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಳಜಿ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಸೂದೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುಮಾರು 18 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳು ಅಥವಾ ಹಿಜ್ಜಾ ಸಮುದಾಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಮಾನ, ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಂದನೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾನೂನು ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮಸೂದೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮಸೂದೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ.

ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಕಾನೂನು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಪೈಕಿ ಈಗಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇ. 2ರಷ್ಟು ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ. ಆ ಮೀಸಲಾತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ನಿವಾರಿಸಿ ಆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿರುವ ಕಳಂಕವನ್ನು ತೊಡೆಯುವ ಗುರಿಹೊಂದಿದೆ.

ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ಯೋಗ ವಿನಿಮಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಬೇಕು. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು. ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ. ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿವಾಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತು ಪಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೂಡ ಅಡಕಗೊಂಡಿದೆ.

ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾರತಮ್ಯ ಅನುಸರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಜನ ಸಹಜ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತೃತೀಯಲಿಂಗಿಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು : ತೃತೀಯಲಿಂಗಿ ಸಮುದಾಯವು ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮಗಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜವು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರೆ ಅವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪಡಿತರ ಚೀಟಿಗಳು, ವೋಟರ್ ಐಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಧಾರ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಸಹ ಬಳಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ವಿಕಲಚೇತನರಿಗೆ ಸಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಟುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಂತೆ ಅವರಿಗೂ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬೇಕು, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಶಾಲೆ, ಕಚೇರಿ, ಮಾಲ್, ಚಿತ್ರಮಂದಿರ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೇ, ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪೊಲೀಸರು ಐಪಿಸಿ ಸೆಕ್ಷನ್ 377ಅನ್ನು ದುರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು.

ಉದ್ಯೋಗ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ವೇಳೆ ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳನ್ನು ಭೇದಭಾವದಿಂದ ಕಾಣದಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಸಮಾಜದ ಮೂದಲಿಕೆಗಳು, ಹಿಂಸೆ, ಯಾತನೆ, ಅದರ ನಡುವೆಯೇ ಜೀವನ. ಈ ಜೀವನ ಬೇಕಾ ಅನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೇ ದಿನ ತಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರದು. ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳು ತಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಅಕ್ಕರೆ, ಕಾಳಜಿ, ಪ್ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಸಿಗದೇ ಹಲವೆಡೆ ಅಡ್ಡ ದಾರಿಯನ್ನ ಹಿಡಿದು ಸಮಾಜದ ದರಿದ್ರ ಅನ್ನುವಂತೆ ಬಿಂಬಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಇವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿದೆಯಾದರೂ ಅವರನ್ನ ಸಮಾಜವು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಿದೆ, ಸ್ನೇಹಿತರೆ ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿ ಅನ್ನುವುದು ಮನೋರೋಗ ಅಥವಾ ದೈಹಿಕ ರೋಗವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾದವು ಆಗಿದೆ, ಸ್ನೇಹಿತರೆ ಅವರು ಸಹ ನಮ್ಮಂತೆ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಭಾವಿಸುವ ತನಕ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮಂಗಳಮುಖಿಯರು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಇಂದು, ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಸಂವಿಧಾನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನರಾಗಿ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ತೃತೀಯ ಲಿಂಗಿಗಳನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಯ, ನಾಚಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡ, ಖಿನ್ನತೆ, ಅವಮಾನದಿಂದ ಬಳಲಿರುವ ಮಂಗಳಮುಖಿಯರಿಗೂ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಸಮಾನರಾಗಿ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಸಮಾಜ ಅವರನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಡಾ. ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹೆಚ್.ಎಸ್.

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಜಿ.ವಿ.ಪಿ.ಪಿ. ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

2. ದೇಸಿ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ

- ಸ್ವಾಮಿ ಆನಂದ್

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂಮ್ತಾಯಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದರು. ಭೂಮಿಗೆ ತಾಯಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು; ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೂ ಭೂಮ್ತಾಯಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಮ್ಮದು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ನಾವು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಬೇಸಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಂಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇಸಾಯ ಜೀವನ ನಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇಸಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗದು. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರ ಬೇಸಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದು.

ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಬಾರಿ - ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಕೃಷಿಮೇಳ ನಡೆಸಿ, ತಮ್ಮ ಮಾನದಂಡಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ 'ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬೇಸಾಯ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಆಗುವ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ. ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೊಡಲೇಬಾರದು, ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನನೊಂದಿಗೆ ಯಜಮಾನಿಗೂ ಸೇರಿಸಿ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೂ ಆ ಗೌರವ, ಸನ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಇರಲೇಬೇಕು. ದುಡಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವುದು ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಎದ್ದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಸ ಗುಡಿಸಿ, ಮನೆಯ ಕಸ ಗುಡಿಸಿ, ಅಂಗಳ ಗುಡಿಸಿ ಸಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಸಿ, ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಿ, ಹಾಲು ಕರೆಯುವವರು ಹೆಂಗಸರು, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವರು ಹೆಂಗಸರು. ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಬಡಿಸಿ, ಹೊಲದವರಿಗೂ ಬುತ್ತಿ ಹೊತ್ತು, ತಾವೂ ಉಂಡು ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ, ಕೂಲಿಗೋ ಹೋಗುವವರು ಹೆಂಗಸರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬೇಸಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದುಡಿಯುವವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಸಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ದುಡಿಮೆ ಬೇರಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನೆ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದಾಗ ಎದ್ದವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವವರೆಗೂ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಮೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕೃಷಿ ಜೀವನ ಉಳಿದಿರುವುದು ಮತ್ತು ನಿಂತಿರುವುದು ಮಹಿಳೆಯರಿಂದಲೇ. ಆಕೆಯೇ ಕೃಷಿ ಜೀವನದ ಮೂಲ ಅಡಿಪಾಯ ಮತ್ತು ಆಧಾರಸ್ತಂಭ.

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕೃಷಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೇವಲ ಗಂಡಿನ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲೆಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತರಷ್ಟೆ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಹೆಗಲಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಆಕೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕುಡುಕ ಗಂಡ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗಂಡ, ದುಶ್ಚಟಗಳ ಗಂಡ, ಸೋಮಾರಿ ಗಂಡ, ಅಲೆಮಾರಿ ಗಂಡ, ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳ ತಿರುಗಾಟದ ಗಂಡ, ಸಾಲಗಾರ ಗಂಡ.....ಹೀಗೆ ನಾನಾ ತರದ ಗಂಡಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಣವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹತ್ತಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಸಿ ಕೃಷಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಬೆಲೆ ಏನು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಅಟ್ಟು ಉಣ್ಣಲು ಬೇಕಾದ ಸೊಪ್ಪು-ತರಕಾರಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚ್ಛಾನವಿತ್ತು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳ ಬೆಳೆಸುವ ಕುರಿತು ಆಸೆ ಇತ್ತು. ಹಟ್ಟಿಯ ಹಿತ್ತಲುಗಳು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಂತರಂಗದ ಕನ್ನಡಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಕೀರೆಸೊಪ್ಪಿನ ಮಡಿಗಳು, ದಂಟಿನ ಸೊಪ್ಪು, ವನಗೊನೆ, ಒಂದೆಲಗ, ಒಂದು ನುಗ್ಗೆ, ಒಂದು ಕರಿಬೇವಿನ ಮೆಳೆ, ಒಂದೆರಡು ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಒಂದೆರಡು ಬಾಳೆ, ಸೀಬೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ನಾಲ್ಕು ಕನಕಾಂಬರ, ಕೊಣಮಾವಿನ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ, ಹಾಲವಾಣದ ಗಿಡಕ್ಕೊಂದು ವೀಳೈದಲೆಯ ಬಳ್ಳಿ, ಒಂದು ಸಂಪಿಗೆ ಮರ, ಚೆಂಡು ಹೂ.....ಹೀಗೆ ಇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲುಮೆದಗೂ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಘನತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲಿನ ನೀರು, ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಬಾವಿಯ ನೀರು ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಟ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಾವಿಯಿಂದಲೇ ನೀರು ಸೇದಿ ತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸೌದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಒಲೆಗಳು ಸೌದೆಯಲ್ಲೇ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ರೇಷ್ಮೆ ಬೆಳೆಗಾರರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಂತೂ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಎದ್ದು ಸರೊತ್ತಿನ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರಾಗಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ರಾಗಿ ಬೀಸುವವರು, ಒಳಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒನಕೆಯಿಂದ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವವರೂ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು.

ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಉಳುಮೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಗಾಡಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರ ಕೂಡ ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು, ಎಮ್ಮೆ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಪಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯರದೇ ಆಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಡುಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿ ಬೀಜಗಳು, ಕಾಳುಗಳ ಬೀಜಗಳು, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ಬೀಜಗಳು, ಸೊಪ್ಪಿನ ಬೀಜಗಳು, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಬೀಜಗಳು, ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಡಕೆಗಳು, ಕುಡಿಕೆಗಳು, ಹಳಗೆ, ಗುಡಾಣಗಳು, ಸೋರೆಕಾಯಿ ಬರುಡೆಗಳು.....ಇವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇವರ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಂದಿನ ಬಿತ್ತನೆಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಲೆಯ ಬೂದಿ ಸವರಿ, ಲಕ್ಕಿ ಸೊಪ್ಪು, ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ಒಣ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಬೆರೆಸಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಜಗಳು ಇಂತಿವೆ.

ಸೊಪ್ಪಿನ ಬೀಜಗಳು : ಸಬಸಿಗೆ, ಕೀರೆ, ಕಿಲಕೀರೆ, ದಂಟು, ಒಂದೆಲಗ, ವನಗೊನೆ, ಮಂತ್ಯ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಪುಂಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ತರಕಾರಿ ಬೀಜಗಳು : ಸೌತೆಕಾಯಿ, ಕುಂಬಳಕಾಯಿ, ಹಾಗಲಕಾಯಿ, ಪಡವಲಕಾಯಿ, ಈರೆಕಾಯಿ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಸೀಮೆ ಬದನೆಕಾಯಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಬದನೆಕಾಯಿ, ಗೋರಿಕಾಯಿ, ತಿಂಗಳ ಅವರೆ, ಚಪ್ಪರದವರೆ, ಮೂಲಂಗಿ, ಬೀನ್ಸ್, ಬಟಾಣಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಟಮೋಟೊ, ಬೂದುಗುಂಬಳ, ಮಂಗಳೂರು ಸೌತೆ, ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗೆಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಾಳುಗಳು : ತೋಗರಿಕಾಳು, ಅವರೆಕಾಳು, ಅಲಸಂದೆ ಕಾಳು, ಹೆಸರುಕಾಳು, ಉದ್ದಿನಕಾಳು, ಕಡ್ಲೆಕಾಳು, ಶೇಂಗ, ಮಡಕಿ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು, ಹರಳು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಕುಸುವೆ, ಎಳ್ಳು, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಧಾನ್ಯಗಳು : ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ಹಾರಕ, ಊದಲು, ಬರಗು, ಕೊರಲೆ, ಸಾಮೆ, ಜೋಳ, ಮುಸುಕಿನಜೋಳ, ಗೋಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇತರೆ : ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಅರಿಶಿಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಲಿತ ಹಂಬುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬೇಕಾದಾಗ ನೆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ತೋಪುಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ತೋಪುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪೆ, ಹೊಂಗೆ, ಬೇವು, ನೇರಳೆ, ಆಲ, ಅರಳಿ, ಮರಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರತಿ ರಸ್ತೆಯ ಇಕ್ಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೇವು, ಹಿಪ್ಪೆ, ಹೊಂಗೆ, ಗೊಬ್ಬಳಿ, ನೇರಳೆ, ಆಲ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾಳಜಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇತ್ತು. ಈ ಮರಗಳು ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಆಶ್ರಯ ಎರಡನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು-ಮಕ್ಕಳು ಮರದಿಂದ ಬಿದ್ದ ಹಿಪ್ಪೆ, ಹೊಂಗೆ, ಬೇವಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು, ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ಬೇಯಿಸಿ, ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳೂ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆಗಳಿಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮನೆಗಳ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದ್ದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬೇವು, ಹಿಪ್ಪೆ, ಹೊಂಗೆ ಬೀಜಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ. ತಲೆಗೆ ಹಾಕುವ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರಳನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಹುರಿದು, ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಬೇಯಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರಾವಳಿಯ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೊಬ್ಬರಿಯಿಂದ ತಾವೇ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯಿಂದ ಹಾಲು ತೆಗೆದು ಕುದಿಸಿಯೂ ಎಣ್ಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಡುಗೆಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ಶೇಂಗಾ, ಕುಸುಬೆ, ಎಳ್ಳು, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣಗಳು ಆಡಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಗಡಿಗಳು, ಪೇಟೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದ ಈ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಬಾಳುವೆಗೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಡು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಮೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ದುಡಿದು, ದುಡಿದು ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿದರು. ತಮ್ಮ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ರಾಗಿಕಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ರಾಗಿ ಬೀಸುವಾಗ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ಒನಕೆಯಿಂದ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವಾಗ ತಾಳಕ್ಕೊಂದು, ಲಯಕ್ಕೊಂದು ರಾಗ ಕಟ್ಟಿದರು. ಭತ್ತ ರಾಗಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ, ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಹಾಡಿ ನಲಿದರು. ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಹಾಡುಗಳು, ಲಾಲಿ ಹಾಡುಗಳು, ಸುಗ್ಗಿ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಆಡಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೀಯ “ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗಾಗ್ಲೇನೆ ಹಳ್ಳಿಗಳು ದಿವಾಳಿಯೆದ್ದು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ನೊಗ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಪರಿಣಾಮ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡ್ಕೊಂಡು, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡ್ಕೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮಾನ ಉಳಿಸುದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗಂಡಸರ ಮಾನ ಕೂಡ ಕಾಪಾಡಿದ್ದು. ಇಲ್ಲೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಪಾಪರ್ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವೇನೋ. ಇವತ್ತು 70 ಭಾಗ ಭಾರತ, ಅಂದ್ರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತ, ಮಲಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಾವುಟಿ ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಚಾವುಟಿ ಏಟು ಕೊಡುವಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ.”

ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾದರಿ ಎಂಬಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗಾಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರು, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸಿನಂತೆ ದುಡಿದು ಬೇಸಾಯದ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು.

ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ದನಗಳು ಇಲ್ಲ, ಕರಾವು ಇಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ಅವರಿಗೆ ಒಗ್ಗದಾಗಿದೆ. ಪೇಟೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಬಾಳಿನ ಆದರ್ಶದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ರೈತರ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಜನಜನಿತ ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ, ಮಳೆಯಲ್ಲಿ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ಭಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳು ಬೇಡುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ನೀಡಲು ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡಿ ನಿಂತಿದೆ. ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಟಿ.ವಿ.ಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್‌ಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಹಿತಿಯೂ ಈಗ ಬೆರಳ ತುದಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ.

ಓದು, ಬರಹ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಟಿ.ವಿ. ಸೀರಿಯಲ್‌ಗಳು, ಸಿನಿಮಾಗಳು, ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಟಿ.ವಿ. ಫ್ಯಾಷನ್, ಡಿಸೈನ್‌ಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳಗಳಿಗೆ ಆ ತಾಕತ್ತು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿಗೆ 20 ರೂಪಾಯಿ; ಬಾಟಲ್ ನೀರಿಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ! ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ಸಕ್ಕರೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಿಂದೆ 700 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಅಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಲೆ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ಕೇವಲ 35 ರೂಪಾಯಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗುವ ಒಂದು ಮನಸ್ಥಿತಿ ಈಗಷ್ಟೇ ಚಿಗುರೋಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳುವ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಊರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರಿನ ಸಿದ್ಧ ಉಡುಪುಗಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿ ಹೋಗುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ರಾತ್ರಿ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ತುಮಕೂರಿನಿಂದ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ, ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಓಡಾಡುವ ರೈಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಮೆಂಟ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಲಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುವ ಒಂದು ದುರಂತ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದೆ.

ಶೇಕಡ 40 ರಷ್ಟು ಹದಿಹರೆಯದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮೈಸೂರು, ಮಂಡ್ಯ, ರಾಮನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಕೋಲಾರ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಗಾರ್ಮೆಂಟ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಿಗೆ ದುಡಿಯಲು ಹೋದರೆ ಈ ಭಾಗದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಗುವ ನಷ್ಟದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಯಾರೂ ಊಹಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ, ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉಡುಪು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬೇಸಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅರಿತವರು. ನಾಟಿ ಹಾಕುವುದು, ಕಳೆ ಕೀಳುವುದು, ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು, ಧಾನ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕಣೆ, ವಿಭಜನೆ, ಶುದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಇಂಥ ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರೇ ಆಗಬೇಕು. ನೆಲಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರಮದ ದುಡಿಮೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಇರುವವರು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನ ವಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತರೆ ಜ್ಞಾನದ ಶಿಸ್ತಿನ ಜನ ನೆಲಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಬೇಸಾಯ ಜ್ಞಾನ ಇರುವವರು ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರ ಅಷ್ಟು ಬೇಸಾಯ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಪ್ರವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಸಾಯದ ಶ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ನಗರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ, ತಂಪಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದು ಸುಲಭ ಎನ್ನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅವರು ಬೇಸಾಯ ಸಖ್ಯೆ ದೊರೆಯದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಜೀವನದಿಂದ ಹೊರ ಹೋದವರು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ/ ಬ್ಯಾಂಕು/ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಿ.....ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ಮರಳಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮರಳಿ ಬಂದರೂ ಅವರು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ.

ದೇಶೀ ಕೃಷಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಗ್ರತೆಗೆ, ಸಮಗ್ರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಗೆ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ನೀಡಿತು. ನೂರಾರು ದಾಳಿಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮದ ಭಾರೀ ಲೂಟಿಗಳು ಕೂಡ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳನ್ನು ಈ ಮಟ್ಟದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಬದುಕಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ.

ದೇಶೀ ಕೃಷಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ರೈತ ಮಕ್ಕಳು

ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಸ್ವೇಚ್ಛೆಗಳ ನಡುವೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೆರೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಗಡಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ದಿಗ್ವಂಧನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಮಾನ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಗಮನ ಮಕ್ಕಳು ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವಂತಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಉಳಿದಂತೆ ಅವರೂ ನಿರಾಳವೆ. ಬೇಸಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳದೆ-ಕೇಳದೆ ಬರುವಂಥದ್ದು. ಅವರಿರುವ ಪರಿಸರವೇ ಅವರಿಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆ. ಅವರ ಕಲಿಯುವಿಕೆ ಒಳಾಂಗಣಕ್ಕಿಂತ ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲೇ, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಲ, ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳ, ಕೊಳ್ಳ, ಕೆರೆ, ತೋಡು, ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ; ಆಡುತ್ತಲೇ ಈಜು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ, ಆಟ ಆಡುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೆ ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಳಗಿ,

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಸಗುಡಿಸಿ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಎಸೆದು; ದನಗಳ ಹಿಂದೆ ದನ ಮೇಯಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಎಮ್ಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ವ್ಯವಸಾಯ ಜೀವನದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. 1970 ಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ರೈತರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಹೊರೆ ಅನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯವಸಾಯಕ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವತ್ತಿನ ರೈತ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯುವವರು, ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ದಾಟಿದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಸಖ್ಯದಿಂದಲೇ ದೂರ ಇರಬಯಸುವವರು, ಪ್ರತಿ ಕಲಿತ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯವಸಾಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗುವವರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ನಗರದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರು ನೋಡಿದ್ದರೆ 'ಅಯ್ಯೋ ದುಡಿಯುವ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರು ದುಡಿಯದೇ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಾರವಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ ಆಗ ಹಳ್ಳಿ ಜೀವನದಿಂದ ಹೊರ ಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶುರುವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಜೂಟಾಟ, ಚೌಕಭಾರ, ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ, ಕಬ್ಬಡ್ಡಿಯಂಥ ಅನೇಕ ಆಟಗಳು ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಆಡುತ್ತಲೆ ಉಳುವುದು, ಮರ ಹತ್ತುವುದು, ಅಗೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಗಟು ಬಿಡಿಸುವುದು, ಕತೆ ಹೇಳುವುದು, ಇವೆಲ್ಲ ಆಟಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಹಾಡುಗಳು ಆಟದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು, ವ್ಯವಸಾಯದ ಭಾಗವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲೊ, ಜಗುಲಿಯಲ್ಲೊ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಂಗೈ ಇಟ್ಟು ಚಿಟ್ಟ-ಪಟ್ಟ ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳು, ಕಡೆಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರಿಸಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಪದ ಹೀಗಿದೆ.

'ಕೈಯೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲೋದ್ದು?
 ಸಂತೆಗೋದ್ದು
 ಸಂತೆಯಿಂದ ಏನು ತಂದೆ?
 ಸಂತೆಯಿಂದ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತಂದೆ
 ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಏನು ಮಾಡ್ಲೆ?
 ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಸಿಪ್ಪೆ ಬಾಗಿಲು ಹಿಂದೆ ಹಾಕ್ಲೆ.
 ಬಾಗಿಲು ಏನು ಕೊಡ್ತೆ?
 ಬಾಗಿಲು ಚಕ್ಕೆ ಕೊಡ್ತೆ.
 ಚಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡ್ಲೆ?
 ಚಕ್ಕೆ ಒಲೆಗಾಕ್ಲೆ
 ಒಲೆ ಏನ್ನೊಡ್ತೆ?
 ಒಲೆ ಬೂದಿ ಕೊಡ್ತೆ.
 ಬೂದಿ ಏನ್ನೊಡ್ತೆ?

ಬಂದಿ ತಿಪ್ಪೆಗಾಕ್ಕೆ.
ತಿಪ್ಪೆ ಏನು ಕೊಡ್ತು?
ತಿಪ್ಪೆ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡ್ತು.
ಗೊಬ್ಬರ ಏನ್ನಾಡ್ತೆ?
ಗೊಬ್ಬರ ಹೊಲಕ್ಕಾಕ್ಕೆ.
ಹೊಲ ಏನ್ ಕೊಡ್ತು?
ಹೊಲ ರಾಗಿ ಕೊಡ್ತು.
ರಾಗಿ ಏನ್ನಾಡ್ತೆ?

ರೊಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಅಡ್ಡಗೋಡೆ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಚಂದಮಾಮ ಬೆಂಕಿಗೇಂತ ಬಂದು ಹೊತ್ಕಂಡು ಓಡೋದ.....!'1

ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತ, ಗಿಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಾ ನಿಸರ್ಗದ ಭಾಗವಾಗುವ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ್ಯ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನನುಸರಿಸಲು ತಹತಹಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮೇಣಿ ಹಾಲು' ಕುಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಬಾ ಅನ್ನುವ ಹಿರಿಯರು ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಣಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಹದವಾಗಿ ಅಮುಕುತ್ತಾರೆ. ಮೇಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟ ಹುಡುಗ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೋಗ ಹೂಡುವುದು, ಹೊಲದ ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವುದು, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸುವುದು, ಗೊಂತುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಹೀಗೆ ಸಾಗುವ ಆರಂಭ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದೊಳಗೆ ಅವನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನೂ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಬೇಸಾಯ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಇತರ ಅವಕಾಶಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಿಂದಾಗಿ ಹಣಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಳವೂ, ಆದ್ರೂ ಆಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆಳವಾಗಿಯೂ, ಆಪ್ತವಾಗಿಯೂ ಬೆಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮದುವೆಗಳು ಗುರುತಿಸುವವರು, ಸಂಬಂಧ ಇರುವವರು, ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಿರುವವರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಅವಲಂಬನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ ರೈತರ ಮಕ್ಕಳು ಅಂಥ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಬದಲಿ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಹಳ್ಳಿಗರು ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಬಾಳಿ ಅಲ್ಲೆ ಲೀನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

3. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗ - ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

- ರಮೇಶ ಡಿ.ಈ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಸರ್ಕಾರವು ಎದುರಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ತನಿಖಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಯೋಗಗಳು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತನಿಖಾ/ಅಧ್ಯಯನದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಆಯೋಗಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ತಜ್ಞರು ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಧೀಶರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಮೀಸಲಾತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅನೇಕ ಆಯೋಗಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೀಸಲಾತಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವರದಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ 1990ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಲಿತರಲ್ಲಿನ ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯ ಮೀಸಲಾತಿ ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.¹ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಮೀಸಲಾತಿ ಹಂಚಿಕೆಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಹಾರ ಸೂತ್ರ ಕುರಿತಂತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿತು. ಅದೇ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗ.

ಮೀಸಲಾತಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಹೋರಾಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗದ ವರದಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿ ಮೀಸಲಾತಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ-ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ವಿಂಗಡಿಸದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗದ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಾದಿಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ 'ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೀಸಲಾತಿ' ನೀಡಿ ಎಂದು ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯವು ಆಗ್ರಹಿಸಿತು.² ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಂದಕೃಷ್ಣ ಮಾದಿಗರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಬೆನ್ನಲ್ಲೆ ಇದರ ಕಾವು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಿತು. ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಈ ನಡುವೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲು ತೀರಾ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿದಾಗ ಅತ್ಯಪ್ಪ ಮಾದಿಗರು ಮತ್ತು ಉಪಜಾತಿಗಳು ಬಂಡೆದ್ದರು. ಆಂಧ್ರದ *ಎಂ.ಆರ್.ಪಿ.ಎಸ್. ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ *ಎಂ.ಆರ್.ಹೆಚ್.ಎಸ್. ತನ್ನ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಆಂಧ್ರದ ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರ ಚಳುವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರ ಚಳುವಳಿಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಮಂದಕೃಷ್ಣ ಮಾದಿಗ, ಮುತ್ತಯ್ಯ ಮಾದಿಗ ಮತ್ತು ಕೃಪಾಕರ ಮಾದಿಗ ಮುಂತಾದ ನಾಯಕರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪದೇ ಪದೇ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾ ಮಾದಿಗರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರವನ್ನು ಎಂ. ಶಂಕರಪ್ಪ, ಸಿ.ಕೆ. ಜಯರಾಂ, ಪಾವಗಡ ಶ್ರೀರಾಮ್, ಅಂಬಣ್ಣ ಅರೋಲಿ ಮುಂತಾದವರು ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಎರವಲು ತಂದರು. ಮತ್ತು ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದರು.

ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರವು 04.08.2003ರ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟಗೋಸಿ ಚಳುವಳಿ, 14.08.2003ರ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಕೊರಟಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಜಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ, ತಮಟೆ ಚಳುವಳಿ, ಅರೆಬೆತ್ತಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಸೈಕಲ್ ಜಾಥಾ, ಕಾಲ್ನಡಿಗ ಜಾಥಾ, ರಸ್ತೆ ತಡೆ, ಜೈಲ್ ಭರೋ, ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗ ರಚನೆಗೆ ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಿತು.³

ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗದ ಉಲ್ಲೇಖ

ಹಾವನೂರು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮಾದಿಗರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ 56.28ರ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಾದಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ದೊರಕಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.⁴ ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಮಾದಿಗ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯ ಆಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಹೊಂದಿರದ ಸಮುದಾಯ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ 70-80ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಿಂತನೆಯ ಹಲವು ಚಳುವಳಿಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ಗೌಣವಾಗಿ ಹಾಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದ್ದವು. 1990ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ವಿಘಟನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಜಾತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಂದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಜಾಗೃತಿ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಆದ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಮಗೆ ಆಗಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಸಮಾವೇಶಗಳು, ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆದವು. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಡಿ. ದೇವರಾಜು ಅರಸುವವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 27ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ, ಹಿಂದುಳಿದ

ಮತ್ತು ಅತಿಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಲನೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಶೇ. 15ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿಯು ವಿಂಗಡನೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ದಲಿತರಲ್ಲೂ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಅಂತಿಮ ಪ್ರತಿರೂಪವೇ ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ.

ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ

2000 ದಶಕದ ನಂತರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಮಾದಿಗ ಸಂಬಂಧಿತ ಜಾತಿಗಳು ಶೇ. 15ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ ಈಡೇರಿಕೆಗೆ ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತಂದರು ಯಾವುದೇ ಫಲಪ್ರದ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. 2003ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಮಾದಿಗ ಸಂಘಟನೆಗಳ ನಾಯಕರು ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು.⁵ ಹಲವು ನಾಯಕರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿದರು. ಯಾವಾಗ ಹೋರಾಟದ ಕಾವು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿತೋ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಕಾರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗ ರಚನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಅದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನ್ಯಾ. ಎನ್. ವೈ. ಹನುಮಂತಪ್ಪನವರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿ 07.01.2004ರಂದು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇವರು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ಸುಮಾರು ಏಳು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ನ್ಯಾ. ಎಚ್.ಜಿ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣರವರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ದಿ: 26.08.2004ರಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಇವರು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಿತು. ಆಗ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾ. ವಿ.ಎಸ್. ಮಳಿಮಠ ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇವರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆದೇಶ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮರುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಸದರಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿ ಖಾಲಿಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟಿನ ತೀರ್ಪು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯ ನೆನೆಗುದಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನ್ಯಾ. ಸದಾಶಿವ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಸದರಿ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ, ಅವರು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟಿನ ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಕೋರಿಕೊಂಡಾಗ ಒಂದು ವಾರದ ಬಳಿಕ ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ಅವರು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಚ್. ಮುನಿಯಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯರವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ನ್ಯಾ. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆದೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೋರಿಕೊಂಡರು.⁶ ಇದಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ದಿ: 24.09.2005ರಂದು ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವರವರನ್ನು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದರು.

ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವರವರು ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಉದ್ಯೋಗ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಜನಗಣತಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಕೋರಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆದರು.⁷ ಸರ್ಕಾರವು ಆಯೋಗ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಹಣ ನೀಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಮಾದಿಗ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವರಾದ ಡಿ. ಸುಧಾಕರ್‌ರವರಿಗೆ ತುಮಕೂರಿನ ಶಿರಾದಲ್ಲಿ ಫೇರಾವ್ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಹಣಕೊಟ್ಟರು.⁸ ಆಯೋಗವು 2005ರಿಂದ 2012ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 7 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸುಮಾರು 12 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಮತ್ತು ಉಪಜಾತಿಗಳ ಜನಗಣತಿ ನಡೆಸಿ ಜಾತಿವಾರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿತು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ 20.54 ಲಕ್ಷ ಸಾವಿರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಗೂ 96.60 ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗಣತಿಯನ್ನು ಜಾತಿವಾರು ನಡೆಸಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ 1.58 ಲಕ್ಷ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ನೌಕರರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು 141 ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಹೋರಾಟಗಾರರು ಮುಂತಾದವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಸಮಗ್ರ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ದಿನಾಂಕ 14.06.2012ರಂದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಡಿ.ವಿ. ಸದಾನಂದಗೌಡ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ವರದಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.⁹ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಕೆ ವೇಳೆ ಪತ್ರಿಕಾ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಶೇ. 15ರ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶೇ. 34.4ರಷ್ಟಿರುವ ಮಾದಿಗ ಸಹಸಂಬಂಧಿ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ (ಎಡಗೈ) ಶೇ. 6 ರಷ್ಟು, ಶೇ. 32ರಷ್ಟಿರುವ ಹೊಲೆಯ ಸಹಸಂಬಂಧಿ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ (ಬಲಗೈ) ಶೇ. 5 ರಷ್ಟು, ಶೇ. 23.64ರಷ್ಟಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಶೇ.3ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಅಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಶೇ. 1 ರಷ್ಟು ನೀಡಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.¹⁰ ಈ ವರದಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಿರುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕುತರ್ಕದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ನಾಯಕರುಗಳು ಆಯೋಗವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ, ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ, ವಿಶ್ಲಾಸಾರ್ಹತೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮೊದಲೇ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಸಮೀಕ್ಷಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ತಾರತಮ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಇದಾವುದನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಹಿತಾಶಕ್ತಿಗಳ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವರದಿಯನ್ನು ಏಕಾಏಕಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವರ ದಲಿತಪರ ಕಾಳಜಿ ಎಂತಹದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ಹೋಸದೇನಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅತೀ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಒಳಮೀಸಲಾತಿ ತುಂಬಾ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲ; ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳ ಗುಂಪು ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಲಕ್ಷಣ, ಆಚರಣೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಸಮುದಾಯಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಾದರೆ ಕೊಡುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಮತ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅತೀ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೋಷಿತ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಬಿರುಕಾಗಿದೆ.¹¹

ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಈ ಬಿರುಕು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಈ ಕೃತ್ರಿಮವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಳಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವರದಿ ಅಪೂರ್ಣವೆಂತಲೂ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ವರದಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾವನೂರು ವರದಿ ಮತ್ತು ಮಂಡಲ್ ಕಮೀಷನ್ ವರದಿಗಳಿಗೂ ಸರಿಯಾದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ವರದಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಸದಾಶಿವ ವರದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಪಸ್ವರವೇಕೆ? ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಲನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ದಕ್ಕಬೇಕು ಎನ್ನುವ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ; ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ ವರದಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ಜಾರಿಗೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಸಮಾನತೆಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಿದೆ.

* * * * *

*ಎಂ.ಆರ್.ಪಿ.ಎಸ್ (ಮಾದಿಗ ಮೀಸಲಾತಿ ಹೋರಾಟ ಸಮಿತಿ)

*ಎಂ.ಆರ್.ಎಚ್.ಎಸ್. (ಮಾದಿಗ ಮೀಸಲಾತಿ ಹೋರಾಟ ಸಮಿತಿ)

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಸಂದರ್ಶನ - ಎಂ. ಶಂಕರಪ್ಪ, ದಿನಾಂಕ 07.10.2021, ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ. ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಅದೇ ಸಂದರ್ಶನ.
3. ಡಾ. ಶಿವಣ್ಣ ತಿಮ್ಮಪುರ - ಸಂಪಾದಕ, ಒಳ ಮೀಸಲಾತಿ: ಬಹುಮುಖಿ ಚಿಂತನೆ, ಸಮತಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ತುಮಕೂರು, 2012. ಪುಟ. ಸಂಖ್ಯೆ. 34.
4. ಡಾ. ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ - ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ದಲಿತ ಲೋಕದ ಅನಾವರಣ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು- 2016, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ. 175.
5. ಸಂದರ್ಶನ - ಪಾವಗಡ ಶ್ರೀರಾಮ್, ದಿನಾಂಕ 06.10.2021, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮಾದಿಗ ದಂಡೋರ (2004-2009) ಬೆಂಗಳೂರು.
6. ಡಾ. ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ - ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ದಲಿತ ಲೋಕದ ಅನಾವರಣ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

- ಬೆಂಗಳೂರು- 2016, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ. 185.
7. ಅದೇ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ. 187.
 8. ಸಂದರ್ಶನ - ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾ. ಎ.ಜೆ. ಸದಾಶಿವ, ದಿನಾಂಕ: 08.10.2021, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಬಡಾವಣೆ ಬೆಂಗಳೂರು.
 9. ದಿ ಹಿಂದೂ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ. ದಿನಾಂಕ ಜೂನ್ 15, 2012.
 10. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ. ದಿನಾಂಕ ಜೂನ್ 15, 2012.
 11. ಡಾ. ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ - ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ದಲಿತ ಲೋಕದ ಅನಾವರಣ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು- 2016, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ. 188.

ರಮೇಶ ಡಿ.ಈ.

ಸಂಶೋಧಕರು

ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು - 570006

ಮೊ : 8971619185

ಮಿಂಚು ಅಂಚೆ : rameshde22@gmail.com

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

4. ಕೊಡವರಲ್ಲ ಗರ್ಭಣಿ ಆರೈಕೆ

- ತೇಜ ಎಸ್.ಬಿ.

ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾನವ ಜನ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂಬುದು ಮಾನವನ ನಂಬಿಕೆ, ಎಷ್ಟೋ ಹೀನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಜನರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಅಪರೂಪದ ಜನ್ಮ ತಳೆದ ಮಾನವ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿ-ರಿವಾಜು ನಂಬಿಕೆ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳಂತೆಯೇ ಕೊಡವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಜನನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಪ್ರದಾಯ-ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು ಎಂದರೆ, ಆ ಮನೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬಾಳೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ, ಕೀರ್ತಿ ತರುವ ಗಂಡಾಗಲಿ, ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೋ ಹುಟ್ಟುವರೆಂದು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲತಃ ಶೂರರು ಹಾಗೂ ದುಡಿಮೆಗಾರರಾದ ಕೊಡವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡುಮಗು ಆಗಲೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮೇಲೂ ಮಗುವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಮನೆದೇವರುಗಳಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪಂಡಿತರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದರೆ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಮಾನವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ಆಕೆ ಅನೇಕ ನಿಯಮ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧಳಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಅರಿತೋ ಅರಿಯದೆಯೋ ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ, ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಕೋಪ ಉದ್ರೇಕಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸುಳಾಗಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು, ಸದಾಕಾಲ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ, ಗರ್ಭವತಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯು ನೇರವಾಗಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಆಕೆಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಕೆ ಹಾಲುಬರುವ ಗಿಡಗಳ ಕುಡಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ ಮಗು ಅಂಗವಿಕಲತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ, ಆಕೆ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ತಲೆಗೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಹಾವು, ಹಲ್ಲಿ, ಬಾವಲಿಗಳು ಮೇವು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಕೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಗರ್ಭವತಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಗಬಹುದೆಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಮಗುವು ಅಂಗವಿಕಲರಾಗಿ ಆ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಕೂರಬಾರದು ಆಕೆ. ಸೊಪ್ಪಿನ ನಾರು, ಕೆಸುವಿನನಾರು, ಇನ್ನಿತರ ತರಕಾರಿ ನಾರು ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಟಕೂಡದು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ದಾಟಿದರೆ, ಮಗು ಜನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಮಾಸು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಕೆ ತುಂಬ ಉಷ್ಣ ಪದಾರ್ಥವಾದ ಪಪ್ಪಾಯಿ ಹಣ್ಣು, ಕಾಡುಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಸಾರು, ಕಣಿಲೆಸಾರು ಹಾಗೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹುಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಹುಳಿಯಾದ ಮೊಸರನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು, ಗಟ್ಟಿ ಮೊಸರನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ, ಮಗುವಿನ ಮೈಮೇಲೆ ಮೀನಿನ ಚರ್ಮದಂತೆ (ಹೂವು) ಬರುತ್ತದೆಯೆಂದು. ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ, ಮಗುವಿನ ತಲೆ- ತಲೆಯಗುಳ್ಳಿ- ಬರುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಶರೀರ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆರು ತಿಂಗಳು ತುಂಬುವ ತನಕ ಆಕೆಗೆ ಕಠಿಣ ಶ್ರಮಪಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಳು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸವ ಸಲೀಸಾಗಿ ಆಗಲೆಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚೊಚ್ಚಲ ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ತೌರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚೊಚ್ಚಲ ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಗಸು ಮೊದಲನೆಯ ಹೆರಿಗೆ ಕಷ್ಟತಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಚೊಚ್ಚಲ ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ತೌರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುವರು. ತಾಯಿಯಾದವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನದ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವಳು ಹಾಗೂ ತವರಿನವರು ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಚೊಚ್ಚಲ ಹೆರಿಗೆ ತವರಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೂಪದಿ ಕೂಳ್ : (ಬಯಕೆ ಊಟ)

ಕೂಪದಿ ಕೂಳ್ ಎಂದರೆ, ಬಯಕೆ ಊಟ ಎಂದರ್ಥ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಯಕೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಗೆ ತಿಂಡಿ-ತಿನ್ನಿಸುಗಳಷ್ಟೆ ಬಯಕೆಯಲ್ಲದೆ, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಬಯಕೆ, ಇಷ್ಟವಾದವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಯಕೆ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ಬಯಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ

ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಏಳು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದನಂತರ ತವರುಮನೆಯವರು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ದಿನದಂದು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕೂಪದಿಕೂಳ್ (ಬಯಕೆಊಟ)ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ, ಸೋದರತ್ತೆ, ಮಾವ ಹೀಗೆ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಜನರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಿನ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ತಾಯಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗನೆ ಎದ್ದು ಮಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರುಚಿ-ರುಚಿಯಾದ ಏಳು ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಹಾಗೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಸೋದರತ್ತೆಯು ಸೇರಿ ಮಾಡುವರು. ಕೂಪದಿ ಕೂಳ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೊಸರನ್ನ ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯ, ಬೀನ್ಸ್ ಪಲ್ಯ, ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಪಲ್ಯ, ಕುರಿಮಾಂಸದ ಗೊಜ್ಜು, ಕೋಳಿಮಾಂಸದ ಗೊಜ್ಜು, ಹಂದಿಮಾಂಸದ ಗೊಜ್ಜು

ಹೀಗೆ ಏಳು ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತು ಬಗೆಯ ಆಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನಂತರ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯನ್ನು ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಸಿ ಮೊಸರನ್ನವನ್ನು ಬಾಳೆ ಎಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಳಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇಡೀ ಹಸಿ ಈರುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸಿಪ್ಪೆ ಸುಲಿದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಆದಾದನಂತರ ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಬದಿಯಿಂದ ಮಡಚಿ ಬಾಳೆಯ ನಾರಿನಿಂದ ಆ ನಾರಿನ ಗಂಟು ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. (ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಸತ್ತಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟುವುದು). ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಾಗಿ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಪೊಟ್ಟಣಗಳಾಗಿ (ಪೊದಿಯನ್ನು) ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ತವರುಮನೆಯವರು ರಾಹುಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತವರುಮನೆಯವರು ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ತಾವು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕೂಪದಿಕೂಳನ್ನು ಐಮರದಲ್ಲಿ (ಕಯ್ಯಾಲೆ) ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬೀಗತಿ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ಮುತ್ತೈದೆ ಒಂದು ಕಂಚಿನ ತಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಕೆಂಡ, ಐದಾರು ಅಗುಳು ಅನ್ನ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಂದು, ತಂದಂತಹ ಬುತ್ತಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟ ಪೀಡೆ, ಕಣ್ಣು ತಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆ ನೀರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೂಪದಿ ಕೂಳನ್ನು ಒಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬಂದಂಥ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಕೈ-ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಕೂಪದಿ ಕೂಳನ್ನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮೊದಲು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಮೊಸರನ್ನದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಉಳಿದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಬೀಗರು ಮಾಡಿದ ಮಾಂಸದ ಅಡುಗೆಯ ಜೊತೆ, ಬಂದಂತಹ ಅತಿಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬೀಗರ ಕಡೆಯವರು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ತಿಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದಾದನಂತರ ಹಿರಿಯರು ತಾವು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನದಂದು ಗರ್ಭಿಣಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ತವರುಮನೆಯವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನಂತರ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ದಿನದಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಘಳಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತವರುಮನೆಯಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಸೇರಿದಂತೆ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಮಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಮಾಂಸ ಹಾಗೂ ಪುಟ್ಟನ್ನು (ಪಾಪುಟ್ನ, ತಳಿಯಪಟ್ಟು) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ನಂತರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯ ನೋಡಿ ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿಯ (ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುದೀಪ ಇಟ್ಟಿರುವ ದೇವರ ಸ್ಥಳ) ದೀಪಹಚ್ಚಿ, ಹಿರಿಯರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮನೆದೇವರು, ಗುರು-ಕಾರಣವನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಸುಸೂತ್ರ ನಡೆದು, ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ, ತಾಯಿ-ಮಗು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಆ ಹಿರಿಯನಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಗರ್ಭಿಣಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಅತ್ತೆ-ಮಾವ, ಹಿರಿಯರ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ತವರಿನವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ತವರಿಗೆ ಬಂದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಮಗು ಜನಿಸಿ, ಮಗುವಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಮಗಳನ್ನು ತವರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲೆ ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪಹಚ್ಚಿ ಹಿರಿಯರು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಆಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ತವರಿಗೆ ಬಂದ ಮಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತವರಿನವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದು ಆಕೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಗೆ ತಾಯಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥದ ತಿಂಡಿ-ತಿಸಿಸು-ಅಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾಳೆ. ತವರಿಗೆ ಬಂದ ಮಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಅಂದರೆ, ಗಂಡನ ಸೋದರತ್ತೆ-ಮಾವ, ಅಣ್ಣ-ಅತ್ತಿಗೆ ಹೀಗೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೋದರ ಅತ್ತೆ-ಮಾವ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ-ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಕೂಪದಿ ಕೂಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಸಾರಾಯಿ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶೀತಬಾಧೆಯಾಗುವ ತಿಂಡಿ-ತಿಸಿಸು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಒಂಭತ್ತು ದಿವಸದ ತನಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ.

ತಿಂಗಳು ತುಂಬುವುದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶುಭವಾದ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಮಗುವಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, ಬೆನ್ನುನೋವು ಬಾರದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೆದೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವು ಬಿಟ್ಟು ತಾಯಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಮಲಗುವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಕತ್ತಿ, ಬೆತ್ತದ ಕೋಲನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಕೆಗೆ ಹೆರಿಗೆನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಜೀರಿಗೆ ಕಷಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಯಗೊಂಡ ಮಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಸಾಂತ್ವನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ, ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಅನುಭವಸ್ಥ ಹೆಂಗಸು ಅಥವಾ ಆಕೆಯ ತಾಯಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೆರಿಗೆ ನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಲ್ಲಿನಮೆದುಗೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಅನುಭವಸ್ಥ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದರೊಳಗೆ, ಆಕೆಯ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಆಕೆಯ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬ ನೋವಾದಾಗ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹೆರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯರು ಅಥವಾ ಆಕೆಯ ತಾಯಿ ಮನೆದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆಕೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೀವಾಳಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಶುಭವಾದ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರದ ತುಂಡಿಗೆ ಕಾಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಹೆರಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಬಳೆ, ಸರಗಳು, ಓಲೆ ಮುಂತಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಡೆದು ಹೋಗಿ ತೊಂದರೆ ಆಗುವುದು. ಮಗು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಅಂದಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಸಮಯವನ್ನು ಗುರುತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಗು ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಲೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಂದರೆ, ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲು ಮೊದಲು ಬಂದರೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಮುಖ ಅಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಕಾಲು ಮೇಲಾಗಿ ಅಥವಾ ಕರುಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವುದು ಅನಿಷ್ಟ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಹೊಕ್ಕಳು ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಶರೀರದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಂಟನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ಆನಂತರ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಬೆಚ್ಚನೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಬೆತ್ತದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಾಕಿ ಮೆತ್ತನೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಗುವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದಾದನಂತರ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಯಾವ ಮಗುವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಗು ಗಂಡಾದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ತಂದೆ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣ ಬಂದೂಕು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಒಂದು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಊರಿನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ ಮುಟ್ಟಲೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಾದರೆ, ಮನೆಯ ಮುತ್ತೈದೆ ಹೆಂಗಸು ಕಂಚಿನ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೋಲಿನಿಂದ ತಟ್ಟೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹೆತ್ತಾಕೆಗೆ ಮಾಸು ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆ ಒಂದು ಚಮಚ ಹಾಗೂ ಕರಿಜೀರಿಗೆ ನಂಜಿನಬೀಜ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ಹೆಂಗಸರು ಆಕೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ, ಕೋಣೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶುಭ್ರ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ, ಚಳಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಎರಡು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು ಆ ಒಲೆಯ ಶಾಖ ಈಕೆ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ತಾಕುತ್ತಿರುವಂತಹ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಅಳಿವು ಉಳಿವುಗಳ ಮೂಲ ಬುನಾದಿ ತಾಯಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ರೀತಿ ತಾಯಿಯಾಗುವವಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕರ್ತವ್ಯ ಮನೆಮಂದಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಇದೆ. ಆ ರೀತಿಯ ಪುಣ್ಯಕೆಲಸವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆರೈಸಿದ್ದಾಗಲೇ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಂಗತೆ, ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಮುಂತಾದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಲಿಷ್ಠ ಜಗತ್ತು, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಆರೈಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ತೇಜ ಎಸ್.ಬಿ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು

ಮೊ : 9845178990

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

5. ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಬಲೀಕರಣ

- ಡಾ. ಮನು ವಿ.ಕೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಇಂದು ಭಾರತ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ತಾಯಿ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿಯು ಅತಿ ಸಮೃದ್ಧ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆ ಬಹು ಗಣನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 84ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 33ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 47ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶೇ.70ರಷ್ಟು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರೇ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಹು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾಗಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಗಾರರಾಗಿ, ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತೀ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರೂ, ಮಹಿಳೆಗೆ ದೊರಕಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇತನ ತಾರತಮ್ಯ, ಭೂ ಒಡೆತನ, ಸ್ಥಳೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಲಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಸೂಚಕ ಪದ : ಕೃಷಿ, ಮಹಿಳೆ, ಸಬಲೀಕರಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕೋಷ್ಟಕ-1 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವರ್ಗೀಕರಣ (1981-2011)

ಕಾರ್ಮಿಕರ ವರ್ಗೀಕರಣ	1981	1991	2001	2011
ಕೃಷಿಕರು	33.20	34.55	32.93	30.3
ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು	46.18	43.56	38.87	42.6
ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು	4.59	4.63	6.47	8.26
ಇತರೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು	16.03	17.26	21.70	25.1

ಜನಗಣತಿ-2011

1981 ಮತ್ತು 1991ರ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಏರಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ 2001ರಿಂದ 2011ರ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಇಳಿಕೆಯು ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರಮಾಣವು 2001ರಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, 2011ರಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ-2 ರಾಜ್ಯವಾರು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗಿತ್ವದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ರಾಜ್ಯ	ಶೇಕಡವಾರು ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು	ಶೇಕಡವಾರು ಕೃಷಿಯೇತರ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರು
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	82.47	17.53
ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	73.44	26.66
ರಾಜಸ್ಥಾನ್	81.07	18.93
ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	79.45	20.55
ಕರ್ನಾಟಕ	61.11	38.89
ತಮಿಳುನಾಡು	59.30	40.70
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	74.53	25.47
ಗುಜರಾತ್	57.12	42.88
ಪಂಜಾಬ್	24.51	75.49
ಬಿಹಾರ	83.56	16.44
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	65.87	34.13
ಕೇರಳ	21.27	78.73

ಕೃಷಿ ಸಚಿವಾಲಯ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ - 2021.

ಕೋಷ್ಟಕ 2 ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ್ಯಂತ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಉಳಿದವು ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸೇವೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಅವರ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ಕೇರಳದಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಜಾನುವಾರು, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವಿವಿಧ ಪೂರಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 2009 ರಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ 94% ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಏಕದಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು, 1.4% ತರಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು 3.72% ಹಣ್ಣುಗಳು, ಬೀಜಗಳು, ಪಾನೀಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಸಾಲೆ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಚಹಾ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 47%, ಹತ್ತಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ 46.84%, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು 45.43% ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ 39.13%. ಈ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕ-ತೀವ್ರವಾದ ಕೆಲಸದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೌಶಲ್ಯರಹಿತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹ ಪೂರಕ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೀನುಗಾರರು ಮತ್ತು ಮೀನು ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ 21% ಮತ್ತು 24% ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ

ಇಂದು ನಮ್ಮ ರೈತ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಪಾಲುದಾರಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಗುವುದು ಖಚಿತ. ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಶೇ. 60 ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದು ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತ್ತು. ರೈತ ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸೇ ತನ್ನ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ರೈತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರ, ಅವನ ಆಯ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ವಿವೇಚನೆ, ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್‌ರವರು ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ, ಬೆಳೆ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಿಳೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯೇ ಮೊದಲಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಲು ಕಾರಣಕರ್ತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಲು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋದರೆ, ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಸ್ಯವರ್ಗದಿಂದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯು ಮೂಲಭೂತ ಜೀವನ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಾದ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಸಾವಯವ ಮರುಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ

1. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಳೆ ಕೀಳುವುದು, ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಹತ್ತಿಕಡ್ಡಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ನಾರಿನ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಶ್ರಮದಾಯಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಹೊಲಗಳಿಂದ ಮರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು.
2. ಕೊಯ್ಲು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಳಕೆ ಗರಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ, ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿದ ಬೆಳೆಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಭಾರೀ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಂಡಲ್‌ಅನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ತಲೆಯ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರಿಯ ಪಾದಗಳು, ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿದ ಹೊಲಗಳ ಚೂಪಾದ ಪೊದೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
3. ಜಾನುವಾರುಗಳು ಮನೆಯ ಆಹಾರದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಆದಾಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಬಳಸಲಾಗುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಾದರಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಮೀನಿನ ಗಾತ್ರ, ಬೆಳೆ ಮಾದರಿ, ಮೇವು ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಸೇರಿದಂತೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ-ಭೂಮಿಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯಂತಹ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಶೆಡ್‌ಗಳು, ನೀರುಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.
4. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಸಗಣೆ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಕೂಡ ಸೇರಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರ ಆತ್ಮನಿರ್ಭರ ಭಾರತನ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು / ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು 'ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರಲು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲಾನುಭವಿ-ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಅನುಷ್ಠಾನ

ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳಾ ರೈತರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ 30 ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ-ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ-ಮಿಷನ್ ಆನ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಎಕ್ಸ್‌ಟೆನ್ಷನ್ (SMAE) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ (ATMA ಯೋಜನೆ) ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣಾ ತರಬೇತಿ (SAMETIs), ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳು (KVKs) ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು (SAUs) ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ಕನಿಷ್ಠ 200 ಗಂಟೆಗಳ ಅವಧಿಯ) ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಹಿಳಾ ರೈತರಿಗೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ (ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ, 2021). ಹೆಚ್ಚಿದ ಸ್ತ್ರೀ undefine ಜಕರಣ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಪರವಾದ ಉಪಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ, 2010-11ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಶೇಕಡಾವಾರು ಶೇಕಡಾ 12.78 ರಿಂದ 2015-16 ರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 13.78 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು (ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ, 2019). ಹಲವಾರು ಕೃಷಿ ಮಹಿಳಾ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಗುಂಪುಗಳು, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಥ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ/ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ/ಪ್ರದೇಶ/ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗ ಕಲಿಕೆಯ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದನೆ ಮಾಡ್ಯೂಲ್ ವಿತರಣೆ, ಲಿಂಗ ಸ್ನೇಹಿ ಸಾಧನಗಳ ಸಂಕಲನ ಮತ್ತು ದಾಖಲೀಕರಣ/ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು, ಕೃಷಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ನೇಹಿ ಕೈಪಿಡಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ರೈತರ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು / ಯಶಸ್ವಿನ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಸಚಿವಾಲಯವು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳಾ ರೈತರ ಸಬಲೀಕರಣ : ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಹಲವಾರು ಅಂತರ-ಸಚಿವಾಲಯದ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳಾ ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯವು ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳಾ ರೈತರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯವು ಮಹಿಳಾ ಕಿಸಾನ್ ಸಶಕ್ತೀಕರಣ ಪರಿಯೋಜನಾ (MKSP) ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು DAY-NRLM (ದೀನದಯಾಳ್ ಅಂತೋದಯ ಯೋಜನೆ - ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಿಷನ್) ನ ಉಪಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಿಷನ್ (SRLM) ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. DAY-NRLM ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಳಕೆ, ಸಂಬಂಧಿತ ತಂತ್ರಗಳು, ಕೃಷಿ-ಪರಿಸರ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣಾ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ರೈತರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಡುಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮೂಲಕ ಮನೆಯ ಆಹಾರ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಭದ್ರತೆಯಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಹಿಳಾ ರೈತ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು; ಕಡಿಮೆ/ಕನಿಷ್ಠ ವೆಚ್ಚದ ಆಹಾರದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ದಕ್ಷತೆಯ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ; ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ; ಶೇಖರಣಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ತಂತ್ರಗಳು; ಮೌಲ್ಯ ಸೇರ್ಪಡೆ; ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ; ಸ್ಥಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಡ್ರಡ್ಜರಿ ಕಡಿತೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು; ಗ್ರಾಮೀಣ ಕರಕುಶಲ; ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ (ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ, 2021). ಈ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿವೆ. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳ ಪರಿಚಯ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ಲಿಂಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಸ್ತರಣಾ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಿತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಮಾನಾಂತರ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಭುವನೇಶ್ವರದ ಐಸಿಎಆರ್‌ಸಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ವುಮೆನ್ ಇನ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ತರಬೇತಿ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹಲವಾರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ತರಬೇತಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಶಿಬಿರಗಳ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೀನದಯಾಳ್ ಅಂತೋದಯ ಯೋಜನೆ-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಿಷನ್ (DAY-NRLM) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 735 ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು 58,295 ಕೃಷಿ ಸಖಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು 1.23 ಲಕ್ಷ ಮಹಿಳಾ ರೈತರು KVK (ಕೃಷಿ, 20 ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ) ನಡೆಸಿದ ವಿಶೇಷ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ ವಿಕಾಸ್ ಯೋಜನೆ (PMKVY) ಕೌಶಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಚಿವಾಲಯವು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದು, ಹಲವಾರು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ತರಬೇತಿ (STT) ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕೆಯ (RPL) ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಂದರೆ. ದೀನ್ ದಯಾಳ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೌಶಲ್ಯ ಯೋಜನೆ (DDU-GKY) ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರಿಗೆ ಕೂಲಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ಲೇಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಲಿಂಕ್ಡ್ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ರೈತರ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆ (FPO) ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು (SHGU) ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ.

ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಮಹಿಳಾ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ (MSK) ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಶಿಕ್ಷಣ, ತಾಯಿಯ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆಯು (DBT) ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ರೈತರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನವೀನ ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರೊಂದಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳಾ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಲಿಂಕ್ ಮಾಡಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ (ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಚಿವಾಲಯ, 2021).

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲುಗಳು

1. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅಸಮಾನವಾದ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
2. ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸೀಮಿತ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.
3. ಮಹಿಳೆಯರು ಎಲ್ಲಾ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತವಲ್ಲದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಬಹು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
4. ಮಹಿಳೆಯರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡವಾಳ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
5. ಭೂಮಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಂತಹ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
6. ಬಡ ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ಸಾಲ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಕಡಿಮೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
7. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ
8. ಮಹಿಳೆಯರು ಕಡಿಮೆ ವೇತನವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ,
9. ಮಹಿಳೆಯರ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
10. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ಮಾಹಿತಿಯು ಮಹಿಳಾ ರೈತರನ್ನು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಖರೀದಿದಾರರೊಂದಿಗೆ ದುರ್ಬಲ ಚೌಕಾಶಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಲಹೆಗಳು

- ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ಬಡ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಭೂಮಿ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರು ವಿಸ್ತರಣೆ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

- ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಮತ್ತು ಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಮೃದುವಾದ ನಿಯಮಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು.
- ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು
- ರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.
- ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಕನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ವೇತನವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ದರಗಳನ್ನು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.
- ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ಪ್ರವೇಶ, ಕಾನೂನು ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ನೆರವು, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕೃಷಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅಗ್ಗದ ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಮೇಲಿನವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕೆಲವು ಪರ್ಯಾಯ ಉದ್ಯೋಗ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ತೀರ್ಮಾನ

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೃಷಿಯು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು.

ನವ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲುಧಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಅವಕಾಶದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವುದು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

ಬೆಹೆರಾ B.S. ಮತ್ತು ಬೆಹೆರಾ A.C., 2013, ಲಿಂಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ, ಇಂಟರ್ನ್ಯಾಷನಲ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು

ಫೋಷ್ ಎಂ. ಮತ್ತು ಫೋಷ್ ಎ., 2014, ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. IOSR ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಹ್ಯುಮಾನಿಟೀಸ್ ಅಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸೈನ್ಸ್. 19 (5):1-6.

ಡಾ. ಮನು ವಿ.ಕೆ.

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಕೃಷಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಮೊ : 7892705789

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

6. ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧೀಕರಣದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ : ಗಾಂಧಿ

- ಡಾ. ಮಂಜು ಟಿ.

ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಭಾರತೀಯರ ಅನುಪಮ ಸಂಕೇತ. ಸರಳತೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ಪ್ರೀತಿ ಸಮತೆಗಳ ಸಾಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದವರು. 1915ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಆಫ್ರಿಕಾದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದು, ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಗುರು ಗೋಪಾಲಕಲ್ಯಾಣ ಗೋಖಲೆ ಅವರ ಆಣತಿಯಂತೆ, ದೇಶ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರೈಲಿನ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿ-ನಗರಗಳನ್ನು, ಊರು-ಕೇರಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ್ದು ಭಾರತದ ಅನೈರ್ಮಲ್ಯ ವಾತಾವರಣ.

ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಮಠ, ಮಂದಿರ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಪರಿಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಅರಿವಿನ ಕೊರತೆ, ಅವರನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಾಡಿತು. ಫ್ಲೇಗು, ಕಾಲರ, ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗಗಳು ಜನರನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಧರ್ಮ ಭತ್ತಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಮಲಮೂತ್ರಗಳು ಕೊಳೆತು ಗಬ್ಬುನಾರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಶಿ, ಹೃಷಿಕೇಶ, ಕೇದಾರನಾಥ, ಕಂಚಿ, ಮಥುರಾ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕೂಡ ದುರ್ವಾಸನೆಯ ಕೂಪವಾಗಿದ್ದವು. ಜನ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಅತೀವ ಸಂಕಟವಾಯಿತು.

ಭಾರತೀಯರು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಅವರು ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬಗೆಯು ಅವರನ್ನು ತೀರಾ ನಿರಾಸೆಗೆ ತಳ್ಳಿತ್ತು. ಮಾನವನ ಮಲಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಕೊಳಕನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯರು ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮಲ ಹಾಗೂ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆಂದೇ ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರ ಈ ಮನೋಭಾವವೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದೂ ಅವರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ತಾವು ಹೋದಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಾಲೋನಿಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹತಭಾಗ್ಯ ಜನರಾದ ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರ ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಜನರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು ಮನವೊಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಿರಂಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿತ್ವ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು

ವಾಸಿಸಿದ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಎನ್ನುವುದು ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಊಟ ಮಾಡಿದ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತೊಳೆದು ಅವುಗಳ ಸ್ವಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅತಿಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶಕರು ಬರುವಾಗ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಫ್ಲೇಟುಗಳು, ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಪಾತ್ರೆ, ಚಮಚ, ಲ್ಯಾಟೀನು, ಹಾಸಿಗೆ, ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆ ಮತ್ತು ಅಂಗವಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತರಬೇಕು. ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ನೀರನ್ನು ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬಾರದು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಕುದಿಸಿಯೇ ಬಳಸಬೇಕು. ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕುದಿಸಿದ ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದಿಡಬೇಕು. ಆಶ್ರಮದ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಕುದಿಸಿ ಕುಡಿಯಬೇಕು. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿತ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು.

ಹರಿಜನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರಹಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಕುರಿತು ಸಹ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಶ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಎರಡು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲೆ ಇತರ ಜಾತಿಯವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಹಂಕಾರದ ನಡವಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೌರ ಸನ್ಮಾನ ಪಡೆದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ 'ನಮ್ಮ ನಗರಗಳ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಝಾಡಮಾಲಿಗಳು ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೆಂದಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತಾನೇರ್ವ ಭಂಗಿಯೆಂದೂ, ಝಾಡಮಾಲಿಯಾಗಿಯೇ ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆಂದೂ ಗಾಂಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಜಾತಿ ಬಾಂಧವರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ತಮ್ಮ ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ ಚಳವಳಿಯ ಸಂಚಾರವೊಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡಲಿದ್ದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದೊಡನೆ, ಸಮಾರಂಭದ ಆಯೋಜಕರಿಗೆ "ನಿಮ್ಮ ಸಭೆ-ಭಾಷಣಗಳು, ನೀವು ನನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಿಧಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ನಾನಂತೂ ಆ ಭಂಗಿಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಸಭೆ ನಡೆಸಲು ಹೋಗುವೆ. ಯಾರಿಗೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟವಿದೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ" ಎಂದು ಭಂಗಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಒಮ್ಮೆ ವೈಸರಾಯ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯದ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಸಿಮ್ಲಾಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೋದರು. ಆಗ ತಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಸಹವರ್ತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಭಂಗಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬರಲು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರ ಆ ಮನೆಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೂಡ ವಾಸಿಸಲು ಅರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಾಗ ತುಂಬಾ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. "ನಾವು ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ಮೃಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಗೌರವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಲೆ ಮೇಲೆ ಮಲಹೊರುವ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ" ಎಂದರು. ಸರಿಯಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪಾಯಖಾನೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಅವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಂಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಳಕು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೌಶಲವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

“ಒಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀವು ಭಾರತದ ವೈಸರಾಯ್ ಆದರೆ ನೀವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ” ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನೊಬ್ಬ ವಿದೇಶೀಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆಗ “ವೈಸರಾಯರ ಬಂಗಲೆಯ ಸಮೀಪವಿರುವ ನರಕ ಸದೃಶವಾದ ಭಂಗಿಗಳ ಲಾಯವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವೆ” ಎಂದು ಗಾಂಧೀ ಥಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. “ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೆ ಆಗ...?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಆತ. “ಮರುದಿನವೂ ನಾನು ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವೆ” ಎಂಬುದೇ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಉತ್ತರವಾಗಿತ್ತು.

ನೈರ್ಮಲ್ಯವೇ ಆತ್ಮಶುದ್ಧೀಕರಣ ಎನ್ನುವುದು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಚಲ ನಿಲುವು. ಅವರು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಅಭಿಯಾನವು, ಸಮಾಜದೊಂದಿಗಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಮುಖಾಂಶವೂ ಹೌದು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂದರೆ, ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಡುವುದು ಆತ್ಮಶುದ್ಧೀಕರಣದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವೆಂದರೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ನೋವು ನುಂಗುತ್ತಾ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರ ಬಗೆಗಿನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಲಿಂಗಭೇದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ತೋಧ ನಡೆಸಬೇಕು. ನಮಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕು.

ಡಾ. ಮಂಜು ಟಿ.

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಗಾಂಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ

ಗಾಂಧೀ ಭವನ, ಮೈಸೂರು

ಮೊ : 7353344365

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

7. ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಡಾಂಬರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆರಗು

– ಸಿ. ಮಲ್ಲೇಶ್ ಕಲ್ಲಂಬಾಳು

ದಲಿತ – ಬಂಡಾಯ ಬರಹಗಾರರು ಸಣ್ಣಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ಪ್ರಮುಖ ಕಥೆಗಾರರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಒಂದೇ ಕೃತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಜನಮನವನ್ನು ಸೊರೆಗೊಂಡು ದಿನವೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ಬರಹಗಾರ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿರಳ. ಇಂಥಹ ಅಪರೂಪದ ಸಾಲಿಗೆ ದೇವನೂರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣಕಥಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣರಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವನೂರರ ಈ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನವು 1973ರಲ್ಲಿ ಏಳು ಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಕತೆಗಳಿಗೆ 'ಏಳು ಪ್ರಸಂಗಗಳು' ಎಂಬ ಉಪನಾಮಕರಣವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ದಲಿತರನ್ನೂ ಈ ಸಮಾಜ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು, ದ್ವೇಷ, ಸಿಟ್ಟು, ಕುಹಕ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮನೋಭಾವನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು, ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತಲುಪಿಸುವಂತೆ ಅವರು ನಂಜನಗೂಡಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಂಗಗಳ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ತುಣುಕುಗಳಂತೆ ಅದರ ದುರಂತ ನಾಡಿಮಿಡಿತ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಶೂದ್ರಾತಿಶೂದ್ರರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ದಲಿತರ ಬದುಕು-ಬವಣೆಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಪರವಾದ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಲ್ನೋಟದ ಬರಹಗಳಾಗಿದ್ದವೇ ಹೊರತು ಅಂತರಂಗದ ಶೋಧನೆ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಕಥನಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಏಳು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಕಥೆಯು ಒಂದಾಗಿದೆ.

'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಕಥೆಯು ಆಧುನಿಕತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಒಕ್ಕರಿಸುವ ಹಲವಾರು ಅವಾಂತರಗಳನ್ನು, ಕಾಡು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಡಾಂಬರು ರಸ್ತೆಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ಆಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಷಾದದೊಂದಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಡಾಂಬರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆರಗು, ಬೆರಗಿನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ದುರಂತ, ಡಾಂಬರು ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆವರಿಸಿ ಬಿಡುವ ವಿಸ್ಮಯ, ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ಡಾಂಬರಿನ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಗೆ ಅಸಹಾಯಕತೆಯೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನ

ಬದುಕು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದೂ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತಹ ಯಂತ್ರ ನಾಗರಿಕತೆ ಜನರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸೌಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ, ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಂತಹ ರಸ್ತೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವೆ ಕಂದಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾ ಇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರರು ರಸ್ತೆ ಡಾಂಬರೀಕರಣದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಯಂತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಯಂತ್ರಗಳ ನಾಗರಿಕತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅಪೋಷನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವ ಭ್ರಷ್ಟಚಾರದ ಹೊಸ ಅನುಭವ ಡಾಂಬರು ಬರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದರ ಬದಲು ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಆ ಭ್ರಷ್ಟಚಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಈ ಕತೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಅಂದರೆ ಊರಿನ ಮೇಲು ನೋಟದಿಂದ, ಮಹಾದೇವ ರವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ಅದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಹಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲ..... ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಇರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೋಟಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ, ಇದ ಹಿಡಿದೇ ಊರ ಊಹಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಆ ಊರಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಓದುಗರ ಊಹೆಗೆ, ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಊರು ಒಂದು ಕುಗ್ರಾಮ ಎಂದರೇ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇಂತಹ ಊರಿನಲ್ಲೂ ಲಕುಮ, ರಾಜಪ್ಪ, ಮಾದು, ಶಂಭು ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಯುವಕರು ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ‘ಆ ಯುವಕರು ಮೇಲು ಜಾತಿ ಕೀಳು ಜಾತಿ ಅನ್ನದೇ ಒಂದೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದಂತೆ ಹೊಲರಾ ಲಕುಮನೊಡನೆ ತಿರುಗುವುದು ಹಿಡಿದು ಅವರವರ ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮೂಲಕ ಪಟೇಲರು ಬೈಸಿದ್ದರು’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಆ ಯುವಕರಿಂದ ಬಿಂಬಿಸಿದರೇ ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಬೈಯಿಸಿದ್ದು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಇನ್ನು ಬೇರೂರಿರುವುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗರ ನಡುವಿನ ಮನಃಸ್ತಾಪ ಇಲ್ಲಿ ಮೌಢ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ ನಡುವಿನ ತೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಊರಿನ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳೋ ಪಟೇಲರು, ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪಾಳೇಗಾರರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಕಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪಟೇಲರ ಮೌನ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆ ಊರಿನ ವಿಷಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು, ಕಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಪಟೇಲರ ಪಾಳೇಗಾರಿಕೆಯ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರ ಮುನ್ನೂಚನೆ ಇದು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಬಗ್ಗೆ ಊಹಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಡಾಂಬರು ಅಲ್ಲ ತಿನ್ನಲು ಅನ್ನ, ಕುಡಿಯಲು ಶುದ್ಧನೀರು, ಕಲಿಯಲು ಶಾಲೆ, ವಾಸಿಸಲು ಮನೆ ಇವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕೊರತೆಗಳಾಗಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ, ಆದರೂ ಈ ಪಟೇಲರು ಕೊರತೆಗಳಿಗೆ ದರಕಾರವೇ ಮಾಡದೇ ಬೇಡದ ಡಾಂಬರು ಹಾಕಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಡಾಂಬರು ಬರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪಟೇಲರ ಭ್ರಷ್ಟಚಾರವೂ ನುಸುಳುತ್ತದೆ. ಮಿಕ್ಕಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರ ಜನಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆ ಊರಿನ ಯುವಕರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಳ್ಳ ಹಣದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಂಥ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಭ್ರಷ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಡಂಬನೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಯಂತ್ರದ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಯಂತ್ರಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ರಸ್ತೆಗಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರಳಿಮರ ನೆಲ ಕಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ನಾಶ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಆಳೆತ್ತರದ ಕಲ್ಲು ಚಕ್ರಗಳ ಮೆಷಿನ್ನುಗಳು ಹೊಗೆ ಬಿಡುವ ಚಂದಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೈಕಳೇನು ಗಂಡಸು, ಯವ್ವು ಎನ್ನದೆ ನೋಡುತ್ತ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮೈಮರೆಯುವುದಂಟು. ಅರಳಿಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯೇಗ ಆ ಮರವು ಧರೆಗುರುಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಡು ಎನ್ನತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸೊಗಡು ನಶಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಾಗಿದೆ.

ಈ ಡಾಂಬರಿನಿಂದಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೋಲ್ಲ ಕಲ್ಲೋಲ್ಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ಡಾಂಬರಿನ ಬೆರಗಿನಿಂದ ಗುರುತು ಹತ್ತದಷ್ಟು ಅವರ ಯಾಸಾ, ವರಸೆ ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. 'ನೆಲಕ್ಕಂಟಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಟಾರಿಗಂಟಿಕೊಂಡು ಅವರು ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ಡಾಂಬರು ಅವರ ಬದುಕನ್ನೇ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ.' ಅವರ ಬದುಕು ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ರಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಹೈದನಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಡಾಂಬರು ಬಂದುದರಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ ಮೊದಲುಗೊಂಡಿದೆ. ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪಟೇಲರ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಆ ಊರಿನ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕರು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾಗಿದ್ದ ಪಟೇಲರನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹದೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಒಂದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು ಅದು ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಆ ನಾಲ್ಕು ಯುವಕರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ 'ನ್ಯಾಯ' ನಡೆಯುವುದು ಪಟೇಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಕಠಿಣಾಯೆ. ಪತ್ರ ಬರೆದವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಆಗಬೇಕೆಂದೇ ಊರಿನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದು ಪಟೇಲರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಭೀತಿ ವಾತಾವರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ.

ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು, ಪಟೇಲರ ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಗರಿಗೆದರಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಕಲಿತ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನವಾದುದ್ದು, ಕತೆಯೊಳಗೆ ಬರುವ ಬೇರೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯೊರ್ವಳಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪಟೇಲರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪರಿಯನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಟಾರು ಬಂದುದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಪರಿ ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಬೆಳಾಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಟಾರಿನ ಡ್ರಮ್ಮುಗಳೆಲ್ಲಾ ಊರಾಚೆ ಗುಂಡಿ ಸುತ್ತ ಚೆಲ್ಲಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದ ಕಾಣೆಯಾಗುವುದು ಡಾಂಬರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೋರಾಟದ ಮೊದಲ ಹಂತ ಹೀಗೆ ದುರಂತವಾದರೂ ಇದು ಪ್ರಾರಂಭ. ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಂಘರ್ಷ ಬಲಗೊಂಡು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು.

ಈ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ 'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಕಥೆ ಅಂತ ಹೇಳಲು ಹೋದರೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದಾದ ಕಥೆ ಎಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನಿಸಿದರೂ ಕಥೆಯೊಳಗಿನ ಕೆಲವೊಂದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತ ಅನೇಕಾನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ತಿಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕಥೆ ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಕಥೆ ಹಿಗ್ಗುವುದು ತನ್ನ ಅ-ಸಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಅ-ಪೂರ್ವ ಭಾಷಾ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಆಧುನಿಕತೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನೋಪಯೋಗಿಯೂ ಹೌದು ಜನ ವಿರೋಧಿಯೂ ಹೌದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ತಿಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಯಂತ್ರ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದಾದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಈ 'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಕಥೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ದ್ಯಾವನೂರು ಮತ್ತು ಒಡಲಾಳ - ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ
2011 (ಮುದ್ರಣ), ಸ್ಕಂದ ಆಫ್‌ಸೆಟ್
ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಮೈಸೂರು -09.
2. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾರ್ಗ - ಸಂ. ಪ್ರೊ. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ
ಮುದ್ರಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿ ವಿ
ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಮೈಸೂರು- 06
3. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ
ಕಥೆಗಳು, ಕಾದಂಬರಿಗಳು - ಉದಯಕುಮಾರ್ ಹಬ್ಬು
2012 (ಮುದ್ರಣ), ಮಾನಸ ಬುಕ್ ಹೌಸ್
ಮೈಸೂರು-23
4. ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮಾಹಿತಿ - ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ವಿಕೀಪೀಡಿಯಾ
ಹಾಗೂ ಇತರೆ

ಮಲ್ಲೇಶ ಸಿ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

ಜಂಗಮವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 9743265089

ಮಿಂಚಂಚೆ : mallehkanda@gmail.com

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

8. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲ ಮೈಸೂರು ದಸರ

- ರಂಗನಾಥ ಟಿ.ಎನ್.

ದಸರ ಎಂದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬರುವುದೇ ದೇವೇಂದ್ರನ ಇಂದ್ರನಗರಿ. ಅದನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಹದು ಮೈಸೂರಿನ ದಸರ ವೈಭೋಗ. ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ದಸರ ಉತ್ಸವವು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ “ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೇಬೀಡು: ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ” ಎಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಹಳೇಬೀಡಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1221ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ದಸರ ಅಥವಾ ನವರಾತ್ರಿ ಕಲ್ಪನೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ದಸರ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಾಜಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದಸರ ಹಬ್ಬವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡು, ಕಾಲಾತೀತವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತ ಮುಂದೆ ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡಿರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನಾಳಿರುವ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೈತಾಪಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಯ ಇನ್ನಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಕ್ಷಾತ್ರ ವೃತ್ತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಪರಂಪರೆಯು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಹಬ್ಬ ಆಚರಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನಪದರ ಪ್ರಭಾವ ಇರುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತರುವಾಯ ಯಾದವ ವಂಶಸ್ಥರು. (ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದವರು, ಇವರು ಸಹ ಮೂಲತಃ ಹಸು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕಸುಬಿನವರು. ಮುಂದೆ ಕ್ಷಾತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ರಾವಿಡ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು) ಇವರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದವರ ನಡುವೆ ವೈವಾಹಿಕ ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬಂಧವಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವಿ ಭಕ್ತರಾದ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು, ನವರಾತ್ರಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೆ ದಸರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ (ಹಳೇಬೀಡು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಪುಟ-500) ಅಂಗವೆಂಬಂತೆ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1610 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಒಡೆಯರ್ ಅಂದಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದಸರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು ಹಾಗೇ ಈ ಆಚರಣೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ದಸರ ಉತ್ಸವ ಅದೆಂತಹ ಗಾಢವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅವರು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದಸರ ಉತ್ಸವ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಟ್ಟರು. (ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ವಂಶಾವಳಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಮೈಸೂರು (1916-ಪುಟ-03)

ರಾಜಪರಿವಾರದ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಮೂಲಕ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹ ಉತ್ಸವವು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಹಲವು ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ರಾಜಮನೆತನಗಳಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಅಖಂಡ ದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಡಳಿತದ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಬದಲಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜರ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಿವಾರದವರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ದಸರ, ಸರ್ಕಾರದ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ಅರಸರಾದ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ರಾಜಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು (1950). ನಂತರ ಅವರನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇವರು 1974 ರಲ್ಲಿ ನಿಧನಹೊಂದಿದರು. ಇವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ 1967ರ ವರೆವಿಗೂ ದಸರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರು ದಸರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಿರುವಾಗ ದಸರ ಉತ್ಸವ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮೈಸೂರಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜನರ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಸರ್ಕಾರ ಉತ್ಸವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಸಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ದಸರ ಉತ್ಸವ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ನಿಂತದ್ದು ಉಂಟು.

ಮಹಾರಾಜರ ಆಡಳಿತ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರು ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ತನ್ನ ಅರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ರಾಜಮನೆತನದ ವಂಶಸ್ಥರು ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಮಾರಂಭ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯ ಒಳಾಂಗಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಡ ಅಧಿದೇವತೆ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯ ವಿಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ದಸರ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಕೇವಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದಸರಾ ಆಚರಣೆ ಇಂದು ಮೈಕೊಡವಿಕೊಂಡು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ದಿಬ್ಬಣದ ವಧುವಿನಂತಾಗಿದೆ. ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆಯುವ ಈ ಉತ್ಸವವು, ಜರುಗುವ 10 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇಡೀ ನಗರ ಮದುವೆ ಮನೆಯಂತೆ ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡು ಜನಸ್ತೋಮದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಅರಮನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇಂದು ಪಟ್ಟಣದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಆಶಯೋಕ್ತಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂತೋಷವೆ ಕಾರಣ. ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಉತ್ಸವವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ನೂತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಹೀಗೆ ರಾಜರ ಸುಪರ್ದಿಯಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಂಡ ಮೈಸೂರು ದಸರ ಇಂದು ಜನಪದರ ದಸರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಾಗಿದೆ. ನವರಾತ್ರಿಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಿಜಯದಶಮಿಯ ಜಂಬೂಸವಾರಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯವರೆವಿಗೂ, ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇಡೀ ದಸರಾವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಂದರೆ ಯುವಜನೋತ್ಸವ, ಯುವದಸರ, ಕುಸ್ತಿಕಾಳಗ, ಸೈಕಲ್ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಮಹಿಳಾ ದಸರ, ಮಕ್ಕಳ ದಸರ, ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವ, ಆಹಾರ ಮೇಳ, ಗ್ರಾಮೀಣ ದಸರ, ರೈತರ ದಸರ, ಮನೆ ಮನೆ ದಸರ ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾನುರಾಗಿಯಾದ ದಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ದಸರ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಜರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿತ್ತು ಇಂದು ಸರ್ಕಾರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ತಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಇಡೀ ಉತ್ಸವ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಜರಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉಪಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾಮಂತ್ರಿ, ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪೊಲೀಸ್ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಮೇಯರ್ ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ ಹಲವಾರು ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರುಗಳೂ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಉಪಸಮಿತಿಗಳೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಗತ, ಪ್ರಚಾರ, ಅಲಂಕಾರ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಸಮನ್ವಯ, ಹಣಕಾಸು ಇತ್ಯಾದಿ.

ದಸರ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಬಹು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜಮನೆತನದವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದಸರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಘಾಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. 2015ರಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಡಿ. ಕೋಟೆಯ ಪ್ರಗತಿಪರರೈತ ಪುಟ್ಟಣ, 2018ರಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಡಾ. ಸುಧಾಮೂರ್ತಿ, 2019ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಬರಹಗಾರ ಸಾಹಿತಿ ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ ಮತ್ತು 2020ರಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಹೃದ್ರೋಗ ತಜ್ಞರಾದ ಸಿ.ಎನ್. ಮಂಜುನಾಥ್ ಅವರಿಂದ ದಸರ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯಕಾರ್ಯ.

ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, “ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳೆ ಪ್ರಭುಗಳು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಈ ರೀತಿ ಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗೈದ ಮಹನೀಯರನ್ನು, ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕರೆದು ಗೌರವಿಸಿರುವುದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದಸರದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭಾರತದ ಜೀವನಾಡಿ ನೆಲಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಡನಾಡಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೊಗಡಿನ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ಒಬ್ಬ ರೈತನನ್ನು ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತ ದಸರ ಉದ್ಘಾಟಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಜನಪದರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಳಿವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅನ್ನದಾತನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ತುಂಬುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಆಶಯದಂತಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಇದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಆದ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ, ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜರೆ ಕೂತು ಜಂಬೂಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಜಂಬೂಸವಾರಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಬದಲಾದ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ, ನಾಡದೇವತೆ ತಾಯಿ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

'ದೇವಿ ಪುರಾಣ' ಅಥವಾ ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ಸುರ-ಅಸುರ ಕಾಳಗ ಹಾಗೂ ವಿಜಯದ ಸಂಕೇತವಾದ ಈ ಹಬ್ಬವು ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಮೀರಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನ್ಮಾತಕವಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ನಾಡಹಬ್ಬವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಕೌತುಕವೆ ಸರಿ. ನಾಡಿನ ಅಧಿದೇವತೆ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೆದಕಿದರೆ ಹಲವಾರು ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಕಂಡು ಬಂದರು, ಒಂದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬಲವಾಗಿ ವಾದಿಸುವುದು ಆಕೆ ಮೊದಲು ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಆರ್ಯರ ದೇವತೆಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಆರಾಧ್ಯದೈವವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿ ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಿಣಿಯರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಮೂಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದು, ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಲೋಚನೆ-ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆದೊರೆಯಿತು. ಕೆಲವೇ ಶಿಷ್ಟಪರಂಪರೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಅರಸುಮನೆತನದ ದಸರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಇಂದು ಜನಪದರ ಜೀವನ ಭಾಗವಾದ ಹಾಡು-ಪಾಡು, ನೃತ್ಯ, ವೇಷಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಬಂದು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೈಸೂರು ದಸರ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಜನಜನಿತವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಜಾಗತೀಕರಣ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ದೇಶ ವಿದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಮೈಸೂರು ದಸರ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿ ತಾವೂ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಜಂಬೂ ಸವಾರಿಯನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಜನರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅರಿತ ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾಸರ್ಕಾರ ಹಲವು ನೂತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಇವು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಂದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕೋತ್ಸವ ರೈತ ದಸರ, ಜನಪದೋತ್ಸವ, ಆಹಾರ ಮೇಳ, ಗ್ರಾಮೀಣ ದಸರ, ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವ, ಯೋಗದಸರ, ಯುವದಸರ, ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ, ಕುಸ್ತಿಕಾಳಗ, ಕ್ರೀಡೆ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ದಸರ, ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟ, ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನಗಳು, ರಸ್ತೆ ದಸರ, ಸ್ವಬ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳು, ದೀಪಾಲಂಕಾರ, ಪಂಜಿನ ಕವಾಯತು ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ತರುವಾಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ದಸರ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಗ್ರಂಥ ಋಣ

1. ಗೋಪಾಲ್ ಆರ್. ಸ್ವಾಮಿ. ಲ.ನ 2010 : ನಾಡಹಬ್ಬ ಮೈಸೂರು ದಸರಾ
ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ
ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.
2. ಜಾನಪದ ಕೈಪಿಡಿ : ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
3. ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವಕೋಶ 2006 : ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು-06
4. ರಂಗನಾಥ್ ವಿ. 2014 : ನಾಡ ಹಬ್ಬ ದಸರಾ
ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬುಕ್ ಏಜೆನ್ಸೀಸ್, 1040/47
2ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, 5ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರಂ, ಮೈಸೂರು-570008
5. ಡಾ. ಲೋಲಾಕ್ಷಿ ಎನ್.ಕೆ. ಡಾ. ಶಿವಪ್ಪ ಆರ್. : ದಸರಾ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಅಸ್ಮಿತೆಗೆ
ಡಾ. ಮುಜಾಫರ್ ಅಸ್ಸಾದಿ,
ಗುಬ್ಬಿಗೂಡು ರಮೇಶ್ 2013 ಸ್ಮರಣೆ ಸಂಚಿಕೆ-2013
ಕರ್ನಾಟಕ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಬಿ.ಬಿ. ಗಜೇಂದ್ರಕುಮಾರ್, 30/21
4ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, 3ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ
ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18
6. ಯೋಗೇಶ್ವರಿ ಎಂ 2022 : ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೇಬೀಡು : ಸಮಗ್ರ
ಅಧ್ಯಯನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ರಂಗನಾಥ ಟಿ.ಎನ್.
ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು
ಮೈಸೂರು ವಿವಿ., ಮೈಸೂರು
ಮೊ : 8105737084

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೨. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ

- ಪವಿತ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ.

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಗಂಗರು, ಪಲ್ಲವರು, ಚಾಳುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಚೋಳರು, ಹೊಯ್ಸಳರು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸುಲ್ತಾನರು, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಆಳಿದ ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳು, ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನೂರಾರು ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳು, ಬಸದಿಗಳು, ಅಗ್ರಹಾರಗಳು, ಮಠಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡವು. ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳು ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಭದ್ರಬುನಾದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಜನರ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶೈವಧರ್ಮವು ಭರತಖಂಡದ ಸನಾತನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವೆಂಬ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷದ ಪ್ರಧಾನವೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಆದ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಶಿವಪಾರಮ್ಯಭೋಧಕವಾದ ಧರ್ಮವೇ, ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಧರ್ಮವೇ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಧರ್ಮವೇ ಶೈವ ಧರ್ಮ, ಶಿವನ ಆರಾಧಕರು, ಶಿವ ಭಕ್ತರು ಶೈವರು. ಲಿಂಗವು ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪರಮ ಪ್ರಧಾನ ಚಿಹ್ನೆ, ಶೈವ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಾರಾಧಕರು, ಲಿಂಗೋಪಾಸಕರು. ಈ ಧರ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಇದರ ಮೂಲಬೇರುಗಳು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ.¹

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಶೈವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗಂಗರ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚೋಳರು ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರಕಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಶೈವ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳಾದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅರಕೆರೆಯ ಮರುಳೇಶ್ವರ,

ಗೋಸಾಯಿ ಘಾಟಿನ ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಚಂದ್ರವನದ ಈಶ್ವರ, ಬಲಮುರಿಯ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ, ಬೆಳಗೊಳದ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ, ನಗರೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಮಠೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಮೂಲತಃ ಗಂಗರ ಕಾಲದ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಂತರ ಹೊಯ್ಸಳರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.²

ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಕೋಟೆಯ ವಾಟರ್‌ಗೇಟ್‌ಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು 1784ರ ನಂತರ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲಾಲ್‌ಮಹಲ್ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಂದೇ ಪ್ರಾಕಾರ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಎರಡನೆಯ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗೂ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಕರಗಳು ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಾಪಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಪಾಶುಪಾತ ಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದವೆಂಬುದು ಈಗಾಗಲೇ ಖಚಿತವಾಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯವು ತೊಂಡನೂರಿನ ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಂತೆ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಲು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1517ರಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯನು ಶ್ರೀರಂಗಪುರದ ಮಹಾಜನಗಳು, ಸೀತಾಪುರದ ಮಹಾಜನಗಳು, ಹರಹಿನ ಮಹಾಜನಗಳಿಂದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ದಾನನೀಡಿದುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನ.³ ಅಂದರೆ ಈ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ದೇವಾಲಯವು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದಿತು. ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತುವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ರಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇವು 10-11ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತಗೊಂಡು ಆನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ತೊಂಡನೂರಿನ ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ ನಂಬಿನಾರಾಯಣ, ಪ್ರಸನ್ನಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಆಲಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಿಂದ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಿಂದ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಲತಃ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗಂಗ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಡಾ. ಲ. ನ. ಸ್ವಾಮಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ, ಆ ನಂತರ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಳವಾಯಿಗಳು ಶೈವ ಪರಂಪರೆವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವು ದಂತಕಥೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮೂಲದೇವರಾದ ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವು ಸ್ವಯಂಭೂಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದು ಚತುರ್ಯುಗ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಿಂದಲೂ ಇರುವ ಈ

ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಂವತ್ಸರೇಶ್ವರನೆಂದೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವಾಸುಕೀಶ್ವರನೆಂದೂ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವಹ್ನೀಶ್ವರನೆಂದೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರನೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ:⁴

ಕೃತೇ ಸಂವತ್ಸರೇಶ್ವರೇ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ವಾಸುಕೀಶ್ವರಃ |

ದ್ವಾಪರೇ ವಹ್ನೀನಾಮಾನಿ ಕಲಿಯುಗಾಧರ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ||

ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಹಾದ್ವಾರವಿದ್ದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವಾಲಯದಷ್ಟೇ ಎತ್ತರದ ಗೋಪುರವಿತ್ತಂತೆ. ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ಇವರಡೂ ಚತುರ್ಯುಗ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಾನ ಅರಮನೆ ಹಾಗೂ ರಾಣಿಯರ ಸ್ನಾನಕೊಳಗಳು ಇದ್ದು, ಈ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದೊಳಗೆ ನಿಂತು ಕೆಲವರು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ರಾಣಿಯರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಬೃಹತ್ತಾದ ಗೋಪುರವನ್ನು ಕೆಡವಿಸಿದನೆಂಬ ದಂತಕಥೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1787 ರಿಂದ 1799 ರವರೆಗೆ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೀಗಹಾಕಲಾಗಿತ್ತೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಗಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಖರ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಜನಾನ ಅರಮನೆ ಆವರಣದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. 1935ರ 'ಮೈಸೂರು ಆರ್ಕಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್'ನಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ ದ್ವಾರಗಳು, ವಿಜಯನಗರ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.⁵ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್.ಎನ್. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ 'ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ'ದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ದಳವಾಯಿಗಳು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜ ವಿರಚಿತ ಅರವತ್ತುಮೂರು ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ ಅವರು "ಕರಾಚೂರಿ ನಂಜರಾಜನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ಗುಡಿಗೆ ಗೋಪುರ, ಕೈಸಾಲೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿರುವ"ನೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁶

ಈ ದೇವಾಲಯವು ಬೃಹತ್ತಾದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು, ಗರ್ಭಗೃಹ, ಸುಖಿನಾಸಿ, ನವರಂಗ, ಮುಖಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಳಗಿನಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಪಥ ಇಲ್ಲ. ನವರಂಗ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಚೌಕಾಕಾರದ 24 ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಭುವನೇಶ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖಮಂಟಪವೂ 24 ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿದೇವಿ ಹಾಗೂ ನವಗ್ರಹ

ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಪರಾಂತಕರ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ ಹಾಗೂ ಸುಖಿನಾಸಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ವಿವರ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಖಮಂಟಪದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪೀಠ ಹಾಗೂ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭಗಳಿವೆ.

ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಿ, ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಶಿಲ್ಪ, ಶ್ರೀಶನೀಶ್ವರಲಿಂಗ, ಶ್ರೀಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಗಣಪತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಷಣ್ಮುಖಿ, ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವ, ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀನಟರಾಜ, ಶಿವರಾಮೇಶ್ವರ, ವೀರಭದ್ರ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಹೇಶ್ವರ, ಯಾಗಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ನವರಂಗದ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರದ ಬಲಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯಶಿಲ್ಪ, ಎಡಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರ, ಶ್ರೀಬಾಲಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳಿವೆ.

ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಾಲಯದ ಎದುರು ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಎದುರಿಗೆ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ವರಸಿದ್ಧಿ ವಿನಾಯಕ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅದರ ಎದುರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಂಟಪವಿದೆ. ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರಗಳಿವೆ.

ಶೈವಾಗಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಸೋಮವಾರಗಳಂದು, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಗೌರಿ-ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬಗಳಂದು, ನವರಾತ್ರಿ, ನಟರಾಜ ಉತ್ಸವ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತ, ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ಉತ್ಥಾನ ದ್ವಾದಶಿ, ಅಡ್ಡ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ, ಸುಬ್ರಾಯ ಷಷ್ಠಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಮಾರನೇ ದಿನ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಾ ಪೌರ್ಣಮಿಗಳಂದು ಎರಡು ಬಾರಿ ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯ ರಥವನ್ನು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜೂಷಾ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಹೊಸ ರಥ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಅಗ್ರಹಾರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಗ್ರಹಾರದ ರಚನೆಯಂತೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು (ರಂಗನಾಥ) ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು; ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ (ಗಂಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಈಶ್ವರ) ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಬದಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಗಂಗರಕಾಲದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕಾಲದ ರಚನೆಗಳು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯ ನಗರದ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರು ಮತ್ತು ದಳವಾಯಿಗಳು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಜೋಡಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿ, ಸುಖಿನಾಸಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ನವರಂಗ, ಪಾತಾಳಂಕಣ, ಮುಖಮಂಟಪ, ಬಲಿಪೀಠ, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ನವರಂಗ ಮತ್ತಿತರ ಭಾಗಗಳು ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ; ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಹಲವಾರು ಶಿಲ್ಪಗಳು ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಲವು ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಿವೆ. ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಳ ಪ್ರವೇಶದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖಿ, ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ,

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಕಾಲಭೈರವ, ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ, ಹಲವಾರು ಗಣಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಗಣಪತಿ, ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ನವರಂಗದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಮೂರ್ತಿ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ, ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ ಪರಿವಾರದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಟರಾಜ ವಿಗ್ರಹ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿವೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಗಂಗೆಯರ ಉತ್ತಮ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾಟ್ಯರಾಣಿ ರತ್ನ ಎಂಬುವವಳು ದಾನ ನೀಡಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಹಲವಾರು ದಾನಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮೂರು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಯ ಮಂಟಪ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕಾದಂತೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಪಾರ್ವತಿ ಗುಡಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಆನಿಸಿರುವ ಮೈಸೂರು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತಗೊಂಡಿರುವ ಪಾರ್ವತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೈವ-ವೈಷ್ಣವ ಸಮನ್ವಯತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರ ಪಾರ್ವತಿ ಚತುರ್ಭುಜೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, ದೇವಲೋಕದ ಬಿಳಿ ಆನೆ, ಹಾರುವ ಕುದುರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರಣಗಳಿವೆ. ಗುಡಿಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿ, ನವಗ್ರಹ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಂಗಮರ್ದನ, ವೇಣುಕೃಷ್ಣ, ನಾಗರಶಿಲ್ಪ ಮುಂತಾದ ಆಕರ್ಷಕ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ.

ಗುಡಿಯ ಬಲಭಾಗದ ಕೊಠಾರೋತ್ಸವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ, ಸದ್ಯೋಜಾತೇಶ್ವರ, ವಾಮದೇವೇಶ್ವರ, ಅಘೋರೇಶ್ವರ, ತತ್ಪುರೇಶ್ವರ, ಈಶಾನ್ಯೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವನ ಪಂಚಮುಖದ ಲಿಂಗಗಳಿವೆ. ಇದೇ ಮಂಟಪದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನ ಸೇವೆ ಎಂದು ಲಿಖಿತಗೊಂಡಿರುವ ರುದ್ರವೀಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಲೋಹದ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಲಕ್ಕಾದಂತೆ ಬೃಹತ್ ಲಿಂಗವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಗೌತಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಚೋಳರ ಆಕೃತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯ ಎಡಕ್ಕಾದಂತೆ ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರ, ಅವಿಮುಕ್ತೇಶ್ವರ, ಅರ್ಕೇಶ್ವರ, ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ, ಆನಂದೇಶ್ವರ, ಕಪಿಲೇಶ್ವರ, ಕೌಂಡಿನ್ಯೇಶ್ವರ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತೂರು ಪುರಾತನ ಶೈವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭಕ್ತರ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಇವರುಗಳೇ ಈಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಧರಗೆ ಸಾರಿದವರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತಾಪಸೂರ್ಯರು, ಕಲಾನೀತರ, ನಿರುಪಮ ಶಾರ್ದೂಲರು, ಧರ್ಮಕೇತನರು, ಮಾನಕುಂಜರು, ಮಾತೃವತಿಯರು, ಕಳಾನಾಥರು, ಅಪ್ಪರು, ಮೂರ್ತಿನಾಥರು, ಮಾರಶ್ಯಾಮರು, ನಿಟಲವರ್ಗ್ಯರು, ತಿರುಚ್ಚಾನ್ ಸಂಬಂಧರು, ನೀಲಕಂಠರು, ಪರಾಂತಕರು (ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರಸರು) ಹೀಗೆ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಭಕ್ತರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವರ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅದರಂತೆ ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಯುಜ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸಮಚಿತ್ತ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮೀಪ, ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆ, ದೈವತ್ವ, ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮಿಳುನಾಡಿನವರಾಗಿದ್ದು ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಶೈವ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಶೈವಾಗಮಕೃತನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತರ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಭಾವವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.⁷

ದೇವಾಲಯದ ಕೊಠಾರೋತ್ಸವ ಮತ್ತಿತರ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಡೆ ಕಾಣಬರುವಂತೆ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಾಣಿಯೊಂದಿದೆ. ಹಸುವಿನಂತೆ ಕಿವಿ, ಮೀನಿನಂತೆ ಕಣ್ಣು, ಮೊಸಳೆಯಂತೆ ಬಾಯಿ, ಹಂದಿಯಂತೆ ಶರೀರ, ಸಿಂಹದಂತೆ ಕಾಲು, ನವಿಲಿನ ರೆಕ್ಕೆ, ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲು ಆಕಾರವನ್ನು ಈ ಪ್ರಾಣಿಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನವರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಆರು ಮುಖಗಳೂ, ಹನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳೂ ಇರುವ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪಗಳು ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಯ ಭವ್ಯ ಮಹಾದ್ವಾರವಿದ್ದು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಐದು ಮುಖದ, ಐದು ತತ್ತ್ವದ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ನಾಮದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಐದು ಕಳಶಗಳಿವೆ. ಮಹಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಗೋಪುರವಿಲ್ಲ. ಮಹಾದ್ವಾರದ ಎಡಕ್ಕಾದಂತೆ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಂಟಪವಿದೆ. ಇದರ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ವಿಷಯ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಮಹಾದ್ವಾರದ ಬಲಕ್ಕೆ ಗಣಪತಿ ಗುಡಿ ಇದೆ. ಹಲವು ದತ್ತಿದಾನದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1545ರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.⁸

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾಸೇನಾಸಮುದ್ರ ಸಾಳುವ ಗಜಸಿಂಹ ಕಾವಪ್ಪ ಒಡೆಯನ ಕುಮಾರ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾದೇವೋತ್ತಮ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಹರಹಿನ ಬಯಲ ಕೋಟಿವಾಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹರಹಿನ ಕಾಲುವೆಯ ಕೆಳಗಣ ಶ್ರೀರಂಗಪುರದ ಮಹಾಜನರಿಂದ, ಸೀತಾಪುರದ ಮಹಾಜನರಿಂದ ಮತ್ತು ಹರಹಿನ ಮಹಾಜನರಿಂದ ಹತ್ತು ಖಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕ್ರಯವಾಗಿ ಖರೀದಿಸಿ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಪಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ನೈವೇದ್ಯ, ಒಂದು ಪಡಿ ಮೊಸರು, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ಮೂರುಪಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ದೇಶಾಂತರಿ (ಪ್ರವಾಸಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವೆಂದರೆ ಕಾರುಗನಹಳ್ಳಿ ವೀರ ಒಡೆಯನದು. ಈತನು ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ಸೇವೆಗೆ ಮೃತತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ಮಂಟಪದ ಚಿರುಪಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ಸೇನಬೋವ ಗೋತ(ಮ)ಯ್ಯನಿಗೆ 200 ವರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಳೆ ಮನೆತನದ ದಳವಾಯಿ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನ ಪೌತ್ರ, ವೀರರಾಜಯ್ಯನ ಪುತ್ರ, ನಂಜರಾಜಯ್ಯನು ಇಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಲೋಹದ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.⁹ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದ ಆಪಸ್ತಂಭ ಸೂತ್ರದ ಯಜುಶ್ಯಾಧ್ಯಾಯ ಶಿವಭಟಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ನಂಜುಂಡಭಟ್ಟರ ಪುತ್ರ ಶಿವರಾಮ ಪಂಡಿತರು ತಾಂಡವೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.¹⁰ ಬಹುಶಃ ಇವರ ವಂಶದವರೇ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು.¹¹ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪುರಾತನರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಆ ಪುರಾತನರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು 18ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮ, ಡಾ. ಎಂ.ಬಿ. ರಾಜಾಮಣಿ, ಸಿರಿಯೊಡಲು, ಪ್ರ.ಸಂ. ದೇಜಗೌ, ಪು.ಸಂ.113, 1994
2. ಸ್ವಾಮಿ. ಲ. ನ. 1996, ಹಿಪ್ಪರೀ ಆಫ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ದೆಹಲಿ, ಪು. 48-49, ಮತ್ತು ಎಂ.ಎ.ಆರ್. 1935, ಪು. 59
3. ಎ.ಕೆ. 6, ಶ್ರೀ.ಪ 31, ಕ್ರಿ.ಶ. 1517
4. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳು, ಡಾ. ಜಿ.ವಿ. ಕಲ್ಲಾಪುರ, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ - ಸಂ. ಡಾ. ಆರ್. ಗೋಪಾಲ್, ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಪು.ಸಂ. 405, ಮೈಸೂರು 2008
5. Mysore Archeological Reports
6. ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜ ವಿರಚಿತ ಅರವತ್ತುಮೂರು ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ - ಬಿ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ, ಪ್ರಸಾದ್, ದ್ವೈಮಾಸಿಕ, ಸಂ.6, ಮೈಸೂರು - 1991.
7. ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರು - ವಿನೋದಾ ಪಾಟೀಲ, ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಹೊಸಪೇಟೆ, 2003.
8. ಮಂಡ್ಯಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳು: ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ, ತೈಲೂರು ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ, ಪು.ಸಂ 145, 2010.
9. 'ಕಳಲೆ ಮನೆತನದ ವೀರಶೈವ ದಳವಾಯಿಗಳು' - ಕೆ.ಎಸ್. ಶಿವಣ್ಣ, ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣ ಮಾಲೆ-3, ಮೈಸೂರು, 1994.
10. ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂ.6, ಪು. 622.
11. ಎಕ 6 ಶ್ರೀಪ 30 ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ 1841.

ಪವಿತ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು
ಮೊ : 9731306887

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮಾನವಿಕ ಕರ್ಣಾಟಕ - ಸಂಪುಟ ೫೦ - ಸಂಚಿಕೆ ೨ / ೬೩

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

10. ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು

- ಅರುಣ್ ಕುಮಾರ್ ಕೆ.ಎಸ್.

ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಪುರುಷನಂತೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಯಾವುದೇ ಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗನಂತೆ ಹುಡುಗಿಗೂ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವಿತ್ತು. ಆಕೆಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದ ಪದ್ಧತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಲೋಪಾಮುದ್ರ, ಘೋಷಾ ಮೊದಲಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರು ರಚಿಸಿರುವುದೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿ (ಡಾ. ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ : ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಪು-33) ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮೈತ್ರೇಯಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇವರು ವಿದ್ಯಾವಾಚಕಸ್ವತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಅರಿಯಬಹುದು. ಋಗ್ವೇದಗಳ ಕಾಲದ ನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಅವರ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಕ್ಷಯಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ವೇಳೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸಮನಾದಂತೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹಳಾಗಿದ್ದಳು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಲಂಕರಿಕವಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ರಾಜಮನೆತನದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದಾನ-ದತ್ತಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿ, ಜೈನಧರ್ಮದ ಸ್ವೀಕೃತ ಕಂತಿಯರು, ಹಣಕಾಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಂತೆ “ಬಾಲ್ಯೇ ಪಿತೃವರ್ಷೇ, ತಿಷ್ಠೇತ್ ಪಾಣಿಗ್ರಾಹಸ್ಯ, ಯೌವನೇ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಭರ್ತರಿ ಪ್ರೇತೇನ ಭಜೇತ್ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಂ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು “ಪಿತಾ ರಕ್ಷತಿ ಕೌಮಾರೇ ಭರ್ತಾ ರಕ್ಷತಿ ಯೌವನೇ, ರಕ್ಷಂತಿ ಸ್ಥವಿರೇ ಪುತ್ರಾನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ನ ಅರ್ಹತಿ” ಎಂಬುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನ ಉನ್ನತವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಾಗಿ, ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳಾಗಿ, ಕಲಾವಿದೆಯರಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 2ನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಹಿರಿಯ ಸೊಸೆ ವಿಜಯಭಟ್ಟಾರಿಕಾದೇವಿ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿದಳು. ಸೋಮೇಶ್ವರನ ರಾಣಿ ಮೈಲಾದೇವಿ ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಳು. 6ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಹದಿನೆಂಟು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಒಡತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಯುದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ,

ಈಜುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಜಯಮಹಾದೇವಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಆಕೆಗೆ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯುಂಟಾಯಿತಂತೆ! ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಜಿದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಮಗ ಗಂಗದತ್ತನೆಂಬ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಪಡೆದ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯರಂತೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವೀರ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆತಿರುತ್ತಿತ್ತು. (ಡಾ. ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ : ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ; ಪು-285) ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರವು ಹಿರಿದು. ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವುದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. (ಡಾ. ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ : ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ; ಪು-285) ಪ್ರಸ್ತುತ ತಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕುರಿತಾದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 987-988 ಕಾಲದ ತಲಕಾಡಿನ ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ 5 ತಿ. ನರಸೀಪುರ 181 ತಲಕಾಡು; ಪು-578, ಕ್ರಿ.ಶ. 987-88) ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಸಮಾನತೆ ಒದಗಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ತಲಕಾಡಿನ ವೈದ್ಯೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಭೈರವ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹಾಸಿರುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ದೇಕಬ್ಬೆಯು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮೊದಲ ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು ಸಹ ಆಗಿದೆ. ಇದೇ ತಲಕಾಡಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ತಲಕಾಡನ್ನು ರಾಜರಾಜಪುರಂವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ರಾಜರಾಜಕುಶಲರ ಮುಡೈಯಾರ್ ದೇವಾಲಯವಾದ ತಲಕಾಡಿನ ವೈದ್ಯೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರಿಗೆ ರಾಜರಾಜಪುರಂನಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 211 ತಲಕಾಡು, ಪು-592, ಕ್ರಿ.ಶ. X).

ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೇ ಶತಮಾನದ ತಲಕಾಡಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳರ ಒಂದನೇ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 167 ತಲಕಾಡು, ಪು. 570 ಕ್ರಿ.ಶ. X). ಈ ಶಾಸನವು ತಿರುವರಂಗ - ತಲೈಕ್ಕೊಲಿ ಮೊಮ್ಮಗಳು ವರುಂತರುಮ್ ಪೆರುಮಾಳ್ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣ ತಲೈಕ್ಕೊಲಿ ಅಂದರೆ ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯು ಎಂಬೆರುಮಾನ್ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪೂಜೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಸಾದ (ನೈವೇದ್ಯ) ಪಡೆಯಲು 4 ಪಳಕಳಂಜು ಬಂಗಾರವನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯು ನಗರದ ಮಂಡಲಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಖರೀದಿಸಿದ ಇನ್ನೂರು (200) ಕುಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ಹೂದೋಟ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ. (ಸಂ.): ಇಸಿ 5 ತಿನ 157, ತಲಕಾಡು ಪು-563, ಕ್ರಿ.ಶ. X) ಪ್ರಸ್ತುತ ಮೇಲಿನೆರೆಡು ಶಾಸನಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಧಾರ್ಮಿಕ

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ, ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ತೋಟದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಬಹು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬದುಕಿದ್ದರೆಂಬ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೂಗೂರಿನ ದುಬ್ಬಲಮ್ಮನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹದ ಪಾಣಿಬಟ್ಟಲಿನ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು “ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಚಿಚ್ಚಿದ್ಗಂಡ ಮಾಳಕ್ಕಂ ಮಾಡಿಸಿದಳ್” ಎಂದಿದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 282, ಮೂಗೂರು ಪು-654, ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೇ ಶತ) ಅಂದರೆ ಚಿಂಗಿದ್ಗಂಡ ಮಾಳಕ್ಕನು ಪಾಣಿಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 275, ಮೂಗೂರು, ಪು-651, ಕ್ರಿ.ಶ. X) ತಿಬ್ಬಾದೇವಿ ದೇವಾಲಯದ ಕುದುರೆಯ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಮದ್ದಲೆ ಲಿಂಗೈಯನ ಮಗಳು ಕೆಂಪಾಸಾನಿ ಸೇವಾರ್ಥ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಾಗಿಲುವಾಡದ ಮೇಲೆ “ಆಳಿದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಗಳು ದೇವಾಜಮ್ಮಣಿ ಸೇವಾರ್ಥ” ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 272, ಮೂಗೂರು ಪು-650, ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತ) ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರೆ ಎಂದರೆ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ರಾಜಮಹಾರಾಜರಂತೆ ಅಧಿಕ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕೆಲವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ದೈವಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಹುತೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1048ರ ಶಾಸನವು ತಲಕಾಡಿನ ಬಳಿಯ ಮಾಧವ ಮಂತ್ರಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ದೊರೆತಿದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 247 ಮಾಧವಮಂತ್ರಿಕಟ್ಟೆ, ಪು-629, ಕ್ರಿ.ಶ. 11 ನೇ ಶತ) ಈ ಶಾಸನವು ರಾಜರಾಜಪುರಂ ದೇವರಿಗೆ ಕೂತ್ತನ್ ಅಂಗೈ ಕೇಗಾನ್ ಸಹೋದರಿ ನಂಗೈ ಎಂಬುವವಳು 3 ಪೊನ್ (ಚಿನ್ನ)ವನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಚೋಳರ ಅರಸ ಒಂದನೆಯ ರಾಜಾಧಿರಾಜರ ಕಾಲದ ಶಾಸನವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1192ರ ಬನ್ನೂರಿನ ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 67 ಬನ್ನೂರು ಪು. 458, ಕ್ರಿ.ಶ. 1192) ಜನಾರ್ಧನ ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲದ ಶ್ರೀ ಕೈಲಾಸೇಶ್ವರ ಉಡೈಯಾನ್ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಧುರಾಂತಕ ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಳನ ಸದಸ್ಯನಿರಬಹುದಾದ ಉಯ್ಯಕೊಂಡಪ್ಪ ಪಿಳ್ಳಿಯವರ ಮಗ ಸಾಮವೇಧಿ ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ನಂಗೈಚ್ಚಾನಿಯೂ ನಂದಾದೀಪದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸ್ಥಾನಪತಿ ಮತ್ತು ದೇವಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ 3 ಗದ್ಯಾಣವನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 11-12ನೇ ಶತಮಾನದ ತುಂಬಲ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ಕಾವಗಾವುಂಡನ ಮಗಳು ಮಂಗಬ್ಬೆಯು ಭಟ್ಟರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಕುಂಡಯ್ಯ ಎಂಬುವವರು ಶಿವದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಸ್ವ-ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷಾ ಹಣದಿಂದ ಪರಮ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 43, ತುಂಬಲ, ಪು-444, ಕ್ರಿ.ಶ. 11-12ನೇ ಶತ). ಮುಂದುವರಿದು ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾ-ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ತೋಟವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷ ಕುಂಡಯ್ಯನ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಗಾವುಂಡರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಭಟ್ಟರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅಂದಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ತಲಕಾಡು ಗ್ರಾಮದ ತಮಿಳು ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 153, ತಲಕಾಡು ಪು-561, ಕ್ರಿ.ಶ. X) ಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಶೀತೈಯಾಣ್ಣಾಳ್ ಮಗಳು ನಾಚ್ಚಿಯಾಳ್ವಾರ್ 1020 ಹಲಗೆ ತೂಕದ ದೊಡ್ಡ ದೀಪವನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿದಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರಾಜವಂಶದ 3ನೇ ವೀರನರಸಿಂಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1269-70 ರ ಸೋಮನಾಥಪುರದ ಶಾಸನವು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಮಗಳು 'ದೇವಲದೇವಿ' ಸೋಮನಾಥಪುರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 92, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಪು-486, ಕ್ರಿ.ಶ. 1269).

ಕ್ರಿ.ಶ. 1482ರ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸು ವೀರ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮಹಾರಾಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರಾಗಿದ್ದು, ಹೊಯ್ಸಳನಾಡಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಸೋಮಣ್ಣ ನಾಯಕರ (ಒಡೆಯರ) ಅಮ್ಮ ಸಾಯಮ್ಮನವರು ದಕ್ಷಿಣ ವಾರಣಾಸಿಯಾದ ಕಾವೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಹದಿನಾಡವೆಂಥೆಯ ಶ್ರೀರಂಗಪುರವಾದ ಮೈಲಂಗಿಯ (ಮಾಲಂಗಿಯ ಅಥವಾ ಬನ್ನೂರಿನ) ಜನಾರ್ಥನ ದೇವರ ಅಂಗರಂಗಭೋಗ, ಅಮೃತಪಡಿ, ವಸಂತನಿತ್ಯೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ 15 ವರಹ ಗದ್ಯಾಣ ಹೊನ್ನನ್ನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ತಡಿಮಾಲಂಗಿಯ ಶಾಸನವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5, ತಿನ 237, ತಡಿಮಾಲಂಗಿ, ಪು-619, ಕ್ರಿ.ಶ. 1482).

ವಿಜಯನಗರದ ತುಳುವ ವಂಶದ ಮಹಾರಾಜ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1541ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಬನ್ನೂರು ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 55, ಬನ್ನೂರು, ಪು-451, ಕ್ರಿ.ಶ. 1541) ರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಶಿರಪ್ರಧಾನರಾದ ವಾರಣಾಸಿಯ ವರದಪಣ್ಣರ ಆಪ್ತಸಹಾಯಕ ಕಣ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರ ಗರ್ಭಸಂಜಾತ ತಮ್ಮ ನಾಯಕರ ಹೆಂಡತಿ ತಿಪ್ಪಮ್ಮನು ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ದಧ್ಯನ್ನ (ದಧ್ಯೋದನ)ವನ್ನು ನೀಡಲು 900 ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ತೋಟವನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಿವಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗಳು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಿವರವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5, ತಿನ 293, ಚಿವಲಿಪು-660, ಕ್ರಿ.ಶ. 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಿಂದ 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1725ರ ತಿ. ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ಒಂದನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಗೂರು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಮೊಮ್ಮಗ ಕೃಷ್ಣ ಅರಸನ ಹೆಂಡತಿ ಚಾಮಮ್ಮಣಿಯು ಗುಂಜಾನರಸಿಂಹ ದೇವಾಲಯದ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

(ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5, ತಿನ 01, ತಿನ ಪು-324, ಕ್ರಿ.ಶ. 1725) ಇದೇ ದೇವಾಲಯದ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕಸ್ತುರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ. (ಸಂ.): ತಿನ 06, ತಿನ ಪು-327, ಕ್ರಿ.ಶ. X)

ತಿ. ನರಸೀಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಅಗಸ್ತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು “ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಶಿವಾ ತಿರುಮಕೂಡ್ಲು ಶ್ರೀ ಅಗಸ್ತೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ಸಂನಿಧಿಗೆ ಹಂಪೆ ಅರಶಿನವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರಾದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರ ಸೇವಾರ್ಥ ವಸಂತೋತ್ಸವಕ್ಕೆ” (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 21 ತಿರುಮಕೂಡಲು, ಪು-433, ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತಮಾನ) ಎಂದಿದ್ದು, ಶಾಸನವು “ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಶಿವಾ ತಿರುಮಕೂಡ್ಲು ಶ್ರೀ ಅಗಸ್ತೇಶ್ವರ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹಂಪೆಯ ಅರಸನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಅಗಸ್ತೇಶ್ವರ ದೇವರ ವಸಂತ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರೇ ಎಂದೂ, ಅವರು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆ.ಆರ್. ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ (kannada.oneindia.com)

ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೂಗೂರು ಗ್ರಾಮದ ತಿಬ್ಬಾದೇವಿ ದೇವಾಲಯದ ನವರಂಗದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಾಗಿಲುವಾಡದ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 273, ಮೂಗೂರು ಪು-650, ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತ) ಮೂಗೂರಿನ ಸುಬೇಗೌಡರ ಮಗಳು ಶಿದ್ದಲಿಂಗಮ್ಮನ (ಶಿದ್ದಲಿಂಗಮ್ಮ) ಸೇವಾರ್ಥ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಇದೇ ದೇವಾಲಯದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ5 ತಿನ 276, ಮೂಗೂರು, ಪು-651, ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತ) ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಪಾದಚಾರಕಳಾದ ಮೂಗೂರು ಅಮ್ಮತಸಾನಿ ಸೇವಾರ್ಥ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದು, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಳೆಂದು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಗೂರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನಧರ್ಮದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕೆಲವು ಜೈನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮಿಯಳಾದ ನಾಗಿಯಬ್ಬೆ ಕಂತಿಯು ಮರಣಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರ ಮಗ ಕರಿಯಮನು ಶಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 101, ಬದರವಳ್ಳಿ ಪು-500, ಕ್ರಿ.ಶ. X) ಮೂಗೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದು ಮೂಲಸಂಘ ದೇಸಿಯಗಣ ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಚೆ ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಗರೆಯ ತೀರ್ಥದ ಭರತಪಂಡಿತ ಮತ್ತು ಜಕ್ಕಿಯಬ್ಬೆಯ ಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ.ಗೋ. (ಸಂ.) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 341, ಮೂಗೂರು ಪು-654, ಕ್ರಿ.ಶ. 13ನೇಯ ಶತ) ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಅಯ್ಯಬ್ಬೆ ಕಂತಿಯರು ಹಾಕಿಸಿದ ನಿಸಿಧಿ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಮೇಗೂರಿನ ಸಿವಾಲಯ್ಯನ ಬಸದಿಯ ತೊಯ್ಯಬ್ಬೆಯ ಹಿರಿಯ ಶಿಷ್ಯಳಾದ ಅಮಿಬ್ಬೆಕಂತಿಯು ನೋನ್ನು ಮುಡುಪಿದಾಗ ಅವಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಕಲ್ಲನಿರಿಸಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. (ಡಾ. ಬಾ.ರಾ. ಗೋ (ಸಂ) : ಇಸಿ 5 ತಿನ 270, ಮೂಗೂರು, ಪು-649, ಕ್ರಿ.ಶ. X).

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸನವು ತಿ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು ರಾಜರು ತಮ್ಮ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ರಾಣಿಯರ ಹಾಗೂ ಯುವರಾಣಿಯರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

11. ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಕತೆಗಳು

– ಮಧುವನ ಶಂಕರ

ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರು (1913-1939) ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೆ, ವಿ.ಕೃ. ಗೋಕಾಕರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದವರು. ಅವರ 'ವರುಣ' ಮತ್ತು 'ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ' ಕವಿತೆಗಳು ಮೊದಮೊದಲ ನವ್ಯಕವಿತೆಗಳು ಎನಿಸಿವೆ. ವಿಮರ್ಶಕರು 'ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ'ವನ್ನು ಮೊದಲ ನವ್ಯ ಕವಿತೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಕವಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕತೆಗಾರರು, ನಾಟಕಕಾರರು ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕೂಡ. ಅವರು ಬರೆದ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದೆ. ಅವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ತಾವು ರಚನೆಯಾದ ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನವೋದಯ ಮಾದರಿಯವೇ ಆಗಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ, ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂಥ ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಳುಹುದೋರಿವೆ.

'ಕೃತ್ತಿಯ ರಮಣಿ' (1931) ಇತಿಹಾಸದ ಹಂದರದ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿದ ಕತೆ. ಅದು ತಾನು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನು, ಅಂದರೆ 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯದು ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳ ಕಾದಾಟವಿದೆ; ವೀರ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆ ಇದೆ; ಜೊತೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸೌಂದರ್ಯದ ಐಸಿರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೂ ಇದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ವೀರ-ಶೃಂಗಾರಗಳಿಂದ ಪರಿಪೋಷಿತವಾದ ಸಿದ್ಧ ಮಾದರಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಮ್ಯ ಕಥಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದುದೆ ಆಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇಂಥ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತತ್ಕಾಲೀನ ಉದ್ದೇಶವೂ ತತ್ಸಂಬಂಧಿ ಮಹತ್ವವೂ ಇವೆ. ಪರಕೀಯ ದಾಸ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದಿನ ವರ್ತಮಾನವು ಪರಕೀಯ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದ ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ನೆನಪಿನಿಂದ ಹುರುಪನ್ನೂ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನೂ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದು ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗಿವೆ. ಅದೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಆದರೆ ಇವು ಕೋಮುಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿವೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವೂ ವಿಪರ್ಯಾಸವೂ ಆಗಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥ ಕೋಮುಭಾವನೆಯು ದೇಶ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡಿದವರು

ಬದಲಾದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಇಂಥ ಕತೆಗಳು ಮರೆಸಿದಂತಿವೆ. ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದ ಕ್ರಮ, ಅದನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾದ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದಿನ ವರ್ತಮಾನವು ಇದರ ಉರುಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಇಂಥ ಕತೆಗಳ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣದ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶವಿದೆ. ಸ್ವಧರ್ಮಿಯರೆನಿಸಿದವರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವ ಈ ಕತೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕೆಲವು ವಿಲಕ್ಷಣ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಫ್ಫಾನಿನ ದಾವುದನಿಂದ ಸೋತು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವ ರಾಜ ಅಜಿತಸಿಂಹನ ಮಗಳಾದ, ಈ ಕತೆಯ ತಲೆಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತಳಾಗುವ ಪದ್ಮಿನಿಯು, “ಅಪಘಾನ ದಾವುದನ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಯಾರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಡುವನೋ ಅಂತವನು ದಾನವನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಪರಿಸುವೆನೆಂದೂ, ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಪರಿಸಲಾರೆನೆಂದೂ” ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾಳೆ (ಪು. 114). ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಶತ್ರುವಾದ ದಾವುದನೊಡನೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದಾಗ, ನೂರಾರು ಸಮರಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವನೊಡನೆ ಕಾದುವಾಗ, ಅವನ ಎದೆಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಗುರಿ ಹಿಡಿದ ಅವಳು ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಮರುಕಗೊಂಡು, ಅವನ ಕುದುರೆಗೆ ಬಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸೋತ ಅವನಿಗೆ ಅವಳು ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪರಮವೈರಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಈ ಬಗೆಯ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಮರುಕಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ.

ಪದ್ಮಿನಿಯ ಲಾವಣ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಂಡು, ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರದ ಅವಳ ರೂಪರಾಶಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ತನ್ನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು, ಅವಳು ಮತ್ತು ಅವಳ ಭಾವಿಪತಿ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಹೆಣೆದ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಅವರ ಗುಪ್ತಸೈನ್ಯದ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸೋತ ದಾವುದನು ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ, “ಸೌಂದರ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಣಿಯಂತಿರುವ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದಂಟಾದ ಯಾವ ನಷ್ಟದಿಂದಲೂ ನನಗೆ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ (ಪು. 119). ಇದು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಜಾಹೀರುಪಡಿಸುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಆ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕತೆಗಾರರು ಅವನಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಯುದ್ಧದ ನೇರ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಬೀಜವಿರುವುದು. ಆ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುವವರು ಇಂಥವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕು.

ಸೇಡು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ, ಕಲಕುತ್ತದೆ, ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ‘ಅಂಧಶಿಲ್ಪಿ’ (ನಮ್ಮ ಕಥೆಗಳು 1932) ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಕೊಲೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ

ಕುರುಡನನ್ನಾಗಿಸಿದ ನೋವು ಮತ್ತು ಆ ಕೊಲೆಗಾರನ ಮೇಲಿನ ಸೇಡಿನಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದುಃಖಿತನಾದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ರುದ್ರನಾಟಕದ ರುದ್ರ-ನಾಯಕನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಆತ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ರುಂಡದ ಆಕೃತಿ, ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲೊಂದು ಚೂರಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ಬೊಂಬೆಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆಗೆ ರೂಪ ನೀಡಿ ಅವನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿ ಅವನ ಒಳಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ಅವನು ಮಾರಲು ಮಾಡುವ ಬೊಂಬೆಗಳು ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಗಳದು. ಇವು ಪ್ರಕಟಿತ, ಅವು ಗೌಪ್ಯ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೀಳುನೋಟ (ಡೈಕಾಟಮಿ) ಈ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಗೊಂಬೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಾಣಿ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಧವೂ ಒಂದು, ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಪವಿತ್ರ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಗ್ಗಡಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದೂ ಕಲಾವಿದರ ದ್ವಂದ್ವವೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ದರ್ಶನವನ್ನೇನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸೇಡಿನ ಕತೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದರ ಹೊರತಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯನ್ನೇನೂ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

‘ನೆನಪು; ಬೆಳ್ಳಿಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ’ (1933) ಹಾಗೂ ‘ಬಾಡೂರಿನ ಸೊಬಗು’ ಕತೆಗಳು ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ, ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಕತೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದುಕುವುದೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ಥಕವಾದುದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅದು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರೂ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಅದು ವಿಡಂಬಿಸುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮುದುಕನ ಭಾವನಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವ ‘ಇಚ್ಛಾಪೂರೈಕೆ’ಯ (ವಿಲ್ ಫುಲ್ಫಿಲ್ಮೆಂಟ್) ಪರಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವವರನ್ನು ಮುದುಕನು ‘ಕವಿ’ಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ನಿರೂಪಕನು ‘ಹುಚ್ಚರು’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಲ್ಪಿತ ಜಗತ್ತು ಕೂಡ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯತಿಗೆ ಬದ್ಧವಾದುದು, ಹಾಗಾಗಿ ಹುಸಿಯಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ತೀವ್ರತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ; ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆ ಈ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಜಡಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾವನಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಜೀವನವೇ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ಎಂದು ಈ ಕತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ-ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ರಮ್ಯವಾದಿ ಕಥೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಬಾಡೂರಿನ ಸೊಬಗು’ ಬಾಡೂರಿನ ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರೂ ಆ ಊರಿಗೆ ಎಂಟುವರ್ಷಗಳ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಬಾಡೂರಿನ ಶಾನುಭಾಗರಿಗೆ ಅದು “ಕೆಟ್ಟ ಅನಿಷ್ಟದ ಊರು” ಎನಿಸಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕತೆ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಿಸರ್ಗದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಾಣಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಿನಿಕ ಭಾವವಿದೆ. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲೋನಂಥವರ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯಂತೆ ಇದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವ ಭಾವನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಭಾವಾತಿರೇಕವನ್ನು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮುಂದೆ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ತಂತ್ರ. ಮೊದಲ ನವ್ಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಿರಲಾರದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ನನ್ನ ಲೇಖನ’ (ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ 1938) ಕತೆಯು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬರೆಯುವ ಧಾವಂತವು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ‘ನೆನಪು: ಬೆಳ್ಳಿಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ’ ಕತೆಯಂತೆ ಇದು ಕೂಡ ಜೀವನವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದರ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಮೂರು ಕತೆಗಳು ಒಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆವ ಹಪಾಹಪಿತನ ಈಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವವರೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಖಾಸಗಿತನವನ್ನು ತಮಗಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರಿಗೂ ಈ ಕತೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡಬಲ್ಲದಾಗಿದೆ.

‘ಸೂಜಿಗಿಲ್ಲ’ (ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ ರಜತೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆ 1931) ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಒಂದು ದುರ್ಮುಖವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋದುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದೇ ಆಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಚರ್ಚೆಗೊಳಗಾದರೂ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರನಾಗರಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾದ ಅತಿಯಾದ ಉತ್ಪಾದನ ಸರಕುಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಸಿದ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮದ ಮೂಲಕವೇ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಆಳಿದುದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸವೂ ಆಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರದ ತಂತ್ರ ಅಥವಾ ಕುತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಹುಸಿತನದಿಂದ ತುಂಬಿದ, ಆದರೆ ಸೂಜಿಗಿಲ್ಲನಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೆಳೆಯುವ, ಜಾಹೀರಾತೆಂದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗದ ಚತುರ, ಜೀವಂತ ಜಾಹೀರಾತಿನ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದನ್ನು ಈ ಕತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಪರೋಕ್ಷ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಇದೆ.

ಸುಖ, ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೌರಿ, ಕೈ ಹಿಡಿದವಳಿಗೆ ಅಂಥ ವೇಷ ತೊಡಿಸುವ ವರ್ತಕ ಫೂನಿಲಾಲ್ ಹೀರಾಶೇಠ್- ಇವರು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕುಗಳಿಗಿಂತ ಕನಿಷ್ಠತಮ ಎಂದು ಸಾರುವಂತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ರೂಪವೂ ಒಂದು ಸರಕೆ. ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣವು ದಾಂಪತ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೌರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಿಜವಾದ ಗಂಡನೊಬ್ಬನಾದರೆ ತಾನು ಮಿಸೆಸ್ ಲಲಿತಾ ವಿಲ್ಸನ್ ಎಂಬ, ಅವಳು ಮತ್ತು ಅವಳ ನಿಜವಾದ ಗಂಡ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿರುವ ಕಟ್ಟುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಲ್ಪಿತ ಗಂಡನಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಗೌರಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಉಮೇಶರಾಯನ

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಣಯವೂ ಇದ್ದು ಅದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲದ್ದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಮೇಶನು ಹ್ಯಾಟ್ ಎತ್ತಿ ಗೌರವ ವಂದನೆ ಹೇಳಿ ಉಸಿರೆತ್ತದೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು, ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ನಸುನೆಗೆ ಬೀರುವುದೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ, ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣದ ಕರಾಳಮುಖವನ್ನು ತೆರೆದುತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂತನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆತನವು ಎಲ್ಲ ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಷಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ, ಇರುವ ಮುತ್ತೈದೆತನವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೇ ಮರೆಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮರಳಾಗುವುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಟೊಳ್ಳುತನವನ್ನೂ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕತೆ 'ನೆನಪು; ಬೆಳ್ಳಿಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ'ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟುಕತೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಭಾವನಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡೂ ಕಲ್ಪಿತವೇ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಕತೆಯ ಹುಸಿ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಭಾವನಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾವಸತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯದು ತಿರಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯದು ಪುರಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು, ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಘಟನೆಗಳು ಮೂಡಿಸುವ ವಿಸ್ಮಯ, ವಿಷಾದಗಳನ್ನು 'ಬಿರುಸು' ಕತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ರಂಜನೆಯೇ ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಎನಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಚತುರನೂ ಸಾಹಸಿಯೂ ಆದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಆ ಸತ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಜಾತವಾದ ಕುರುಹುಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. 'ಬಿರುಸು' ಎಂಬುದು ಕತೆಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಗುಪ್ತ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವನದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವು ಮೂಡಿಸುವ ಬೆರಗಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾಗಣ್ಣನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹಾರಿಸಿದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಬಿರುಸಿನ ಜೊತೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉತ್ಸವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾರಿಸಿದ ಬಿರುಸು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ದೈವೀಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕತೆ ಮತ್ತು 'ಶ್ರೀಗಂಧ'ದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನವು ಒಂದು ಸಾಹಸವಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶವೊಂದು ಇದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಯಿಂದ ಕಳ್ಳರ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ವಿಫಲವಾಗಿ ಕಳ್ಳ ಕರೀಮನು ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಿಂತ ವಿಷಾದವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ: ಒಂದು, ಕಳ್ಳರದ್ದೇ ಆದರೂ ಸಾಹಸವೊಂದು ನೆರವೇರಿದಾಗ ಸಿಗುವ ತೃಪ್ತಿ ತಪ್ಪಿಹೋದುದು. ಎರಡು, ಅವರು ಕನ್ನಹಾಕಿದ್ದುದು ತಲೆಯೊಡಕ ದೂಮಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು.

'ಶ್ರೀಗಂಧ' ಕತೆ ಗಂಧದ ಗುಡಿ ಎನಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಒಂದು ಭಾಗದ ಶ್ರೀಗಂಧ ಕಳ್ಳತನದ ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿನ ಒಂದು ದುರಂತವನ್ನು, ಆ ದುರಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಸದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಮಹಾಶಾಯಿಯೊಬ್ಬಳ ಅಪಾರ ಕರುಣೆಯನ್ನು, ದಯೆಯನ್ನು ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬುತ್ತದೆ.

ಐವತ್ತು-ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಮುದುಕಿ ದೇವಕಿಯು, ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಕಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಆ ಕೊಲೆಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವನನ್ನು

ತನ್ನದೇ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ, ನಿಜ ತಿಳಿದ ಮೇಲೂ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಿಸದೆ ಅವನಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಮಗನ ಪ್ರಾಣದಷ್ಟೇ ಅವನ ಪ್ರಾಣವೂ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಅವಳು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದು ಓದುಗರಿಗೆ ಹೊಳೆದು, ಆ ಮೃಗೀಯ ವಾತಾವರಣದ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಮಿಂಚಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನ ಮುಟ್ಟುವ, ಹೃದಯ ಕರಗಿಸುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ.

ಮಗನ ಬರುವಿಕೆಗೆ ಕಾದುಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಮಗನ ಬದಲು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಬರುವುದು ಮಹಾ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅದಲುಬದಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಂಕಪ್ಪನೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನೇ ಆಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗನಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸಂಕಪ್ಪನಿಗೂ ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಸಂಕಪ್ಪನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಈ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಓದಬೇಕು: “ಸದ್ಗಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದೂಡಿ ಸಂಕಪ್ಪ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಳ ಬಂದ. ದೇವಕಿಗೆ ಅವನು ಬಂದುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಂಕಪ್ಪ ಬಂದು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ದೇವಕಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಗುಪ್ತವಾಣಿಯೊಂದು ಸೂಚಿಸಿರಬೇಕು. ಹಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಿಂತಿತು. ರಮ್ಯನೆ ತಿರುಗಿ ಸಂಕಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿದಳು” (ಪು. 130). ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದವನ ಜೊತೆಗಿನ ಹೃದಯ ಸಂವಾದ ಇದು. ಅವನು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ಪಲಾಯನವಾಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, “ಏನು ಸಂಕಪ್ಪ ಕರೆದೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಅವಳ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಕರುಳಿದೆ, ಮಾತಿನ ಮುಲಾಮಿದೆ. ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ಅವನು ತಾನು ದೊಡ್ಡಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅವಳು, “ದೇವರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗಂಧಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದೆಯಾ?” ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಲೋಕಾನುಭವ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಮಗನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. “ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು, ತಡೆದು ತಡೆದು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಹುಡುಗನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ “ಮುಂದೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ದೇವಕಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂಬ ನಿರೂಪಣೆಯೂ ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ (ಅದೆ). ಸಂಕಪ್ಪ ಜಗಳದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ತಾನು ಎಸೆದ ಕೊಡಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದವನಿಗೆ ತಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳು, “ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಬೆಲೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಕರುಳಿನ ಒಳತುಡಿತದ ಅರಿವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದೇವಕಿಯು ಅವನ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅನುಭವ, ವಿವೇಕ, ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ; “ದೇವಕಿಗೆ ಪಾಪ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಸಂಕಪ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗ ಏನೋ, ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಜಿ ಇಲ್ಲದ ಸೊಟ್ಟಿ ಬಡತನ, ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಾರೆಂದು ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಯಾರೋ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಮಗನನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಹೇಗೋ ಬೆಳೆದ. ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಭಿಕಾರಿಯಾದ. ಆಸೆ ಎಂಬುದು

ಬೀಡಿನ ವೆಂಕಪ್ಪನಿಗೂ ತೋಡಿನ ಸಂಕಪ್ಪನಿಗೂ ಒಂದೇ ತಾನೆ? ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಧ ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ಸಂಕಪ್ಪನೂ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಭೇತಾಳನನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡ” (ಪು. 131).

ಇದರಲ್ಲಿ ಬೀಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅನಾಥರ ಬಗೆಗಿನ ಕುಕ್ಕುಲತೆಯಿದೆ, ಅವನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವ ವಾದವಿದೆ. ಈಗ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವ ಸಂಕಪ್ಪನ ಬಗೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಹಡೆದು ಬಿಸಾಕಿದ ತಾಯಿಯ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸುವ ಔದಾರ್ಯವಿದೆ. ಹೆತ್ತ ಮಗನ ಸಾವು ಬರಿಸಿಡಲಿನಂತೆ ಎರಗಿದಾಗಲೂ ದೇವಕಿಯ ನಿಲುವು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ತೆಳುವಾದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದುದಲ್ಲ. ಆಳವಾದ ವಿವೇಚನೆ, ವಿವೇಕಗಳಿಂದ ಮೂಡಿದುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮಗನೆಂಬ ಮಮಕಾರ, ಶತ್ರುವೆಂಬ ದುರಾಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕಣ್ಣುಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಪು ನೀಡುವ ನ್ಯಾಯದೇವತೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಔದಾರ್ಯ, ಅಂತಃಕರಣ, ಕ್ಷಮೆ ಮುಂತಾದುವು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೂಲಗುಣಗಳು ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕವೇ ಕತೆಗಾರರು ಇವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯಶ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡುಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯ ತುಂಬಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸುವ ಕತೆ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಅಪ್ಪಟ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಇಂಥ ಒಳಸುಳಿವುಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಬರೆಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ರಜ್ಞೆಯಂತೆ ವರ್ಗಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಸುಳುಹುಗೊಂಡಿದೆ. ಸಂಕಪ್ಪ ಪಾಪದವ(ಅಮಾಯಕ) ನಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ರಾಮಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ, ತ್ಯಾಂಪಾಳ್ಳ, ಅಪ್ಪಕಮ್ಮಿ, ಶೀನಪ್ರಭು ಮುಂತಾದ ವೈದಿಕರು, ತಂತ್ರಿಗಳು, ವರ್ತಕರು, ರೈತರು ‘ಪೌರುಷಿ’(ಅಪರಾಧಿ)ಗಳು. ಅವನು “ಕಾಸುಕಳ್ಳ”ನಾದರೆ, ಇವರು “ಪವನು ಕಳ್ಳರು”. ಅವನು ‘ತೋಡಿನ’ವನಾದರೆ ಇವರು ‘ಬೀಡಿನವ’ರು. ಕತೆಗಾರ ಮತ್ತು ದೇವಕಿಯರು ತೋಡಿನ ದುರ್ಬಲರ ಪರವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕತೆಯು ಕಳ್ಳತನದ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ‘ಶ್ರೀಗಂಧ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಕತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಅದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ದೇವಕಿಯ ತಾಯ್ತನ ಶ್ರೀಗಂಧದಂತೆ ಗಮಲೆದ್ದು ಶ್ರೀಗಂಧಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆ ಅವಳು ಮಗನ ಚಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಅರೆದಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ ಗಮಲೂ ಮೇಳೈಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೆ ಕತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಮಧುರ’ ಎಂದಿದೆ. ಈ ತಾಯ್ತನವೇ ಕತೆಗೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

“ಜೀವನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ” ಕತೆಯ ನಾಗಿಯು ದೇವಕಿಯಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾತಾಯಿಜೀವ. ನಾಗಿ, ರಾಮಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳ ಒಂದು ಬಡ ಕುಟುಂಬ ನಾಗಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ “ಬಾಳುವೆಯ ಒಂದು ರೂಢಿಯ ದಾರಿ”ಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮಪ್ಪ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಲಿಯಾಗಿ, ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೊದಲೇ ಬಿದ್ದು ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ನಡೆಯದಂತಾಗಿದ್ದ ಮೊದಲ ಮಗ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ತನ್ನವನಾಗಿ ಉಳಿದ, ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರಿಗಿಂತ ತಾನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಮಗನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ತಾನು ಹೋಗಲರಿಯದ 'ದೇಹ ವಿಕ್ರಯ'ದ 'ಬೇರೆ ದಾರಿ'ಗೆ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನ, ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುವುದರಿಂದ ಬಡತನವು ಕತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನವೂ ಅದರ ಭಾಗವೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬಡತನದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭೀಕರಚಿತ್ರಣ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎದೆ ಝಲ್ಲೆಂದು ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಲಾಗದ ಬಡತನ. ಅದು "ಒಲೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿದಡೆ ನಿಲಬಹುದಲ್ಲದೆ ಧರೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿದಡೆ ನಿಲಬಹುದೇ?" ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗುವಂಥ ಬಡತನ. ಕತೆಗಾರರು, "ನಾಡು ನೆರೆನಿಂತು ಕೊಳೆತುಹೋಗುವಾಗ ಕಾರ್ತಿಕದ ಮಳೆ ಸುರಿದ ಹಾಗೆ" ಎಂದು ಅದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬಡತನದ ಭೀಕರತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ನಾಗಿಯೊಳಗಿನ ತಾಯಿಯೂ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ನಾಗಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ಗಂಡನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಲಾರದ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಅವಳದ್ದು. "ಗಂಡನ ಹಸಿವು ತನ್ನ ಮಾಂಸದಿಂದ ಶಾಂತವಾಗುವಂತಹುದಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾಲ್ಕು ಹೋಳು ಕಡಿದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು" ಎಂದು ಕತೆಗಾರರು ಅವಳ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಸಂಗೋಪನ ಗುಣದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (ಪು. 148). ಗಂಡ ಕಾಲಿಗೆ ಗಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಕತೆಗಾರರು "ಅಂದಿನಿಂದ ನಾಗಿಗೆ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ಬದಲಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ" ಎಂದು ಕತೆಗಾರರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ತಾಯ್ತನ ಗಂಡನನ್ನೂ ಸಾಕುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಮಗುವು ರೋಗ ಬಂದು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಗಂಡನ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸೂತ್ರದ ಎರಡು ಚಿನ್ನದ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾಳೆ. ಉಳಿದೆರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಬೀದಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಪೆ ಎತ್ತುತ್ತಾಳೆ. ಎರಡನೆಯ ಮಗುವೂ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ನಾಗಿಯು ದುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಕರಗಿ ಬೆವರಾಗುವವರೆಗೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮಗನ ಎಲ್ಲ ಶುಶ್ರೂಷೆಯೂ ಅವಳಿಂದಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಳು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮಪ್ಪ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ, ನಾಗಿ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ದುಡಿದರೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ತರತಮವನ್ನು ಕತೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡನ ದುಡಿತದ ಉದ್ದಗಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಸುವ ಅವಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಮೇಲು ಎಂದು ಕತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸರ ಮನೆಗೆಲಸವೂ ಆರ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳ ದುಡಿಮೆ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈ ಕತೆ ಅದನ್ನು 'ದುಡಿತ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಂಥ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

ನಾಗಿಯ ಕುಟುಂಬ ಹಸಿವಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹಸಿವೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗೃಹೀತ. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಹಸಿವು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದವಳಲ್ಲ ಎಂದು ಕತೆ ಮೌನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಉಳಿದರೆ ತಾನು ಉಳಿದಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕತೆಗಾರರು, “ಮೂರುವಾರಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ!” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಅದರ ಅರ್ಥ ನಾಗಿಯ ಕುಟುಂಬ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಕುಟುಂಬದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅವಳು ಉಳಿದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತಲೇ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಕಷ್ಟಗಳ ಸರಮಾಲೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ನಳಮಹಾರಾಜರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಬರುವಂಥದು. ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅವರವು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಎದುರಾದ ಹುಸಿ ಸಂಕಟಗಳು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಂಬಿ ನಿಂತರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮರಳಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವು ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ ಕಟುಸತ್ಯಗಳು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ, ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳವಿದೆ. ಅವರಾರನ್ನೂ ಯಾವ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಪೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಈ ಕಟು-ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕತೆಯ ಗಟ್ಟಿತನವಿದೆ.

ಲೈಂಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರು, ಲೈಂಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರು ಆ ಕಸುಬನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕತೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಥೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕತೆಯು ಅಪಾರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಜೀವನನಿಷ್ಠೆ, ಬದ್ಧತೆ, ಮೌಲ್ಯ ಸಂಘರ್ಷ, ಮಾನವೀಯತೆಗಳನ್ನೇ ಮುಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವದ ಬೆಲೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ‘ಶ್ರೀಗಂಧ’, ‘ಜೀವನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ’ದಂಥ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ವಾಸ್ತವತಾವಾದ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮುಂತಾದ ವಾದಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವಾದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಜೀವಪರತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಕತೆಯ ಹೆಸರು ‘ಜೀವನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ’ ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಲತೆ, ಶುದ್ಧತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿರುವಂತೆ ಮೀಸಲು ಮರಿದುದು, ಮಲಿನವಾಗುವಿಕೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ತಾನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನತನದ, ಜೀವನನಿಷ್ಠೆಯ ಮೀಸಲು ಮುರಿದರೂ ಅವಳ ತಾಯ್ತನ ನಿರ್ಮಲವಾದುದು, ಶುದ್ಧವಾದುದು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತಹವನ ಕಷ್ಟದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಿಸುವ ದೈವವಿದೆ. ಜೀವನದ ಕಟು-ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ನಾಗಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸುವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯ ಎಂದು ಕತೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಕತೆ ಬಡವರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸಮಾಜದ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಅವರಿಗೆ ದುಡಿಯುವ ಜನರ ಕಷ್ಟ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಮತ್ತು ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಂಥ, ಉಚಿತ ಪಡಿತರ ವಿತರಣೆಯಂಥ, ಕಡಿಮೆ ದರದ ಸರ್ಕಾರಿ ಊಟೋಪಹಾರದಂಥ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಗತ್ಯವೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನವರು ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನವಿಕ್ಕಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು, ಧರ್ಮಭತ್ತ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈ ಕಟುವಾಸ್ತವದ ತಿಳಿವಿನಿಂದಲೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಇಂಥವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಂಗಾಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಮಾಲೀಕರು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಷ್ಕರುಣ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ಜೀವನದ ಬದಲಾಗದ ವಿಧಿ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕಿಡಿಯಾಗಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ತಮ್ಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕಥನದ ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವಪರವಾಗಿರುವ, ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ಮಿಡಿಯುವ 'ಶ್ರೀಗಂಧ', 'ಜೀವನನಿರ್ಮಾಲ್ಯ' ಕತೆಗಳಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಜ್ಞಾತರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ರಾಯರಿಗೆ ಕತೆಗಾರರಾಗಿಯೂ ಹೆಸರು ತಂದುಕೊಡಬಲ್ಲಂಥವು; ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದವು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಆಕರ :

ನಾವಡ ಎ.ವಿ. 2015 ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾವ್ ಸಮಗ್ರ ಬರೆಹಗಳು ನವದೆಹಲಿ: ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಡಾ. ಎಂ. ಶಂಕರ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಹೇಮಗಂಗೋತ್ರಿ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ

ಹಾಸನ - 573 226

ಮೊ : 9449046638

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

12. ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ'ದ ಆಶಯಗಳು

— ಸುನೀತ ಎನ್.

ಕನ್ನಡ ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಧೋರಣೆಯ ಅಪರೂಪದ ಕವಿ ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು. ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಅವಮಾನ, ಸಂಕಟಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕುತ್ತಲೇ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತವಕಿಸಿದವರು. ಶೋಷಿತ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು ಅವರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ 'ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ ದುಡಿದು ಕರ್ನಾಟಕ 'ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ'ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ, ಬರಹ, ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ, ಬರಹಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರಹದ ಜಾಡನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವರು. ಕವಿ, ಕಥೆಗಾರ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಕಥನಕಾರರು ಹೌದು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಜಂಜಾಟಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಬರಹವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹತ್ವದ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ವನ್ನು ಬರೆದವರು ಅಪರೂಪ. ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ'. ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ', ಪುತಿನ ಅವರ 'ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ', ವಿನಾಯಕರ 'ಭಾರತ ಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ', ಭೂಸನೂರುಮಠ ಅವರ 'ಭವ್ಯಮಾನವ' ಈ ಮುಂತಾದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು ಅವರ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಸೇರಿದೆ. 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಎಲ್ಲ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿ ತಂತಾನೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಿದು. ಗತಕಾಲದ ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ನೆಲೆ, ಕಾಲದೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವ ದಲಿತ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಇದು 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಈ ಜೋಗುಳವು ಕಾಲಾತೀತವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಕವಿಯ ಅಭಿಮತವಾಗಿದೆ.

ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಾಟಕೀ ಸಂಹಾರ, ವಾಲಿವಧೆ, ಸೀತೆಯ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಪರಿತ್ಯಾಗ, ಶಂಬೂಕವಧೆ, ಈ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ತರ್ಕಬಾಹಿರವಾಗಿ, ರಾಮನ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳಂಕಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಶಂಬೂಕ ವಧೆ' ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು

ಅವರು 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶೂದ್ರ ಶಂಬೂಕನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿತೆಂದೂ, ವರ್ಣಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಸಹಿಸದ ವೈದಿಕಶಾಹಿ ಆಗ ರಾಜ ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರಿಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾದ ರಾಮನು ಬಂದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಂಬೂಕನನ್ನು ವಧಿಸಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನೆಂದು ಮೂಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ.

'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು "ಜನವಿರೋಧಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಪರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಘರ್ಷ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧದ ತೀವ್ರ ಬಂಡಾಯ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ರಾಮನೆಂಬ ದೇವರಿಗೂ, ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ರಾಮನಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕಾವ್ಯ ನಾಯಕನಾದ ರಾಮನು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಳನಾಯಕನಾಗಿರುವನು. ದಲಿತ ಜೀವನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾಯಕತ್ವದ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಾವಿನಾಚೆಯ ಲೋಕವನ್ನು ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ. "ಹತಾಶೆಗೊಂಡ ಮಾನವತೆಯ ಬದಲು ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯು ಚಿಲುಮೆಯಾಗುವಂಥಾ ಬಂಡಾಯವೆ ನನಗಿಷ್ಟ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿಯು ಕಾವ್ಯತಾಯಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಇತಿಹಾಸದೆಲುಬುಗಳ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಮಾತುಗಳ ತಾರವ್ವ
ತುಳಿದ ಕಾಲುಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಯಾರವ್ವ?
ಮಾತುಗಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂಗೀತ ತಾರವ್ವ"

ಎನ್ನುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ದಿಕ್ಕು-ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು ಅವರು ಖಚಿತ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ವಿದ್ಯೆಯನು ಕದ್ದರು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕದ್ದರು
ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಹಾರುವರು
ಬಡಜನರ ಎದೆ ಮೇಲೆ ನಡೆದರು
ಕಷ್ಟ ಕನಸಿನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು
ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರು ಹಾರುವರು"

ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಯುಗ ಯುಗಾಂತರಗಳಿಂದ ನೆಲೆ ಬೆಲೆ ಕಾಣದ ದಲಿತ ಜಗತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸದೆ ವಂಚಿಸಿರುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಕ್ಷರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಕಾರಣ, ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ.

"ಪಂಡಿತರ ಮನೆಯ ಮಗಳಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ದೇಶಕಾಲತೀತ ಕ್ಷೂರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳ
ಪತನಕ್ಕೆ ಬಂಡಾಯದ ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ಕನಸು ಬೆಳೆಯುವ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯೊಟ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ಜಗದ ಸುಂದರ ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ"

ಎಂದು, ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಪರಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸಕಲರಿಗೆ ಸಮಾನತೆ ನನ್ನ ಕನಸು', 'ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ನನ್ನ ಕನಸು' ಎಂದು ಅವರು ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವುದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶೋಷಿಸುವ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕೂರವಾಗಿ ಶಂಬೂಕ;

“ವೇದಗಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆವ ಬೆಳಕು ನಾನು

ಬೋಧಿ ವ್ಯಕ್ತಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬುದ್ಧ ನಾನು

ಜಗದಾದಿ ಕಾವ್ಯದ ಕರಿಬಟ್ಟು ನಾನು

ಕ್ರಿಯದ ಮೋರೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಕ್ಕಿದ

ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿ ನಾನು, ಜಗದ ಶಾಂತಿ ಸೂರ್ಯ ನಾನು”

ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಂಬೂಕ ಜೀವಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶೋಷಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಮ ಅವಿವೇಕವಾದ ಕ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶೋಷಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಜನಾಂಗಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಶಂಬೂಕ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವೈದಿಕ ಮನಸ್ಸು ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ 'ನಾವು ಸರಿ ನಿಮಗೆ' ಎಂದು ಮೇಲೇರುತ್ತಿರುವ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಕೆಳ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮೇಲುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಹನೆ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಶಂಬೂಕನಿಗೆ ಒದಗುವ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವರ್ಗವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೋಚರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಶಂಬೂಕ ನೀರು ಕುಡಿದ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ, ಹಾರುವ ಮುದುಕ ಧಳಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು, ತಪಸ್ಸು ನಮ್ಮಂಥವರಿಗಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ತಾಯಿ ತಡೆಯುವುದು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಬೂಕನ ಜೀವನ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ದಲಿತ ವರ್ಗದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಶಂಬೂಕ ಪುರಾಣ ಪಾತ್ರವಾದರೂ, ಅವನು ಆಧುನಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಂಬೂಕ ಕೇವಲ ಅಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಕೊಲ್ಲಲು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿ ಸಾವಿಗೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿದೆ.

“ಇಂದಿಯಾ ಎಂಬ ಜೇಲಿನಲಿ ನಾನಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ

ಒಲವಿಲ್ಲದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಗಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ

ಕಷ್ಟು ಕನಸಿನ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ

ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸುಟ್ಟವರ

ಹೊಲೆತನದ ಬೆಂಕಿಯಲಿ ನಾನಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ!”

ಎಂಬ ಶಂಬೂಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಜಾತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಜೀವನದ ಧಾರುಣತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

“ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಿಲುಬೆಯ ಮೇಲೆ ರಕ್ತಪಾತ
ಗಾಂಧಿ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಗುಂಡೇಟಿನ ಗುರುತು
ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ
ಲೌಕಿಕತೆಯ ಅಪೂರ್ವಕಾಂತಿ ರಕ್ತಾರಣ್ಯವಾಗಿದೆ?”

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ.

‘ನೆಲದ ಜೋಗುಳ’ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪುರಾಣ ಚೌಕಟ್ಟು ಇದ್ದರೆ, ಒಳಗಿರುವ ಚಿತ್ರವೆಲ್ಲ ಸಮಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಶಂಬೂಕನ ನೋವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಮಾತಾಡಿವೆ. ಬುದ್ಧ, ಕ್ರಿಸ್ತ, ಬಸವಣ್ಣ, ಗಾಂಧಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಇವರೆಲ್ಲ ನೊಂದವರ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಲು ಹೋಗಿ ಜೀವತೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ.

“ಕಾಲದ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡುಗುಡುಕಿದೆ ಬೆಳ್ಳಿ
ಇಂಡಿಯಾದ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಸುಂಡೂರು ಚಿಗುರಿದೆ
ಬಂಡಾಯವ ಕೊಂದಿದೆ ಬೆಂಡಿಗೇರಿ
ಮಾನವತೆ ಹತವಾಗಿದೆ ಬದನವಾಳಲ್ಲಿ”

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ರಾಮ-ರಹೀಮ-ಕ್ರಿಸ್ತರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಹತ್ಯೆಕಾಂಡಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಬೆಳ್ಳಿ, ಸುಂಡೂರು, ಬೆಂಡಿಗೇರಿ, ಬದನವಾಳು ಹತ್ಯೆಕಾಂಡಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

“ಈ ಯುಗದಲ್ಲೂ ರಾಮಮಂದಿರ ರಾಕ್ಷಸಾವತಾರ
ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಜೀವಗಳ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ”

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂಡಿಯಾದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ನರಮೇಧಗಳು, ಚೀತ್ಕರಿಸುವ ಪಂಜಾಬುಗಳು, ಕೂಗಿಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಶ್ಮೀರಗಳು, ಅಳುತ್ತಿರುವ ಅಸ್ಸಾಂಗಳು, ಬಾಂಬುಗಳ ಬಾಂಬೆಗಳು, ಹೀಗೆ ಪುರಾಣೀತಿಹಾಸಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗುಣಮತ್ಸರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಹಿಂಸೆ ಬೇಡ ಎಂಬುದೇ ‘ನೆಲದ ಜೋಗುಳ’ದ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಂಬೂಕ ಜೀವಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಲ್ಲುವ ರಾಮ, ಹಾರುವರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ರಾಮ ಮತ್ತು ರಾಮರಾಜ್ಯಗಳೂ ಕೂಡಾ ಜನವಿರೋಧಿಗಳು, ಜಾತಿ ಕುಲಗಳ ಕೂಪ ಮಂಡೂಕಗಳು, ರಾಮರಾಜ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಒಂದು ಹುಸಿ ಆದರ್ಶವೆಂದು, ಜನವಂಚಕ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ. ರಾಮರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಕವಿಯು

ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ಧಿಕ್ಕಾರ
ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ಧಿಕ್ಕಾರ
ಬಂಗಾರದ ಗಿಲ್ಗಳ ರಣಹದ್ದುಗಳಿಗೆ
ನನ್ನ ಧಿಕ್ಕಾರ...

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಎಂದು ಜನವಂಚಕ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು, ಧಿಕ್ಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು, ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರೀತಿ ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಮುಂದೆ ಬದುಕಬಹುದೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ,

ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಗಾಢವಾದ ದುಗುಡವಿದೆ
ಅನುಪಮವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಇದೆ
ಶೋಷಣೆಯ ಕುರಿತು ತೀವ್ರ ಅಸಹನೆ ಇದೆ

ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಅಕ್ಷಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು,

ಮುಳ್ಳೂರು ದಾರಿಯಲಿ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಡಿದು
ಕತ್ತಲೆಯ ಋತುಮಾನಗಳ ಅಂತರಾಳದ ಬೆಳಕಿದು
ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯ ಹಾಡು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಾವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾವು ಒಂದೇ ನಿಜವಾದದ್ದು. ಈ ಬದುಕಿನ ಅಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಾವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನ ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು "ಸಕಲ ಜೀವಾಕರ್ಷಕ ಸುಂದರಿ ಮನೋಹರಿ" ಎಂದೂ, "ಹವಳದ ತುಟಿಗಳ ಮುದ್ದು ಮಗು ಸಾವು" ಎಂದೂ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾವಿನೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿ ಸಮಾನರು. ರಾಮನಿಗಿಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವಿಲ್ಲ, ಶಂಬೂಕನಿಗೆ ಹೊಲಗೇರಿಯಿಲ್ಲ, ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗಗಳೆಂಬ ಭಿನ್ನ ಭೇದ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವುದೊಂದೇ ಮುಟ್ಟದರೆ ಕರಗುವ ಪ್ರೀತಿ. ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಲೋಹಿಯಾ, ಪೆರಿಯಾರ್ ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗ, ಗೋಕಾಕ್ ಎಲ್ಲ ಜೊತೆಗಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಪಾತ್ರಗಳು ಕವಿಯೊಂದಿಗೆ ನಲೆಯ ಜಗಳಕ್ಕಿಳಿದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ವೇಷದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನೂರಿನ ಬಂಡಾಯದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದ ಸಿಂಚನ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಜೀವಲೋಕಕ್ಕೂ, ಸಾವಿನ ಮನೆಗೂ ಶಂಬೂಕನ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಒಲವಿನ ಇಂಚರವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾವಿಗೂ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡುವುದೇ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಜೀವಪರವಾದ ಸ್ನೇಹ-ಪ್ರೀತಿಗಳ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಕಾವ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ 'ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ'ನೆಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ರಾಮನ ಸ್ಥಾನ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು 'ರಾಮ ರಾಕ್ಷಸ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕಶಾಹಿಗಳು ಕೇವಲ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ನಂಜನಗೂಡಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಕನ್ನಡ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯದ ರೀತಿ ಇದೆ. ಇದೇ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು ಅವರು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ (ಪೊಟೆನ್ಸಿಲಿಟಿ) ಜಾಡನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ನೆಲದ ಜೋಗುಳ' ಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿ ಕೂಡಾ ನೆಲಗಂಧಿ, ಸಹಜಗಂಧಿಯಾಗಿ ಸೃಜನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅವ್ವಾ ನನ್ನ ಲೋಕದ ಕನಸು ರಾಜಕೀಯದ ಕನಸಲ್ಲ
ಸಕಲರಿಗೆ ಸಮಾನತೆ ನನ್ನ ಕನಸು
ಮಾನವತೆಯ ಬಯಸುವ ನನ್ನ ಕನಸು
ಕೊಲೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯವ ಮೀರಿ ಬಾಳಿ ಬೆಳಕನು ಚೆಲ್ಲುವುದು ನನ್ನ ಕನಸು
ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ನನ್ನ ಕನಸು
ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸುಖದುಃಖ
ಸಮ ಹಂಚಿಕೆ ನನ್ನ ಕನಸು

“ಕೊಲೆಯಾದವನ ತಾಯಿ ಈ ನೆಲವು, ಕೊಲೆಗಾರನಿಗೂ ಕೂಡಾ ತಾಯಿ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇದು “ನೆಲದ ಜೋಗುಳ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮಸಣ ಕಾಯುವ ಹೊಲೆಯ ಎಂದು ಸಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಂಬೂಕ ತಾಯಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ‘ಹೊಲೆ’ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೊಲೆಯ ಎಲ್ಲಿಹುದು ಎಂದೆಯ?
ಹೊಲೆಯು ಇಲ್ಲದ ಜಾಗ ಯಾವುದು ಎಂದೆಯ?
ಕೇಳು ಕೇಳಯ್ಯ ಹೊಲೆಯನಲ್ಲದ ಹೊಲೆಯನೆ?
ದುಃಖ ಹೊಲೆ ಸುಖ ಹೊಲೆ ನಾಕ ಹೊಲೆ ನರಕ ಹೊಲೆ
ಹೂವು ಹೊಲೆ ಮುಳ್ಳು ಹೊಲೆ ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಜಾಲವೂ ಹೊಲೆ
ನಾನು ಹೊಲೆ ನೀನು ಹೊಲೆ ನಮ್ಮರಿವಿನ ಲೋಕ ಹೊಲೆ
ಹುಟ್ಟು ಹೊಲೆ ಸಾವು ಹೊಲೆ ಅರಮನೆ ಅಂತಃಪುರ ಕೂಡಾ ಹೊಲೆ
ದ್ವೇಷ ಹೊಲೆ, ಮುನಿಸು ಹೊಲೆ ಜೀವಭಾವಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಲೆ
ಒಲವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಕೇಳು ಗೆಳೆಯ!

ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಕವಿತೆಯ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ, ಮುಕ್ತತೆ ಇದೆ.

ತಲೆ ಕೆಟ್ಟವರಿಗೆ ಇದು ಕಾವ್ಯದ ಹೆಂಡ
ರಾಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮಾನದಂಡ
ನನಗಾದರೂ ಇದು ಕರುಳ ಹಾಡು
ಈ ಒಡಲ ಕೆಚ್ಚಿನ ಕಾವ್ಯವು ತಂದು
ನೆಲಕೆ ಚಿಲ್ಲಿರುವೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ!

ಎಂದು ತನ್ನ ಒಡಲಾಳದ ಬೇಗುದಿಯನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹೊರಹಾಕಿದ ಮುಳ್ಳೂರು ನಾಗರಾಜು ಅವರು ಮೂಲತಃ ವೇದನೆಯ ಕವಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವು ವಿಷಾದ ಹಾಗೂ ತಲ್ಲಣಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವಪರವಾದ ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೀತಿಗಳ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಯಜಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಜೀವದ್ವಂದಿಯಾಗಿ 'ನೆಲದ ಚೋಗುಳ' ಕಾವ್ಯ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಹೊಲೆಯರ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಶಂಬೂಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕಟ್ಟುವ ಭಾಷೆ, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಸರಳವೆನಿಸಿದರೂ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು, ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅದರ ತಾತ್ವಿಕತೆ, ಆಶಯ ನೇರ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿಯು ಪದ್ಯ ಲಯಗಂಧಿಯಾದ ವಚನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತ, ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಮಾಲಿಕೆಯಂತೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಶೈಲಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕವಿಯು,

ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ಮೂಜಗ

ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟಲಿ ಮೂಜಗ

ಪ್ರೀತಿ ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ

ಎಂದು ಅನಂತ ಕಾಲದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬರ್ಬರತೆಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಕರೆಯುತ್ತಾ, ಮನುಕುಲದ ವೈರ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ, ಸ್ನೇಹ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ನಾಳಿನ ಬಾಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ ಎನ್ನುವುದು 'ನೆಲದ ಚೋಗುಳ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಸುನೀತ ಎನ್.

ಸಂಶೋಧಕರು

ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ

ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

13. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ

- ಅವಿನಾಶ್ ಎಂ.ಬಿ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದವು. ನಾವಿಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬದುಕು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣತೆಗೆ ಸಲಾಮುಹಾಕಿ ಅನ್ಯ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗುಮುಗ್ಗು ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜ, ಬದುಕು ಎಂದಿಗಿಂತ ಇಂದು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವಿನ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾದ ಸಾಹಿತಿಗೆ ತೀವ್ರ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗಿನ ಅವನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾದ ರಾಜಕೀಯದಂಥ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಅನುಭವದ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ತುರ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ.

ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾಜವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಾಜಕೀಯಾಂಶದಿಂದಲೇ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಜಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪಕ್ಷ ರಾಜಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕಾರಣಗಳಿಗಿಂತ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯವಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತು ಇಲ್ಲ. “ರಾಜಕಾರಣವೆಂದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿಯುವ, ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ರೀತಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗಳೆರಡೂ ಈ ರಾಜಕೀಯದ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ”.¹

“ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವು ಸಮಾಜದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಬದಲಾವಣೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ‘ರಾಜಕೀಯ ಫಟಿಂಗನ ಕೊನೆಯ ಆಸರೆ’ ಎಂದು ಜಾನ್ಸನ್ ಹೇಳಿದವನಾದರೂ ಇದು ಪುಡಾರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ದೇಶದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ, ನಿರ್ಮಿಸುವ ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಬದುಕನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವ ರಾಜಕೀಯಾಂಶಗಳು ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅನುಭವ ಮಂಥನದಿಂದ ಮೂಡಿದ ವಿಚಾರಪ್ರಣಾಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ”.²

ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯು ಸಾಹಿತಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಾಳಜಿ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೊಸ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇವತ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನುಷ್ಯನೂ ಹೌದು, ರಾಜಕೀಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಹೌದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯು ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ಈ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧದ ನೆಲೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ದರ್ಶನಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿದೆ; ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಅಸಮಾನತೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ “ಗೋಳಿಡುವ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಗೋರಿಕಟ್ಟಿ ಕೆಲವೇ ಮಹಲುಗಳು ಮೀಸೆ ತಿರುವುತ್ತಿವೆ. ಮೀಸೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣುವ ವಿಚಿತ್ರ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀವಿಗಳ ಬದುಕು ನುಚ್ಚುನೂರಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ ಬಡವರಿಗೆ ಬಂದೂಕಿನ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉರಿವ ಬೆಂಕಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಾರುವ ವಿಮಾನಗಳ ಕೆಳಗೆ ತೆವಳಲಾಗದ ಪ್ರಜೆಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಓಡುವ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪತರುಗುಡುವ ಫುಟ್‌ಪಾತಿನ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಳಕಳಿಸುವ ಹಸಿರುಗಿಡ ಮತ್ತು ಅರಳಿದ ಹೂಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬಾಡಿದ ಮುಖಗಳು ಮಲಗಿವೆ. ದೇಶದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೆವರವಾಸನೆ ಹರಡುವ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬವಣೆಯನ್ನೇ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತರು, ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ದುರಂತದ ದಾಖಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರುವ ದಲಿತರು ಈ ನಡುವೆಯೂ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಮಾತುಗಳ ಮತ್ತು ಕಿಂಚಿತ್ ಕಾರ್ಯಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆ-ನಿರಾಸೆಗಳ, ವ್ಯಂಗ್ಯ-ವಿಷಾದಗಳ ವಾತಾವರಣ”.³

ಇಂಥ ವಿಷಮಯ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತೀಯ-ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಸಾಹಿತಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಂತರಂಗದ ಆಳದಿಂದ ಸ್ಫೋಟಿಸುವ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಅಸ್ತವನ್ನಾಗಿಸುವ ಸಮಾಜವಾದಿ (ಸಮತಾವಾದಿ) ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮತೀಯ ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹುಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ ಜನತೆಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಬೆಸೆಯಬೇಕು. ಬರಗೂರರು ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಬದುಕಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಡವನ್ನು ಚೇತನಗೊಳಿಸುವ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮೂಡಿಸುವ, ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವ ಅಪರೂಪದ ವಿಚಾರವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಸಮಾಜದ ಅನಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ

ಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಭ್ರಮೆಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜವಾದದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಬರಗೂರರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆಯುವ ಬರಗೂರರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಬರಗೂರರು 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಾಹಿತಿ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ 1981ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 22 ಮೌಲಿಕ ಲೇಖನಗಳಿದ್ದು, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅಂಗವಾದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾಹಿತಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಾಳಜಿ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದು ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜಕಾರಣವೆಂದರೆ ಹೀಯಾಳಿಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಯಾವುದೋ ಪಿಡುಗು ಎಂಬಂತೆ ಹಲವರು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ, ತಟಸ್ಥರಾಗಿ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ನಿಂತು ಎಲ್ಲಾ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಅತಿ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸ. ಯಾವುವು ತೃಪ್ತಿಕರವಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದು, ವಿವರಣೆ ಕೊಡುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲೆಂದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆ ದುಡಿಯುವ ಜನರ ನಡುವಿನಿಂದಲೇ ಬಂದು ಅವರ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ಬರಗೂರರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತುಡಿತವಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಬರಗೂರರು ಕತೆ, ಕವಿತೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಖರತೆ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಗೂರರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ 'ಭರತ ನಗರಿ' ಕಾದಂಬರಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ

ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಅನೇಕ ಮಜಲುಗಳ ವಿಡಂಬನೆ ಈ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರಹಗಳ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಓದುಗ ಮತ್ತು ಕೃತಿಕಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭರತನಗರಿ ಕಾದಂಬರಿ ಎನಿಸಿದರೂ ಇದುವರೆಗಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ. “ಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿ ರೂಪವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಆಕಾರ ತಾಳುವ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನ ‘ಸಂಗಪ್ಪನ ಸಾಹಸಗಳು’ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ‘ಭರತನಗರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ” ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತು ನಿಜ.

‘ಭರತನಗರಿ’ ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ, ಸಂವಿಧಾನಶಿವ, ಸಂವಿಧಾನಶಾಹಿ, ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ, ಚುನಾವಣೇಶ್ವರ, ಬೆತ್ತ ಸೇವೆ, ಗುಂಡು ಸೇವೆ, ನಗರಿಗೀತೆ - ಇಂಥ ಆಕರ್ಷಕ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವೂ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜಕಾರಣದ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗೆಗೆ ಜನತೆ ಕಂಡ ಕನಸುಗಳು ನನಸಾಗದೆ ಭ್ರಮನಿರಸನಗಳಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಭಿಸಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಓಬಿರಾಯನ ಕಾಲದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರಾಜಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೇನಲ್ಲ. ರಾಜಶಾಹಿಯ ಮಾದರಿಯೊಳಗಡೆ ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯು ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಇಡೀ ಜನತೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಯಾತನೆಗೆ ತಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ಬರಗೂರರು ವಿಷಾದ ಬೆರೆತ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಗಳಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಉದ್ಯಮಿಗಳಾದ ತಾತಯ್ಯ, ಬೀರಯ್ಯ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾದ ಮಾರ್ಜಿಭಾಯಿ, ಮಜಪೇಯಿ ಬಿಹಾರಿ, ಅದ್ವಾನ ಕೇಸರಿ, ಜಗ್ಗೂ ರಾವ್, ಸಿಂಹಚರಣ್, ಶೇಖರಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಿರರ್ಥನಗಳಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭರತನಗರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದರೂ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರು ಹಳೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮೆದುಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪ ಮಾತ್ರ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳೆಯ ಪ್ರಭುತ್ವಶಾಹಿ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಕೂಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿ ಈ ಭರತನಗರಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಂಕೇತ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗೂಂಡಾಗಳು, ಪೊಲೀಸರು, ಬಲಿಷ್ಠರು ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಬಯಸಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಹದಗೆಟ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಾದ ಶೋಚನೀಯತೆಯನ್ನು ಬರಗೂರರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹರಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನತೆಗೆ ಗೋಲಿಬಾರ್ ನಡೆಸಿ, ಅವರ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಸಗಿ ಅಪಾರ ಸಾವು ನೋವು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾರ್ಥ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭರತ ನಗರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರಕಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕರುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಯ ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ದುರಂತ ಪರಿಯನ್ನು ಬರಗೂರರು ಕಟುವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನ ನಂಬುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಪರ्याಸಗಳನ್ನು, ಹಳಸಲು ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ಬರಗೂರರು ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶೋಧ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುರುಡಾಗಿಸುವ ಕಾನೂನುಗಳ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತುರುಕುವ ದುರಂತ ದಮನ ನೀತಿಯನ್ನು ಮೊನಚಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಭರತನಗರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗದ್ದನ್ನು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಂಗಡಣೆ, ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ಪಾತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ, ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಡುಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಆಗಿ ಇದೊಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಭರತ ನಗರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಆಶಯವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೇವಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಭರತನಗರಿ ಜನರಿಗೂ ಆಕೆಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವನ ಅವತಾರವಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವ ಮೂಲಭೂತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಯಕ, ಪ್ರತಿನಾಯಕ, ಮತ್ತವರ ಪಕ್ಷ, ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಸಂವಿಧಾನದ ಶಿವನಿಗೊಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದಿನನಿತ್ಯ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರುಗಳ ಸಮಯ ಸಾಧಕತನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಯಕ, ಪ್ರತಿನಾಯಕರಾದಿಗಳು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯುವ ಬದಲು ತಂತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ, ಧರ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆಯಿಂದ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಆಶಯವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನತೆ ತಂದುಕೊಡಲು ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಸಂವಿಧಾನದ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಮುಂದಾದರೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ರಾಜಕೀಯ ಲಾಭದ ದುರುದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತಮ್ಮ ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬಡವರನ್ನು ಬಡತನದ ಬವಣೆಯಲ್ಲೇ ಬೇಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯ ಮೂಲಕ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬರಗೂರರು ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವನ ಜೊತೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಶಾಹಿಯ ಬಗೆಗೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸಂವಿಧಾನದ ಪೂಜಾರಿಗಳು, ಕಾಲ ಬಂದಂತೆ ತೂರಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಕಡುನಿಷ್ಠ ಪೂಜಾರಿಗಳು. ಏನೇ ಬಂದರೂ ಸರಿ, ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವನೇ ಸರಿ ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆಯವರು. ಯಾವತ್ತೂ ಆತನನ್ನು ಕೇಣಕಬಾರದು. ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಆತನ ಚೌಕಟ್ಟೇ ಭರತ ನಗರಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಎನ್ನುವ ಈ ಸಂವಿಧಾನಶಾಹಿಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂವಿಧಾನಶಾಹಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಕಾನೂನಿನ ನ್ಯಾಯ, ಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ ಎಂಬುದು ಸಂವಿಧಾನ ಶಿವ ನೀಡಿರುವ ವರವೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅರಿಯದ ಇವರ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯುವಕನ ಮೂಲಕ ಬರಗೂರರು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. “ನಿಮ್ಮ ಈ ಶಿವನನ್ನು ಹೀಗಿಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಭರತ ನಗರೀನ ಹಾಳ್ ಮಾಡ್ಬೇಡಿ. ಜನರ ನಡುವೆ ಬಿಡಿ. ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ತರೋ ಹಾಗೆ ನಾಯಕರಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ತನ್ನಿ. ಬರೀ ಬುರುಡೆ ಬಿಟ್ಟು ಈತನ್ನ ಪವಾಡ ಪುರುಷನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಗತಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲ್ಲ. ಜನರು ಬರೀ ನಾಯಕನನ್ನೇ ಗುರಿ ಮಾಡ್ಕೊತ್ತಾರೆ ಅಂದ್ಕೊಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ‘ಸಂವಿಧಾನ’ದ ಸರದಾರರಿಗೂ ಬರುತ್ತೆ ಸಂಚಕಾರ”⁴

ಸಂವಿಧಾನವು ಜನಪರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುವಂಥದ್ದು. ಆದರೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ, ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ಸಂವಿಧಾನಶಾಹಿಗಳು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವ ಜನರು ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯವೇಳುವ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೋ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೋ ಮಾತ್ರ ನಮೂದಾಗದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾದ ಜರೂರನ್ನು ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಜನಪರಶಾಹಿಯಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಬರಗೂರರು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಕೊಳಕನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರಾಜಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿದ್ದ ವಂಶವಾಹಿಯು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಕೂಡ ಪ್ರಭುತ್ವಶಾಹಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ಬರಗೂರರು ‘ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ’ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭರತ ನಗರಿಯ ನಾಯಕನು ಯುವಕರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಲು ಹಾಗೂ ವಂಶವಾಹಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಸ್ವಾಗತ, ನೃತ್ಯ, ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಂಥ ಅದ್ದೂರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜಯಘೋಷಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಲು ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರು ಮತ್ತು ಯುವರಾಜನ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸೇನೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಯುವರಾಜನಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಯಕನು ಅಧಿಕಾರ

ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೊಣೆ ಹಂಚುವುದರ ಮೂಲಕ ಮುಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತಹ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಜನ ಬೆಂಬಲದ ಜೊತೆಗೆ ಯುವಕರ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡುವುದು, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಂತಹ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಉದ್ಯಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು, ಗೂಂಡಾ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವುದು ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಹ ಬರಗೂರರು ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ವಂಶವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಆಶ್ರಯದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ನಾಯಕಾದಿಗಳು ಹೊಸ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಅಧಿಕಾರ ಹಿಡಿಯಲು ಕನಸು ಕಾಣುವ ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ಜನತೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ನಾಯಕರು ಸ್ವಹಿತಾರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಲೋಭಿ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತ ಕಾಯುವ ಪ್ರಜಾಕೀಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಇದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಿಂತ ಇವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಯಸುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಗೌಣವಾಗಿಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚುನಾವಣೇಶ್ವರ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮೆಡೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಂದ ಮತವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಲು ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಮಾತೆ ಹೆಂಡದೇವತೆ, ಅರ್ಥಮಾತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವತೆ, ವಸ್ತ್ರದೇವತೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗುವ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿತು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಒಂದು ದಿನದ ಹಣ, ಹೆಂಡ, ವಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೆ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬರಗೂರರು ಮರುಕ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಅಜ್ಞಾನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮಾನವನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ವಿಚಾರಹೀನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಕತೆಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭರತ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯುವಕನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ ಚುನಾವಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಜನರೆ, ಮೋಸ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡೋ ಜನಪರರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲ ಇರಲಿ. ಜನಪರವಾದ ಜನಶಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆ ನಾಯಕ ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಭರತ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಯನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಜನತೆಗೆ ಮನನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಅರಿಯದ ಜನತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಮಿಡಿಯುವ ಯುವಕನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ; ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕೆಂಪು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಾವಾದವನ್ನು

ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕರಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇವರ ಮೇಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚುನಾವಣೇಶ್ವರ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವಾಗಿ ನಾಯಕ ಅದ್ಭುತ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಭರತ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು 'ಬೆತ್ತ ಸೇವೆ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರಗೂರರು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭರತ ನಗರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ, ಧರ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಜಾತಿ ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥ ಬೇರೆಯವರ ಜಾತಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಡ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ-ಸಮಾನತೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ದಾಂಧಲೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೊರಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದಂತೂ ಮತವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಜಾತಿಗೊಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುಖಂಡರು, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳಿಗೂ ಮಠಗಳು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮದ ಸೀಮೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಭರತ ನಗರ ಧರ್ಮ ನಗರಿಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಹೊರಗಡೆ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಸದಾ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಧರ್ಮ-ಗುರುಗಳು, ಒಳಗಡೆ ಇದಕ್ಕೆ ತೀರಾ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬಂತೆ ಇದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪೀಠಸ್ಥನಾಗೆ ಇರಲು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ದೇವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 'ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಧರ್ಮ ದೇವಾಲಯ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಗ್ರಹ. "ಇದೇ ನಾಯಕನ ಹೊಸ ದೇವರು; ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ಜನಿವಾರವಿದೆ; ಶಿವದಾರವಿದೆ; ಕ್ರೈಸ್ತರ ಕ್ರಾಸ್ ಇದೆ; ತಲೆ ಮೇಲೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಟೋಪಿಯಿದೆ; ಟೋಪಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬುದ್ಧ ವಿಗ್ರಹದ ತಲೆಯ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಗುಂಗುರು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೆರಗು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ದಿಗಂಬರ".⁵

ಭರತ ನಗರಿಯ ನಾಯಕನ ಈ ಪೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಲು ಯುವಕರು ವಿಧ್ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ದೇವಾಲಯದ ಮೋಸ, ತೋರಿಕೆಯ ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಜನರನ್ನು ನಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ನಾಯಕನ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಟೆದು ನಿಂತರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರಣವು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ, ದೇವರು, ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಮುವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ನಾಗರಿಕರಾದ ನಾವುಗಳು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರುಗಳ ಮೋಸವನ್ನು ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ತೋರಿಕೆ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಯುವಕರ ಗುಂಪಿನವರು ಕ್ರಾಂತಿ ಹಾಡೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಜನತೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಧರ್ಮದ ಹೆಸರು ದೇಶದ ತುಂಬ
ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಸಾವುಗಳು
ಮೆರೆಯುವ ಮಠಗಳ ಪೀಠದ ಕೆಳಗೆ
ನರಳುವ ಅಸಂಖ್ಯ ನೋವುಗಳು
ಧರ್ಮದ ದಳ್ಳುರಿ ದವಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ

ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗಿದೆ ಮಾನವೀಯತೆ
 'ಸರ್ವಜನರಿಗೆ ಸುಖ' ತುತ್ತೂರಿ
 ಹೂತು ಹೋಗಿದೆ ಸಮಾನತೆ
 ಗೊಡ್ಡು ಧರ್ಮಗಳ ಬೊಜ್ಜು ಮಾತುಗಳು
 ತೇಗುತ ಕೂತಿವೆ ತೂಗಡಿಸಿ
 ಕೊಳೆತು ನಾರುತಿದೆ ನಾಡ ನಾಲಗೆ
 ಶತ ಶತಮಾನವು ಪಾಠ ಒಪ್ಪಿಸಿ".⁶

ಹೀಗೆ ಯುವಕರ ಗುಂಪು ಭರತ ನಗರಿಯ ನಾಯಕನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ನಿರತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೊಳೆತು ನಾರುತಿಯವ ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು, ಗೊಡ್ಡು ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಬರಗೂರರ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳಂತು ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತಂಡದ ಮುಂದೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಯುವಕರ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಲಾಠಿಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸುವ ನಾಯಕನು ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾದ ಕಾರಣ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. "ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಿಮಗೆ ಲಾಠಿಚಾರ್ಜ್ ಅಂತ : ಅದೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ. ನಾನು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಮಹಿಮೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಹಾಡುಗಳೂ ಹೊಸ ಆಚರಣೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆ ಅಂತ್ಯೇ ಒಂದು ಆಚರಣೆ ಇದೆ. ಈ ಹೊಸ ದೇವಾಲಯ ಆದ ಮೇಲೆ ಬಹಿರಂಗ ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಈಗ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಆಚರಣೆ - ಅದೇ ಬೆತ್ತ ಸೇವೆ - ಅದನ್ನು ಮಾಡ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹಾಡು ಕೇಳಿ ಘೋಷಣೆ ಕೂಗೋದು, ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಪೊಲೀಸರು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸೋದು - ಇದು ಈ 'ಬೆತ್ತ ಸೇವೆ' ಅನ್ನೋ ಆಚರಣೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಪೊಲೀಸರ ಬದಲು ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನಮ್ಮ ಯುವರಾಜನ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದುಂಟು. ಆಗ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ! ಬಹಳ ಮಜವಾಗಿರುತ್ತೆ! ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪದ್ಧತಿ".⁷

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭರತನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತ ಸೇವೆ ಜೊತೆಗೆ ಗುಂಡು ಸೇವೆಗಳು ದೇಶ ಸೇವೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿವೆ. ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳು ಭರತ-ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಳಜಾತಿ, ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಬಡವರ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಯುವಕ ಮತ್ತು ಆತನ ತಂಡದವರು ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಘೋಷಣೆ, ಹಾಡು, ಸಭೆಗಳಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. 'ನಮಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡಿ ಇಲ್ಲ ಜಾಗ ಬಿಡಿ', 'ಉದ್ಯೋಗ ಬೇಕು, ಬದುಕಿಗೆ ಭದ್ರತೆ ಬೇಕು', 'ಉಳುಮೆ ನೆಲಬೇಕು ಇರಲು ಮನೆ ಬೇಕು', 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೂ ಮನುಷ್ಯರೇ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ತೊಲಗಲಿ' ಎಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಧದ ಮುಂದೆ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುವ ಮೂಲಕ ತಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಜನಸೇವಕರು, ಜನನಾಯಕರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಈ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಬದಲು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಜನತೆ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಸೇವೆ ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬರಗೂರರು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿ, ಪಾತ್ರ, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಗಂಭೀರವಾದ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾನಂದ, ಉದ್ಯೋಗ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ವಸತಿಮೂರ್ತಿಯಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇವರುಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವವರ ಬಳಿ ಹೋಗಲು ಆಗದೆ ಈ ನಾಯಕ, ಪ್ರತಿನಾಯಕಾದಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿ ವೇದನೆ ಪಡುವಂತಹ ಧಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ನಾಯಕಾದಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಮೇಲೆ ಪೊಲೀಸರಿಂದ ಲಾಠಿ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಗುಂಡಿನ ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸುವ ಅವರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಯುವರಾಜನ ಕಡೆಯವರಾದ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸೇನೆ ಯುವಕರು ರೇಜರ್, ಸೈಕಲ್ ಚೈನ್ ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದು ಸಹ ಇಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪುಡಾರಿಗಳ ಲಂಪಟತನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬರಗೂರರು ಗುಂಡು ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನಾಯಕ ವಿಜಯೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಸೇವೆಗೆ ತೊಡಗಿದ. ಆಗಲೂ ಹೊರಗಡೆ ಜನರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗುಂಡು ಸೇವೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು'. ನಾಯಕ ಪಾನಮತ್ತನಾಗಿ ಗುಂಡು (ಹೆಂಡ) ಸೇವೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಈತನ ಆಜ್ಞಾಪಾಲಕರಾದ ಪೊಲೀಸರು ಜನರ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಯಕಾಜ್ಞೆಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಹಾರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಮೋಷನೆಗೆ ಪೂರಕವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಪೊಲೀಸರು ಹಿಂಸಾರಭಸಮತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಜನತೆಯ ಆಕ್ರಂದನ, ನೋವು ಕೇಳಿಸದೆ ಮಾನವೀಯತೆಯು ಮರೆಯಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರಗೂರರು ಮರುಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಕಾದಿಗಳು ಗುಂಡು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರಿಗೆ ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ತೊಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತೋರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಾಡುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇವರ ಕ್ರೌರ್ಯವು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭರತ ನಗರಿಯ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವು ನಾಯಕನಿಗೆ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಸಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ನಾಯಕ ಈ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣೋ ಗಂಡೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ನಂಬಿರೋ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದ ಯುವಕನನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ, ಪ್ರತಿನಾಯಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಅದರ ಶೋಧಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಡಂಬನೆಯಾಗಿದೆ.

ಭರತ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ನಗರ ಗೀತೆ' ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕೃತ ಹಾಡಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಗಣರಾಜ್ಯದ ಗುಣ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿ ಗೌರವ ತೋರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಗೀತೆಯಾಗಿತ್ತು. "ಭರತ ನಗರಿಯ ತುಂಬ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೇ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈ ನಗರಿಯ ನಾಯಕ ವರೇಣ್ಯರ ಮನಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಮಲಿನವಾಗಿ ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ನಿಂತಿರುವಾಗ ನಗರ ಗೀತೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎನ್ನಿಸಿ ಭರತನಗರಿಯ

ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದೇ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನ ಹಾಕಿದಂತೆ⁸ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಅಲ್ಲಿನ ಯುವಕನಿಗೆ ನಿರಾಶೆ, ಬೇಸರ ಮೂಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಬಂಡಾಯವೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಗರಿಗೀತೆಯ ಲಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತಾನೊಂದು ಗೀತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸೃಜನಶೀಲ ವಿಧಾನವೊಂದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದವು. ನಗರಿಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕರಿಗೂ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆ ನಗರಿ ಗೀತೆಯು ಹೀಗಿದೆ :

“ಜನಗಣ ಮನ ಜಡ ಭಾರತ ಜಯಹೇ
ಬಡವರ ಬಾಳಿನ ಭೂತ
ನಂಬುಳ್ಳ ಸಿಂಧು ಸವಿಮಾತ ಸಪೋಟ
ವೈಭವ ಉತ್ಕಟ ಮಂಗ
ಸತ್ಯ ಸಮಾನತೆ ಹಾದರ ಗಂಗಾ
ಕಚ್ಚೆಯ ಬಿಚ್ಚಿದ ರಂಗ
ಹಗಲಿಗೆ ಕುರುಡಿನ ಗೂಬೆ
ರಾತ್ರಿಗೆ ಕುರುಡಿನ ಕಾಗೆ
ಓಹೋ! ಜನ ಶವ ಯಾತ್ರೆ
ಜನಗಣ ತಂಗಳ ಭಾರತ ಜಯಹೇ
ಬಡವರ ಬಾಳಿನ ಭೂತ
ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯಹೇ ||”⁹

ಹೀಗೆ ಯುವಕ ತಾನು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಅದೇ ರೀತಿ ಹಾಡಿದಾಗ ಪೊಲೀಸರು ಆತನನ್ನು, ಅವನ ಒಡನಾಡಿಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೇ ದಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಧದಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. “ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಧದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯುವ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಆತನ ಹತ್ತು ಜನ ಒಡನಾಡಿಗಳು ಗೋಡೆ ಹಾರುವಾಗ ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ ನಿಧನರಾದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ ಗೋಡೆ ಹಾರಲು ಹೋದ ಈ ಯುವಕ ಮತ್ತು ಒಡನಾಡಿಗಳ ನಿಧನದಿಂದ ಭರತನಗರಿಗೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾಯಕರು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿನ ಭರತ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಶೋಕದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ”.¹⁰

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಘಟಿಸಬಹುದಾದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಎನ್‌ಕೌಂಟರ್ ಸಾವುಗಳು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಖಂಡನೀಯ. ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಇಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯುವಕರ ಅಂತ್ಯವು ಕರಾಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯವೆಂಬುದು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲೇಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯು ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ಅನಾವರಣಗೊಂಡು ಸರ್ವರಲ್ಲೂ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮೂಡುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಬರಗೂರರು 1983ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರಾದರೂ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಜರುಗುತ್ತಿರುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ “ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಯಕ ಕ್ಷುದ್ರ

ರಾಜಕಾರಣದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದಂತೆ ಯುವಕ ಎಚ್ಚತ್ತ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಳುವ ವರ್ಗ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕತೆ ಕಟ್ಟಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಇಂದು ಮಾಮೂಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ 'ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ'ಯಾಗಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬರಗೂರರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ"¹¹ ಎನ್ನುವ ಜಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವಂಥದ್ದು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾಡುವ ಈ ಕೃತಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ, ಮತಾಧಿಪತಿಗಳ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಆಳುವ ವರ್ಗಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ದಮನಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಬರಗೂರರು 'ಒಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಕತೆ'ಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯುವಕರು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜಾಭವನವನ್ನು ಕೆಡಹುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜಾಭವನವು ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡೋಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಪೀಠಗಳು, ನವೀನ ಮಾದರಿಯ ಡೆಕೋರೇಷನ್‌ನಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಒಳಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮನಸುಗಳು ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರಾಜಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ "ಆರಾಮಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯೋ ಗತ್ತು ಗಮ್ಮತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು; ಮೈ ಪರಚುವ, ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು; ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊತ್ತು ಗಪ್ಪೆಂದು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕೂತ ಸೂತ್ರಧಾರರು; ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಆಸೆ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತು ಬಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತವರು; 'ದೊಡ್ಡವರು' ಬಂದರೆ ಸಾಕು, ಎದ್ದು ಕೈ ಮುಗಿದು 'ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡಿ. ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ ಕೆಲ್ಲ ಮಾಡೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ಇರಾಕ್ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಿಂದ್ರೆ ಊರೆ ಹೋಗಾಕ್ ಚಾರ್ಜಿಲ್ಲ' ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇಡುವ ದೀನರು. ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಂತೆ ಆತಂಕಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಗರು. ಈ ನಡುವೆ ಪ್ರಜಾಭವನ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು"¹² ಹೀಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ, ಸೂರಿಗಾಗಿ, ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಜನತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ನೋಡುವ ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಿಡಿಕಾರುತ್ತಾರೆ.

'ಒಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಕತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಸ್ಥಾವರವಾಗಿ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಭವನವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಬೃಹತ್ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಟ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಗುಂಪನ್ನು ಪೊಲೀಸರು ತಡೆದರು. ಆದರೂ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನೂಕುನುಗ್ಗಲು ಅಧಿಕವಾಗಿ ರಪರಪ ಲಾಠಿಗಳ ಏಟುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಧಿಕ್ಕಾರ, ಆರ್ತಸ್ವರ, ಪೊಲೀಸ್ ಬಯ್ಯಳು, ಏಟುಗಳು, ಬಂದು ಬೀಳುವ ಕಲ್ಲುಗಳು, ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕಲಸಿ ಹೋದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಬಡವರ ಮೇಲೆ ಪೊಲೀಸರ ದರ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಏಟು ತಿಂದು ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದ ಜನತೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಸೋಮುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಜಾಭವನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಜಡಗೊಂಡಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಬರಗೂರರು ಇದನ್ನು ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. "ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಇರೋದಕ್ಕೆ ಯಾರು, ಯಾವುದು ಮೂಲಕಾರಣ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅತ್ತ ನೆಗೆಯೋಕೆ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದ ಅಗ್ನಿ; ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ನೆಗೆದು, ಅಡರಿ, ಧಗಧಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಆ ಹಳೇ ಕಟ್ಟಡ. ಕೊನೆಗೆ ಕುಸಿದು ಕುಪ್ಪೆಯಾದ, ಕತೆ ಮುಗಿದ ಕಟ್ಟಡ". ಇಂತಹ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕೆಡವಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ತಳಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟೋ ಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಮೂಡಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕತೆಯು ಒಂದು ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಜನಪರವಾದ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೊಳಗೇರಿಯ ಜನರನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬರಗೂರರು 'ಕೆಂಪು ನೆಲ' ನೀಳತೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಥಾ ನಾಯಕ ರಾಜು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಲಂಚತನದಿಂದಾಗಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರು ತಾವು ಕಂಡ ಸಮಾಜದ ಕೊಳಕನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಅಸಹಾಯಕ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಬೇರೆಯವರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ತಮಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಕೊಳಗೇರಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಒಡನಾಟ ಹೊಂದುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಜೀವನ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರಾಜುವಿನಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರು ತಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಗೆ ದೊರಕಬೇಕಾದ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗದೆ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹರಸುತ್ತಾ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಹರಸುತ್ತಾ ವಲಸೆ ಬರುವ ಅನೇಕರು ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಹರಸಾಹಸ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕೊಳಗೇರಿಯಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಪರದಾಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ತಮಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದೆ, ಕನಿಷ್ಠ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಗದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸುವ ನಿರ್ಗತಿಕ ಜನರನ್ನು ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರಾಜಕೀಯ ಲಾಭಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಈ ಕತೆಯು ಪುಷ್ಟಿ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಳಗೇರಿ ಜನತೆಗೆ ಸ್ವಂತ ನಿವೇಶನವನ್ನು, ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದಾಗಿ ನಂಬಿಸಿ ವಂಚಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡನ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕೊಳಗೇರಿ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದರ್ಪವನ್ನು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆಯ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಶಾಂತಯ್ಯ ಭವ್ಯವಾದ ಮಹಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಎಂದು ತೋರಿಕೆಯ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲೂ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದು ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವಂತಿದೆ.

'ಕೆಂಪು ನೆಲ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕ ಶಾಂತಯ್ಯನವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಭವ್ಯ ಮಹಲಿನ ಯಜ್ಞ ಕುಂಡದ ಪ್ರಸಂಗವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. "ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಯಜ್ಞದ್ದೇ ಮುಖ್ಯಮಾತು; ಆಸಕ್ತರಿಗಂತೂ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಶಾಂತಯ್ಯನವರ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ-ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಒಳಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿತ್ತು; ಯಜ್ಞಕುಂಡ; ಅದರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಮತ ಧರ್ಮದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶೇಷ ಆಸನ; ವಿಶೇಷ ಆಹ್ವಾನಿತರಿಗೂ ಅಷ್ಟ; ಮನೆ ಜನ ಸಂದಣಿ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ವಿಶಾಲ

ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ; ಅನೇಕ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಭಾರಿ ಭೋಜನದ ತಯಾರಿ ನಡೆದಿತ್ತು; ಊಟಕ್ಕೆಂದು ನಗರದ ಬಡಬಗ್ಗರು, ನಿರ್ಗತಿಕರು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಆಗ ಗದ್ದಲವಾಗದಂತೆ ಇರಲೆಂದು - ಬಲವಾದ ಪೊಲೀಸ್ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಇತ್ತು".¹³

ಬಡವರ ಬೆವರಿನ ಶ್ರಮದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿರುವ ಈ ಭವ್ಯವಾದ ಕಟ್ಟಡವು ಮೋಹಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಮೋಹಕತೆಯೆ ಒಂದು ಮೋಸ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಶಕ್ತಿವಂತ ಜನರು ಕಟ್ಟಡದ ಸಲುವಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ತೋರ್ಪಡಿಕೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕರುಗಳು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ತನ್ನ ಮೂಲ ಆಶಯವನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕೂ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದ ಅಸಹಾಯಕ, ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯ ದಲಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವನಿಂದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡಿಸುವುದು ಸಹ ಯಾಂತ್ರಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ಬಡತನದಲ್ಲೇ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ಅಮಾಯಕ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಾತ್ಮಕ ಜಾಹಿರಾತಿಗಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ ದುರುದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬರಗೂರರು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ರಾಜಕೀಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಜಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಟನ್ನುಗಟ್ಟಲೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಯುವ ಈ ಸಾಹುಕಾರರು ಬಡವರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವಿನ ಕೂಗನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಇರುವುದು ಸಹ ಶೋಚನೀಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾವ್ಕಾರ್ ಶಾಂತಯ್ಯ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಡೆ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲೇ ಭಕ್ತ್ಯ ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಂದು ಪುಷ್ಕಳ ಭೋಜನ ಸಿಗುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಪೆ ಕೊಳೆಗೇರಿಯವರಿಗೆ, ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದು ನಿಂತ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾದರು ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಹತಾಶಗೊಂಡ ಇವರು 'ಅನ್ನಕೊಡ್ಡಿರೋ ಇಲ್ಲೋ' 'ಸಾಯಿಸ್ತೀರೋ ಊಟ ಹಾಕ್ತೀರೋ' ಎಂದು ಕೂಗಾಟ ಮಾಡಿ ಗದ್ದಲ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿ ಪೊಲೀಸರು ಲಾಠಿ ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಿ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಮಶಾನ ಮೌನ ಆವರಿಸಿತು. ಕೆಲವು ಹೆಣಗಳು, ಅರೆ ಜೀವಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಬೂಟುಗಾಲಿನ ಗನ್ನುಗಳು ಕಾವಲು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಒಳಗಿದ್ದವರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಹೋದರು. ಮೆದುಳು ಹೊರ ಬಂದು ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದವರು ಮೈಯೆಲ್ಲ ರಕ್ತವಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವವರು ಬಲಿಬಿದ್ದ ಹೆಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ನೆಲದ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಹಸಿವಿನ ಹಾಹಾಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ನಿರಂಕುಶಶಾಹಿಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಬರಗೂರರ 'ದಾಳಿ' ಎಂಬ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಧಾನಸೌಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ. ಮನೆತನದಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೀರಿಸಲಾಗದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸರಳ ಜೀವಿ. ಇಂತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಧಾನಸೌಧದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಲಂಚದ ಆಮಿಷವೊಡ್ಡಿ

ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಒತ್ತಡ ಹೇರುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾನಸಿಕ ದಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. “ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾಡ್ಲೋಟ್ಟು ಸುಖಪಡಬೇಕು ಸರ್, ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮನೆ ಹೇಗಿದೆ? ಸರ್ಕಾರದ ಡೆಕೊರೇಷನ್ನೇ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಕೆಲವು ಸೇರಿದ್ಮೇಲೆ ಏನ್ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿ? ಒಂದ್ ಫರ್ನಿಚರ್? ಸೈಟೆ? ವೆಹಿಕಲ್? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆನೇ ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಎಂಥ ಬಾಳು ಸಾರ್?” ಎನ್ನುವ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಕಥಾನಾಯಕನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೇ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರುವ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯ ಎದುರು ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಲಂಚ ನೀಡಿ ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಎಳೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಇರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವವರ ಕರಾಳ ಮುಖವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭ್ರಷ್ಟತೆಯ ಜಾಲವೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲಂಚತನಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಮಿನಿಸ್ತರುಗಳು, ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು, ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಗುಮಾಸ್ತರು ಹೀಗೆ ಬೃಹತ್ ಜಾಲವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯು ಸಿಲುಕಿ ನರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬರಗೂರರು ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವು ಅಧಿಕಾರಿಶಾಹಿಗಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಮುಗ್ಧ ಅಮಾಯಕ ಜನತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ನಿರಂಕುಶಮತಿಯಿಂದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಬರಗೂರರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾನವನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ‘ಓಂದು ಊರಿನ ಕತೆ’, ‘ಸೂರ್ಯ’, ‘ಕಪ್ಪು ನೆಲದ ಕೆಂಪು ಕಾಲು’, ‘ಜನಪದ’, ‘ಮೆರವಣಿಗೆ’, ‘ಸತ್ತವನು’ ಮೊದಲಾದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಿಂತನೆ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಘೋಷಿಸುವುದಲ್ಲ, ದೇಶದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಜನಹಿತವಾದ, ಸಮಾಜಹಿತವಾದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬರಗೂರರು ತಮ್ಮ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಒಡಮೂಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ (ಸಂ.) : ಓದುವ ದಾರಿಗಳು; ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, 2006, ಪು. ಸಂ. 53.
2. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ : ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆ; ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, 2015, ಪು.ಸಂ. 37.
3. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 112.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

4. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ : ಜನಪದ ಸಂಪುಟ-1, ಭರತ ನಗರಿ; ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, 2004, ಪು.ಸಂ. 360.
5. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 380.
6. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 382.
7. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 383-384.
8. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 400.
9. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 404.
10. ಅದೇ; ಪು.ಸಂ. 405.
11. ಡಾ. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಜಿ.ಆರ್. (ಸಂ.) : ಬಂಡಾಯದ ಬರಗೂರು ; ಅಭಿರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ, 2012, ಪು.ಸಂ. 86.
12. ಅದೇ; ಒಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಕತೆ, ಪು.ಸಂ. 141-142.
13. ಅದೇ; ಕೆಂಪು ನೆಲ, ಪು.ಸಂ. 331.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ವಿಳಾಸ

ಡಾ. ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹೆಚ್.ಎಸ್.
ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಜಿ.ವಿ.ಪಿ.ಪಿ. ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ

ಸ್ಲಾಮಿ ಆನಂದ್

ರಮೇಶ ಡಿ.ಈ.
ಸಂಶೋಧಕರು
ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು - 570006
ಮೊ: 8971619185
ಮಿಂಚು ಅಂಚೆ : rameshde22@gmail.com

ತೇಜ ಎಸ್.ಬಿ.
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು
ಮೊ : 9845178990

ಡಾ. ಮನು ವಿ.ಕೆ.
ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಕೃಷಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಡಾ. ಮಂಜು ಟಿ.
ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಗಾಂಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಗಾಂಧೀ ಭವನ, ಮೈಸೂರು
ಮೊ.ನಂ: 7353344365

ಮಲ್ಲೇಶ ಸಿ.
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.
ಜಂಗಮವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 9743265089
ಮಿಂಚಂಚೆ :
malleshkanda@gmail.com

ರಂಗನಾಥ ಟಿ.ಎನ್.
ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು
ಮೈಸೂರು ವಿವಿ., ಮೈಸೂರು
ಮೊ : 8105737084

ಪವಿತ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ.
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.
ಮೊ. 9731306887

ಅರುಣ್ ಕುಮಾರ್ ಕೆ.ಎಸ್.

ಪ್ರನಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಡಾ. ಎಂ. ಶಂಕರ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ಹೇಮಗಂಗೋತ್ರಿ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ
ಹಾಸನ - 573 226
ಮೊ : 9449046638

ಸುನೀತ ಎನ್.
ಸಂಶೋಧಕರು
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಅವಿನಾಶ್ ಎಂ.ಬಿ.